

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВІСТИКИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

[CURRENT ISSUES
OF UKRAINIAN LINGUISTICS:
THEORY AND PRACTICE]

LI

Засновано 2000 року

*Рекомендовано до друку
Вченою радою
Навчально-наукового
інституту філології
25 листопада 2025 року*

УДК 81.161.2
ББК 81.2 Ук-5

Рецензенти:

А.К. Мойсієнко, д-р філол. наук, проф.

Н.В. Кутуза, д-р філол. наук., проф.

В.М. Миронова, канд. філол. наук, доц.

А 44 Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика : зб. наукових праць. Київ: ВПЦ "Київський університет", 2025. Вип. 51. 150 с.

У збірнику наукових праць аналізуються актуальні, перспективні, дискусійні питання сучасної лінгвістики в її множинних дослідницьких парадигмах. Видання розраховано на фахівців у галузях філології, філософії, культурології, історії та інших соціогуманітарних дисциплін, а також науковців вищих навчальних закладів.

ISSN 2311-2697 (Print)

ISSN 2523-4870 (Online)

DOI:

<https://doi.org/10.17721/APULTP>

Наукова індексація та архівування:

BRILL
DOAJ
ERIH Plus

Index Copernicus International

OUCI
Research Bib
ROAD
UlrichsWEB

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації – Серія КВ № 5755 від 15.01.2002 р. Перереєстровано: **Свідоцтво про державну реєстрацію** друкованого засобу масової інформації – Серія КВ № 24318-14158ПР від 24.01.2020 р.

Збірник наукових праць є **фаховим виданням із дисциплін філологічного профілю** (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.10.2015 р., № 1021). Категорія "Б"

Цей журнал ліцензовано на умовах Ліцензії Creative Commons Зазначення Авторства 4.0 Міжнародна

Міжнародна сертифікація:

мова та мовознавство / language and linguistics
соціальні комунікації / social communication

Періодичність: двічі на рік (електронна версія розміщується на сайті видання не пізніше **1 лютого та 1 липня** кожного року)

OPEN ACCESS

© Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика

Головний редактор:

Л.І. Шевченко, чл.-кор. НАН України, д-р філол. наук, проф.

Відповідальний секретар:

Д.Ю. Сизонов, д-р філол. наук, доц.

Редакційна колегія:

Б.М. Ажнюк, акад. НАН України, д-р філол. наук, проф.;

А. Балчунене, габіліт. д-р філол. наук, доц. (Литва)

Ф.С. Бацевич, д-р філол. наук, проф.;

А. Брацкі, д-р гуманіт. наук, проф. (Польща);

Л.П. Гнатюк, д-р філол. наук, проф.;

Дель Гаудіо Сальваторе, PhD (д-р філософії), габіліт. д-р, проф. (Італія);

В.В. Дубічинський, д-р філол. наук, проф. (Польща);

С.Я. Єрмоленко, акад. НАН України, д-р філол. наук, проф.;

А.П. Загнітко, чл.-кор. НАН України, д-р філол. наук, проф.;

Я.В. Капранов, д-р філол. наук, проф. (Польща);

Т.Ю. Ковалевська, д-р філол. наук, проф.;

Л.Ф. Компанцева, д-р філол. наук, проф.;

О.В. Левко, канд. філол. наук, доц.;

Г.П. Півторак, акад. НАН України, д-р філол. наук, проф.;

Р.П. Радишевський, акад. НАН України, д-р філол. наук, проф.;

М.А. Собуцький, д-р філол. наук, проф.;

Д.М. Станчєнє, габіліт. д-р гуман. наук, проф. (Литва);

Л. Тантуровска, д-р філол. наук, проф. (Північна Македонія);

О.О. Тараненко, чл.-кор. НАН України, д-р філол. наук, проф.;

Б. Тошович, д-р філол. наук, проф. (Австрія);

А. Фаловскі, д-р філол. наук, проф. (Польща);

В.А. Широков, акад. НАН України, д-р техн. наук, проф.

Адреса редакції:

01601, м. Київ, бул. Т. Шевченка, 14, ауд. 131,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Навчально-науковий інститут філології, тел. +380 (44) 239-33-66;

e-mail: apultp@knu.ua

web: <http://apultp.knu.ua>

УДК 81.161.2
ББК 81.2 Ук-5

Reviewers:

Anatolii K. Moisiienko, doctor of philology, prof.

Natalia V. Kutuza, doctor of philology, prof.

Valentyna M. Myronova, PhD, assoc. prof.

A 44 Current issues of Ukrainian linguistics : theory and practice : scientific digest. Kyiv : PPC "Kyiv University", 2025. Vol. 51. 150 p.

The scientific journal contains contributions dedicated to the analysis of relevant, promising, controversial issues of modern linguistics in its plural research paradigmes. It is addressed to specialists in various disciplines of humanities: philology, philosophy, culturology, history etc. as well as to university scholars.

ISSN 2311-2697 (Print)

ISSN 2523-4870 (Online)

DOI:

<https://doi.org/10.17721/APULTP>

Scientific indexation & archiving:

BRILL

DOAJ

ERIH Plus

Index Copernicus International

OUCI

Research Bib

ROAD

UlrichsWEB

Certificate of state registration of the print media (KB № 5755, 15.01.2002).
Certificate of state registration of the print media (KB № 24318-14158ПР, 24.01.2020 p.)

The scientific journal is a **professional edition of philological sciences** (decree of the Ministry of education and science of Ukraine, 07.10.2015, № 1021).

This journal is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License

International certification:

language and linguistics

social communication

Frequency: twice a year (online version is posted on the website of the edition no later than **February 1** and **July 1** of each year)

OPEN ACCESS

© Current issues of Ukrainian linguistics : theory and practice

Chief editor:

Larysa I. Shevchenko, corresponding member of NAS of Ukraine,
doctor of philology, prof.

Executive secretary:

Dmytro Y. Syzonov, doctor of philology, assoc. prof.

Editorial board:

Bohdan M. Azhnyuk, acad. of NAS of Ukraine, doctor of philology, prof.;

Asta Balčiūnienė, dr. of philology, assoc. prof. (Republic of Lithuania);

Florii S. Batsevych, doctor of philology, prof.;

Artur Bratski, doctor of humanities, prof. (Poland);

Del Gaudio Salvatore, PhD, dr. habil., prof. (Italy);

Volodymyr V. Dubichynskyi, doctor of philology, prof. (Poland);

Adam Falowski, doctor of philology, prof. (Poland);

Lidiia P. Hnatiuk, doctor of philology, prof.;

Svitlana Y. Yermolenko, acad. of NAS of Ukraine, doctor of philology, prof.;

Yan V. Kapranov, doctor of philology, prof. (Poland);

Larysa F. Kompantseva, doctor of philology, prof.;

Tetiana Y. Kovalevska, doctor of philology, prof.;

Oleksandr V. Levko, PhD, assoc. prof.;

Hryhorii P. Pivtorak, acad. of NAS of Ukraine, doctor of philology, prof.;

Rostyslav P. Radyshevskyy, acad. of NAS of Ukraine, doctor of philology, prof.;

Volodymyr A. Shyrovkov, acad. of NAS of Ukraine, doctor of techn. sciences, prof.;

Mychailo A. Sobutskyi, doctor of philology, prof.;

Dalia Marija Stančienė, dr. habil. of Humanities, prof. (Republic of Lithuania);

Lidija Tanturovska, doctor of philology, prof. (North Macedonia);

Oleksandr O. Taranenko, corresponding member of NAS of Ukraine,
doctor of philology, prof.;

Branko Toshovych, doctor of philology, prof. (Austria);

Anatolii P. Zahnitko, corresponding member of NAS of Ukraine,
doctor of philology, prof.

Editorial address:

01601 Kyiv, Taras Shevchenko Blvd, 14, aud. 131,

Taras Shevchenko National University of Kyiv,

Educational and Scientific Institute of Philology, tel. +380 (44) 239-33-66;

e-mail: apultp@knu.ua

web: <http://apultp.knu.ua>

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика
.....

.....

СУЧАСНА ЛІНГВІСТИКА В ІДЕЯХ І ДОСЛІДНИЦЬКИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ

УДК 811.111

DOI: <https://doi.org/10.17721/APULTP.2025.51.7-23>

Снитко О. С.

ORCID ID: 0009-0006-9498-7986

Web of Science Researcher ID: AAT-8186-2020

Scopus ID:57217183703

КОГНІТИВНЕ ДОМІНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СТРАТКОМУ ЯК СЕНСОВА ВЗАЄМОДІЯ ВНУТРІШНІХ ТА ЗОВНІШНІХ НАРАТИВІВ

Анотація. Статтю присвячено аналізу питання про когнітивне домінування українських стратегічних комунікацій у ситуаціях жорсткого інформаційно-психологічного протистояння. У фокусі опису два сучасні українські наративи – "ЗСУ як фактор європейської безпеки" та "Українці – руйнівники російської імперії", які вийшли на авансцену сучасного інформаційного простору. Ці наративи (зовнішній та внутрішній) сенсово взаємодіють у системі українського страткому, забезпечуючи когнітивну перевагу у спілкуванні з цільовими аудиторіями, активно впливаючи на сприйняття подій як всередині країни, так і на міжнародній арені. Ці наративи мають міцний фундамент у вигляді реальних подій, вони мобілізують суспільство до опору та підтримують високий рівень відповідальності перед викликами життя, активно протидіючи наративам російської пропаганди.

Сенсова взаємодія цих наративів створює образ України як держави, що бореться не лише за власну свободу, але й за свободу всієї Європи. Об'єднання історичного наративу та наративу про сучасну загрозу дає можливість оцінювати нинішню російсько-українську війну і як продовження багатовікового спротиву, і як сучасний цивілізаційний конфлікт: ЗСУ не просто стримують агресора, а руйнують імперські структури, які загрожують усьому континенту сьогодні. Взаємодіючи між собою, ці наративи забезпечують актуальні смислові акценти у стратегічних комунікаціях України. Ці наративи проходять свою апробацію в інформаційному просторі, демонструючи, як сенсова взаємодія наративів забезпечує когнітивне домінування українського страткому. Наративний аналіз сучасного українського страткому дозволяє зробити висновок про те, що успішна зовнішня політика держави залежить від послідовності внутрішньої та зовнішньої комунікації. Внутрішній наратив має бути чітко сформульований для того, щоб зовнішня комунікація була переконливою та послідовною.

Ключові слова: стратегічні комунікації, внутрішній та зовнішній наративи, когнітивне домінування, сенсова взаємодія наративів.

Інформація про автора: Снитко Олена Степанівна – доктор філологічних наук, професор; професор кафедри східнослов'янської філології та інформаційно-прикладних студій; Навчально-науковий інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: elenasnytko@ukr.net

Olena S. Snytko

ORCID ID: 0009-0006-9498-7986

Web of Science Researcher ID: AAT-8186-2020

ScopusID:57217183703

COGNITIVE SUPERIORITY OF UKRAINIAN STRATCOM AS A MEANINGFUL INTERACTION BETWEEN INTERNAL AND EXTERNAL NARRATIVES

Abstract. *The article is devoted to analysing the issue of cognitive superiority of Ukrainian strategic communications in situations of intense informational and psychological confrontation. The focus is on two contemporary Ukrainian narratives – "The Armed Forces of Ukraine as a factor in European security" and "Ukrainians – destroyers of the Russian Empire" – which have come to the fore in the contemporary information space. These narratives (external and internal) interact meaningfully within the Ukrainian strategic communications system, providing a cognitive advantage in communicating with target audiences and actively influencing the perception of events both within the country and on the international stage.*

These narratives have a solid foundation in real events, mobilising society to resist and maintaining a high level of responsibility in the face of life's challenges, actively countering Russian propaganda narratives.

The meaningful interaction of these narratives creates an image of Ukraine as a state fighting not only for its own freedom, but also for the freedom of all of Europe. The combination of the historical narrative and the narrative about the current threat makes it possible to assess the current Russian-Ukrainian war both as a continuation of centuries-old resistance and as a modern civilisational conflict: the Armed Forces of Ukraine are not simply holding back the aggressor, but are destroying the imperial structures that threaten the entire continent today. Interacting with each other, these narratives provide relevant semantic accents in Ukraine's strategic communications.

.....
These narratives are being tested in the information space, demonstrating how the meaningful interaction of narratives ensures the cognitive dominance of Ukrainian strategic communications.

Keywords: *strategic communications, internal and external narratives, cognitive dominance, meaningful interaction of narratives.*

Information about the author: *Snytko Olena Stepanivna – Doctor of Philology, Professor; Professor of the Department of East Slavic Philology and Information and Applied Studies; Educational and Scientific Institute of Philology; Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

E-mail: elenasnytko@ukr.net

Поняття інформаційно-психологічного протистояння, яке стало активно вживатися у другій половині ХХ століття у зв'язку з розвитком інформаційних технологій, сьогодні виявилось недостатньо коректним за своєю внутрішньою формою для позначення тієї жорсткої битви за свідомість, переконання та емоції соціуму, яка розгортається в сучасному інформаційному просторі. Цю битву називають когнітивною війною, у якій полем бою стає кожна людина, а намагання змінити систему її світосприйняття, систему цінностей, навіть переконання про власну ідентичність, вплинути на емоційну сферу, дестабілізувавши її, – стає головною метою "бойових дій" в інформаційному просторі (див. детальніше [2; 8]).

Когнітивні війни використовуються для підриву колективної волі, для створення розколу в суспільстві та впливу на його ключові рішення, проте їхньою глибинною метою, яку ворог намагається реалізувати в сучасній Україні, є зміна цінностей, зміна ідентичності та вірувань соціуму. Когнітивні війни є інструментом сучасної "битви наративів", який використовує інформацію та психологічні методи для контролю над свідомістю людей та для досягнення політичних та військових цілей.

Фахівці Американського Інституту вивчення війни (Institute for the Study of War) у своїй програмній статті від 30 червня 2025 року зазначають:

1) когнітивна війна – це передусім російський спосіб ведення війни, управління та окупації, який зосереджений на уявленні про те, що війни можна вигравати та програвати у свідомості людини. Кремль, який постійно здійснює інформаційні атаки на

соціум, прагне зробити все, щоб людство бачило світ таким, яким хоче бачити його керівна еліта РФ, щоб людство сприймало все у світлі тієї додаткової реальності, яку штучно створюють ідеологи так званої "держави-цивілізації".

2) Кремль веде когнітивну війну як у власній країні, так і за її межами. Внутрішні та зовнішні інформаційні операції Росії взаємодіють між собою і не можуть сприйматися ізольовано. Захист від російських інформаційно-пропагандистських впливів може бути забезпечений лише розвитком стратегічного мислення громадянського суспільства [13].

Характеризуючи концептуальні засади інформаційно-психологічного впливу країни-агресорки, необхідно зазначити, що сучасне керівництво Росії проводить жорстко контрольовану пропагандистсько-маніпулятивну кампанію, яка спирається на створену неоімперську концепцію держави-цивілізації, що узаконює експансію як право та обов'язок Росії. Зазначена ідеологічна стратегія розбудови наддержави, як підкреслює П. Гай-Нижник, була позитивно сприйнята населенням путінської Росії, яке фактично виявилось отруєним багаторічною офіційною пропагандою. Відповідно подальша руйнація Вільного світу – також на порядку денному російського владного режиму, що прагне виграти цивілізаційну битву XXI століття (див. докладніше: [3, 376–377]). Відомий український історик та політолог робить висновок про нагальну необхідність створення сильної системи протидії цивілізаційно-екзистанційним інформаційним викликам "провісника-творця" нового світоустрою, що "вершить долю країн та народів": "Відтак відстеження та аналіз подібних софістично-облудних наративів у публічній риторичі очільників Кремля, російських (і не тільки) державно-політичних чинників мусить стати обов'язком спеціально заснованої для цього установи (інституції) і має бути негайно, в режимі поточного часу спростоване й розвінчане засобами контрпропагандистських заходів та засобів в інформаційному полі усіма мовами світу" [3, с. 378]. Важливість цих висновків важко переоцінити, адже протидія агресору, який займає ключову позицію у сучасній когнітивній війні – завдання, яке не можна не виконати, якщо ми прагнемо збереження незалежної України.

Виходячи із попереднього огляду, можна зрозуміти важливість розбудови стратегічних комунікацій як найоптимальнішої форми реагування на виклики когнітивної війни, і важливість забезпечення когнітивного домінування у цьому двобої наративів Добра і Зла.

Когнітивне домінування – це здатність перегравати ворога у впливах на цільову аудиторію з урахуванням своєї проактивної позиції у спілкуванні з українським суспільством, а також – у міжнародних контактах з країнами демократичного світу. Запорукою у здійсненні успішної діяльності у сфері стратегічних комунікацій є вміння впливати на когнітивні процеси людини (цільової аудиторії) з метою підтримки її когнітивної опірності. Отже ключовим питанням, яке потребує ґрунтовного осмислення, є питання про шляхи та вектори забезпечення когнітивної переваги.

Успішні стратегічні комунікації – це передусім система відповідно підібраних та реалізованих наративів, які, адаптуючись до поточної ситуації, максимально спрямовані на захист інтересів держави; ці наративи взаємодіють між собою та укріплюють когнітивну опірність людини. Наприклад, одним із таких наративів у період зростання масштабів так званої "гарячої" війни проти України (після завершення невдалих "переговорних" зусиль президента США на Алясці) та інтенсифікації гідридної війни проти європейських країн можна вважати наратив *"ЗСУ як фактор європейської безпеки"*. Пор., наприклад:

(1) Українські пілоти F 16 змінили правила гри в небі, – генерал ВПС США

Пілоти та техніки України адаптують винищувачі F-16 до умов інтенсивної війни – ці літаки виконують до 80% бойових вильотів і стають "живою лабораторією" сучасної повітряної війни, пише генерал-лейтенант ВПС США у відставці Девід А. Дептула для Air and Space Forces.

Один із найкращих українських пілотів-винищувачів F-16, відомий за позивним "АБ", поділився з Інститутом аерокосмічних досліджень Мітчелла рідкісними деталями про трансформацію Повітряних сил України та роль F-16 у захисті неба країни. Як заступник командира винищувального авіакрила, якому приписують збиття понад тисячі

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

російських БПЛА та крилатих ракет "Шахед", "АБ" дає зрозуміти – F-16 стали ключовим інструментом протидії.

Досвід українських F-16 має значення не лише для Києва – це "жива лабораторія" для союзників. Україна вже демонструє, як адаптувати доктрини, підготовку і логістику під умови сучасної повітряної кампанії, натомість політичні обмеження інколи перешкоджають прямому залученню іноземного персоналу до навчання або спостереження.

(https://www.unian.ua/weapons/f-16-v-ukrajini-piloti-zminili-pravila-gri-v-nebi-general-vps-ssha-13156875.html?utm_source=ukrnet_news)

(2)

Українські військові навчатимуть данців боротьби з дронами

Українські військові прибули до Данії для навчання данських військових протидії безпілотникам. У вересні у повітряному просторі Данії неодноразово спостерігали дрони невідомого походження.

Про це повідомив Генеральний штаб ЗСУ.

Протягом тижня навчань учасники відпрацьовуватимуть практичні завдання, обмінюватимуться знаннями та досвідом, підвищуючи рівень підготовки й удосконалюючи спроможності протидії повітряним загрозам.

(<https://suspilne.media/1126749-ukrainski-vijskovi-navcatimut-danciv-borotbi-z-dronami/>)

(3)

"Біла книга" європейської оборони: Україна – щит ЄУ

Європейська Унія нарешті офіційно визнала, що Україна, яка зараз мужньо стримує російську навалу є реальним безпековим щитом Європи. У "Білій книзі" підкреслюється роль України як авангарду європейської безпеки. Вона пропонує "стратегію залізного дикобраза", спрямовану на забезпечення України сучасним озброєнням, яке зробить будь-яку атаку непомірно дорогою для Росії.

(<https://zbruc.eu/node/120980>)

(4)

НАТО відповідає на агресію Кремля: операція "Східний вартовий" стане щитом Європи

Україна готова ділитися досвідом збиття ворожих дронів з НАТО і зробити внесок у спільну оборону. Про це заявив президент Володимир Зеленський після зустрічі з радниками лідерів Великої Британії,

Німеччини, Франції та Італії. Він запропонував Альянсу спільно перехоплювати повітряні цілі країни-агресора.

(<https://uatv.ua/uk/nato-vidpovidaye-na-agresiyu-kremlya-operatsiya-shidnyj-vartovyj-stane-shhytom-yevropy-video/>)

Як свідчить системний аналіз медійного матеріалу, стратегічний наратив "ЗСУ як фактор європейської безпеки" вмонтований у матрицю зовнішніх стратегічних комунікацій України, тобто пов'язаний з іншими наративами, які реалізують ідею СВОЇХ для цивілізованого світу, він вербалізує ще один глибинний сенс – *ідею корисності співпраці з Україною* та окреслює вектори її впливу у світі (див. докладно про це: [9]):

(5)

Україна і Британія створять групу, яка координуватиме спільні проєкти у сфері технологій для поля бою

Україна і Велика Британія на Міжнародному форумі оборонних індустрій DFNC3 домовилися про створення робочої групи, яка координуватиме спільні проєкти у межах програми LYRA – партнерства у сфері технологій для поля бою. "На полях Міжнародного форуму оборонних індустрій DFNC3 було підписано заяву про наміри між державним секретарем з питань оборони Великої Британії та Міністерством оборони України щодо програми LYRA – партнерства у сфері технологій для поля бою", - зазначив Шмигаль.

(<https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4046211-ukraina-i-britania-stvorat-grupu-aka-koordinuvatime-spilni-proekti-u-sferi-tehnologij-dla-pola-bou.html>)

(6)

Forbes: США програють "війну дронів", якщо не вчитимуться в Україні

...США десятиліттями розробляли та впроваджували стратегії боротьби із ворожими безпілотними літальними апаратами. Але результати сьогодні експерти вважають "недостатніми".

США доцільно було б включити зенітні дрони з України до нової концепції захисту від БПЛА, йдеться у статті Defence Express. Згодом стало відомо, що Україна та США працюють над "мегаугодою", відповідно до якої Сполучені Штати купуватимуть випробувані на полі

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

бою українські безпілотники в обмін на згоду Києва придбати певну партію зброї в Америки.

(https://www.unian.ua/world/droni-na-viyni-ssha-treba-vchitis-v-ukrajini-/shchob-ne-prograti-13172058.html?utm_source=ukrnet_news)

Приклади взаємодії зазначених наративів можна множити, але саме поточні події актуалізували їх як елементи відповідної матриці. Отже вкрай хибною слід вважати думку про непередбачуваність стратегічних комунікацій усіх рівнів та векторів. Навпаки, методологія розгортання державних стратегічних комунікацій передбачає апробацію різних елементів матриці внутрішніх та зовнішніх наративів України, об'єктивацію елементів якої зумовлюють поточні важливі події.

Зовнішні стратегічні комунікації України виконують специфічні завдання, пов'язані з просуванням інтересів держави на міжнародній арені, формують позитивний імідж країни, протидіють пропаганді, яка шкодить національним інтересам українського суспільства тощо. До їх реалізації залучаються Міністерство закордонних справ України, Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки, Міністерство оборони України, яке має власний Департамент стратегічних комунікацій, що відповідає за комунікацію у сфері безпеки та оборони, тощо. Ці відомства беруть участь у протидії гібридним загрозам, що передбачає роботу з іноземними аудиторіями та протистояння інформаційним атакам.

Зміст та наративна структура зовнішніх стратегічних комунікацій України починає достатньо активно обговорюватись в Україні.

Дійсно, наратив є одним із найдієвіших засобів впливу на людину. Як зазначає професор Університету Індіани Ф. Брайтхауп у книзі "Наративний мозок: історії, які розповідають наші нейрони" (2025), оповіді (наративи) – це фундаментальна основа людського мислення, переживання емоцій та взаємодії людей, це засіб передачі досвіду від однієї людини до іншої, засіб "емоційного зараження", спосіб трансформації емоційного сприйняття досвіду соціуму. Вчений доводить, що наративи формують світосприйняття, потужно впливають на картину світу людини, адже наш мозок запрограмований на передачу досвіду.

Ф. Брайтхауп демонструє, що наративи допомагають людям долати травми та невизначеність, переживати та інтегрувати важкий досвід, планувати майбутнє. Таким чином оповіді стають терапевтичним інструментом, що демонструє, як люди відновлюються після тяжких ситуацій буття [15, с. 267]. Згадуючи цю книгу, український професор Г. Почепцов резюмує: "Наратив є звичною формою організації вербальної інформації для індивідуальної та масової свідомості. Наративи підіймали людей на війну, на перемоги. Це певною мірою психологічний інструментарій, здатний впливати на мізки. Причому він давно перевірений на досвіді" [7].

Принагідно зазначимо, що наратив "ЗСУ як фактор європейської безпеки" є своєрідною опозицією кремлівській концепції держави-цивілізації (бо апріорі реалізує ідею про те, що Україна є частиною Вільного світу, а не потенційною жертвою імперської експансії), а також – сенсово пов'язаний з реалізацію компонентів усталеної та апробованої матриці внутрішніх наративів України, насамперед з наративами *священної війни та сакрального героя*. В основу системи українських внутрішніх наративів, на думку Р. Марутян, покладена матриця національної ідентичності, яка має такі складники: 1. *Священна війна*; 2. *Сакральний герой (як збірний образ)*; 3. *Антигерой*; 4. *Сакральна жертва*; 5. *"Інфернальний" ворог*; 6. *Національна мрія* [див. 6].

Наративи, глибинно пов'язані з ідеєю священної війни та сакрального героя, успішно працювали та працюють в системі українських внутрішніх стратегічних комунікацій (пор., наприклад, оповіді про українських пілотів, які героїчно знищують ворога, демонструють відданість батьківщині та є прикладом у реалізації мистецтва війни). Принагідно згадаємо комунікативну кампанію "Привид Києва" (рис. 1), присвячену успіхам перших українських героїв-авіаторів, які демонстрували героїзм, стійкість, незламність у боротьбі з агресором; ці оповіді ставали легендами, втілювались у мемах, численних відео тощо [див. про це: 11, с. 65–66]. Про доцільність проведення комунікативної кампанії "Привид Києва" докладно розповідав також і відомий український історик О. Алфьоров [12].

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

Наратив "ЗСУ як фактор європейської безпеки" поширюється через широкий спектр платформ, офіційних державних (вебсайти Президента України, МЗС та МО), за допомогою дипломатичних каналів для обґрунтування запитів на підтримку партнерських відносин, а також на платформах міжнародних організацій ООН, НАТО, ОБСЄ та інших міжнародних інституцій.

Рис. 1. Мурал на київському будинку, присвячений Привиду Києва. Його відкрили у день авіації 27 серпня 2022 року

Успішну діяльність ЗСУ висвітлюють також такі відомі видання, як The New York Times, The Washington Post, BBC, Politico тощо. У такий спосіб наратив "ЗСУ як фактор безпеки Європи" стає ключовим елементом зовнішніх стратегічних комунікацій України, бо демонструє, що боротьба українських військових проти російської агресії це захист не лише України, але й стабільності та безпеки всього континенту. Його роль полягає у мобілізації міжнародної підтримки, у роз'ясненні ролі України в європейській безпековій архітектурі та обґрунтуванні необхідності подальшої допомоги для перемоги над агресором. Відповідно цей наратив об'єктивує ідею спільної відповідальності демократичного світу і спонукає партнерів до активнішої підтримки як зброєю, так і фінансами. Він позиціонує ЗСУ не як збройні сили однієї країни, а як силу, що стримує

.....
російську агресію та запобігає подальшій ескалації конфлікту в Європі. Пор.:

(7)

**М. Рютте на ветеранському форумі:
Мужність завжди носитиме ім'я "Україна"**

Генеральний секретар НАТО Марк Рютте під час візиту до Києва у п'ятницю взяв участь у VIII Міжнародному ветеранському форумі "Україна. Ветерани. Безпека", відзначивши важливість досвіду українських ветеранів у трансформації підходу до трансатлантичної безпеки. "Свобода України побудована на широких плечах її ветеранів. Та її світле майбутнє також буде побудовано на них. Навіть після завершення служби ми знаємо, що ваше служіння країні на цьому не закінчується. Ветерани відіграють важливу роль у політиці, у своїх громадах, ви відіграватимете ключову роль у формуванні майбутнього вашої країни", – вважає керівник НАТО. "Мужність назавжди носитиме ім'я: Україна", – наголосив він. Генеральний секретар НАТО підкреслив, що досвід українських ветеранів буде "надзвичайно важливим, адже ми трансформуємо наш підхід до трансатлантичної оборони".

(<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4028507-rutte-na-veteranskomu-forumi-muznist-zavzdi-nositime-ima-ukraina.html>)

Входячи в іноземний інформаційний простір, стратегічний наратив "ЗСУ як фактор європейської безпеки" також може стати потужним мотиватором інтеграції України з країнами демократичного світу. Він глибинно корелює з найголовнішими бренд-атрибутами, які (за висновками експертів Brand Ukraine) супроводжують сприйняття України за кордоном. Найчастіше "Україна згадується як "демократична країна" (у 23% проаналізованих згадок) і "нація героїв" (20%). Разом ці два атрибути охоплюють понад 40% всіх публікацій із репутаційними характеристиками. Також третій рік поспіль на третьому місці за популярністю залишається бренд-атрибут "член європейської родини", що згадується в 16% матеріалів. Окрім того, у 2024 році набув значної популярності атрибут "українці – винахідливі люди" (13%) [14, с. 5]. Власне це і пояснює потенційну потужність аналізованого наративу "ЗСУ як фактор європейської безпеки" у системі зовнішніх стратегічних комунікацій України, а також

демонструє перевагу матричного підходу до формування наративного ядра стратегічних комунікацій України.

Зазначений наратив долає образ жертви, який зазвичай ліплять з України у медіа. На необхідності долання образу жертви та зміни ключового наративу наполягає відомий експерт зі стратегічних комунікацій Д. Золотухін, який зазначає: "Досягти наративного та когнітивного домінування, продовжуючи перебувати всередині своєї травми та плекаючи її засадничі причини, – НЕМОЖЛИВО. Гігантський крок у терапевтичному осмисленні конструювання цієї травми здійснила своїм останнім документальним фільмом Мирослава Барчук, піднявши теми, які раніше обговорювалися на маргінесі, до рівня "суспільної" та експертної дискусії на тему – "це ми збудували імперію, і це нам нести відповідальність за її минуле і майбутнє". Це настільки тектонічна зміна наративу, що я не знаю, яку премію Мирославі потрібно вручити за те, що вона зробила" [4].

Мова йде про фільм "Українське прокляття: будівничі й руйнівники імперії", який був презентований у серпні 2025 року. (див. про це, наприклад, докладну інформацію: [5]).

Розповідаючи про спроби українців протягом багатьох століть вирватися з тенет імперії, автори фільму не тільки демонструють роль українських інтелектуалів у створенні російської імперії, але й показують намагання українців вирватися з її полону. Автори фільму доводять, що без української історії втілення імперського задуму було б неможливим. І Московія б так і залишилася б без привласненої тисячолітньої історії, без середньовічної культури, без українського бароко. Але "без Києва і спадку Русі, звісно, неможливий ані міф "Русского міра", ані "Третього Риму"" (див. докладніше: [1]).

У фінальній частині фільму автори вербалізують найважливіший висновок: "Ми стали прокляттям імперії і її вироком! Саме зараз Україна визначає долю Європи та світу". Цей висновок є сильною позицією цитованого тексту, він спирається на переконливий мультимодальний контент і потужно заперечує типовий російський наратив про недолугість України як імперської "окраїни", "страны 404", який активно просувається країною-агресоркою багато років поспіль, він є альтернативою до наративів зневіри та розпачу, які нав'язуються ворогом українському та європейському соціуму. Цей наратив не тільки вдало

сформульований, він відповідає потребам часу і здійснює потужний вплив на суспільство.

Цікавою та плідною вважаємо дискусію серед інтелектуалів про сучасний український історичний наратив як засіб протидії російській пропаганді. І коли відомі фахівці зі стратегічних комунікацій кажуть про необхідність впровадження сильного переможного міфу як про нагальне завдання українського страткому, це не означає, що треба вигадувати оповіді чи історії, які не мають ніякого відношення до життя. Треба знайти та подати такий реальний сюжет, який би став антидотом до розчарувань, розпачі та зневіри у перемозі.

Основний наратив аналізованого тексту документального фільму "Українське прокляття: будівники та руйнівники імперії" є реалізацією гранднративу ідентичності та його варіанту "національна мрія" як елемента зазначеної матриці, бо вихід України з тенет Московії – заповітна мрія багатьох поколінь української нації. І саме про це йдеться у фільмі. Тобто актуалізація відповідного складника матриці в інформаційному просторі України (додамо – бездоганна та вчасна актуалізація) – це не революційна зміна матриці, а, скоріше, вчасна актуалізація її компонентів, які виходять на авансцену відповідно до подій життя.

Документальний фільм М. Барчук "Українське прокляття: будівники та руйнівники імперії" позиціонує українську державність як антиімперський проект, який по суті руйнує концепцію держави-цивілізації, яка офіційно визнана країною-агресоркою, протиставляючи українські цінності імперським російським. Оповідь, яку ми бачимо та чуємо, гуртує українське суспільство, а також спонукає до міжнародної підтримки України сьогодні.

Аналізуючи український стратегічний наратив як засіб протидії російській історичній пропаганді, відомий український історик О. Удод зазначав, що "інертна пасивна позиція у війні наративів – це неминуча поразка" [10]. Отже вихід в інформаційний простір наративу "Українці – руйнівники російської імперії" у ґрунтовному історичному контексті фільму "Українське прокляття..." в умовах російсько-української екзистенційної війни – це потужний крок з реалізації

когнітивного домінування українського страткому. Цей наратив забезпечує єдність і стійкість суспільства.

На думку О. Удода, український оптимізм у великій війні "тримається на усвідомленні моральної правоти України, яка стала об'єктом агресії". Проте підтримувати цю когнітивну опірність соціуму необхідно і формуванням "оптимістичних настанов щодо ймовірних та бажаних сценаріїв завершення війни" [10], а також формуванням блоку так званих історичних нарративів, які вочевидь "не можна подавати дискретно, фрагментарно", адже вони не вписуються "в кліповий формат сучасних соцмереж і блогерських оповідей" [10]. У цьому ракурсі стає зрозумілою важливість фільмів творчої групи М. Барчук, які вписують справжню українську історію у глобальний світовий контекст.

Внутрішній нарратив про Україну та українців як руйнівників російської імперії надає історичну глибину сучасній війні та перетворює Україну з історичної жертви на суб'єкта історії і саме тому потужно сенсово корелює з зовнішнім нарративом "ЗСУ як фактор європейської безпеки", який виконує роль мотиватора синергії демократичних суспільств, адже підтримка України стає інвестицією в власну безпеку. Проаналізовані нарративи утверджують суб'єктність України в інформаційному просторі Європи. Таким чином внутрішні нарративи, які базуються на оповідах про національну ідентичність та цінності українського етносу, стають основою для формування зовнішньої комунікаційної політики, а зовнішні нарративи, в свою чергу, допомагають Україні реалізовувати свої національні інтереси на міжнародній арені та здобувати підтримку країн Вільного світу.

Наративний аналіз сучасного українського страткому дозволяє зробити висновок про те, що успішна зовнішня політика держави залежить від послідовності внутрішньої та зовнішньої комунікації. Внутрішній нарратив має бути чітко сформульований для того, щоб зовнішня комунікація була переконливою та послідовною. Саме це стає основою когнітивного домінування українського страткому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Барчук М. Українське прокляття: будівничі та руйнівники історії [Електр. ресурс]. URL: <https://surl.li/vovplo> (дата звернення 25.10.2025).
2. Гавлік М. Когнітивна війна має на меті змінити сприйняття світу, головне поле битви – людський мозок [Електр. ресурс]. URL: <https://www.nudz.cz/uk/novini-ta-podiji/marek-gavlik-kognitivna-viina-maje-na-meti-zminiti-spriinjattja/-svitu-golovne-pole-bitvi-ljudskii-> (дата звернення 25.10.2025).
3. Гай-Нижник П. Сенсові ідеологеми В. Путіна: наративи ціннісних маніпуляцій та casus belli геополітики і геостратегії РФ: Монографія. Київ: Саміт-книга, 2025. 440 с.
4. Золотухін Д. Пугачова і монголо-татарське іго: чому те, що сказала співачка, насправді не варте обговорення в Україні [Електр. ресурс]. URL: <https://focus.ua/uk/opinions/724469-bitva-pri-pugachoviy-chomu-ukrajina-tak-gostro-vidreaguvala-na-interv-yu-primadonni>(дата звернення 25.10.2025)
5. Кокотюха А. "Українське прокляття": не шукайте зради в далекому минулому [Електр. ресурс]. URL: <https://detector.media/kritika/article/243674/2025-08-28-ukrainske-proklyattya-ne-shukayte-zrady-v-dalekomu-mynulomu/> (дата звернення 25.10.2025).
6. Откович М. Про складові "матриці національної ідентичності" [Електр. ресурс]. URL: <https://detector.media/infospace/article/220007/2023-11-30-pro-skladovi-matrytsi-natsionalnoi-identychnosti/> (дата звернення 25.10.2025).
7. Почепцов Г. Наратив як зброя [Електр. ресурс]. URL: <https://detector.media/infospace/article/242342/2025-07-04-naratyv-yak-zbroya> (дата звернення 25.10.2025).
8. Радченко Р. Ваш мозок під прицілом: український вимір когнітивної війни [Електр. ресурс]. URL: <https://deepstateua.com/kognitivni-viini-ukrayinskii-vimir/> (дата звернення 25.10.2025)
9. Снитко О.С. Внутрішній та зовнішній стратегічні наративи України: шляхи тестування ідей. *Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика*. 2025. № 50. С. 19–40.
10. Удод О.А. Сучасний український історичний наратив як засіб протидії російській історичній пропаганді. Стенограма доповіді на засіданні Президії НАН України 27 листопада 2024 року [Електр. ресурс]. URL: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/visnyk/article/view/14463> (дата звернення 25.10.2025).
11. Череватий С. Стратегічні комунікації в період війни. Досвід Східного фронту. *Стратегічні комунікації в умовах війни: погляд від волонтера до науковця. Монографія*. Київ: НА СБУ, 2024. С. 57–86.
12. Як і для чого створили міф про "Привида Києва", розповіли у НАН України [Електр. ресурс]. URL: <https://suspilne.media/kyiv/557557-ak-i-dla-cogo-stvorivsa-mif-pro-privida-kieva-rozpovili-u-nan-ukraini/> (дата звернення 25.10.2025).
13. A Primer on Russian Cognitive Warfare. Jun 30, 2025. Institute for the Study of War [Електр. ресурс]. URL: <https://understandingwar.org/research/cognitive-warfare/a-primer-on-russian-cognitive-warfare/> (дата звернення 25.10.2025)
14. Brand Ukraine. Звіт про сприйняття України у світі 2024. [Електр. ресурс]. URL: <https://surl.li/btoere> (дата звернення 25.10.2025)
15. Breithaupt F. *The Narrative Brain: The Stories Our Neurons Tell*. Yale university press, 2025. 296 p.

REFERENCES

1. Barchuk, M. (2025). *Ukrainske prokliattia: budivnychi ta ruinyvnyky istorii* [Ukrainian curse: builders and destroyers of history]. URL: <https://surl.li/vovplo> (last access: 25.10.2025) [in Ukrainian].

2. Havlik, M. (2025). *Cognitive war aims to change the perception of the world, the main battlefield is the human brain* [Kohnytyvna viina maie na meti zminyty spryiniattia svitu, holovne pole bytvy – liudskiy mozok]. URL: <https://www.nudz.cz/uk/novini-ta-podiji/marek-gavlik-kognitivna-viina-maje-na-meti-zmyniti-spriinjattja/-svitu-golovne-pole-bitvi-ljudskii-> (last access: 25.10.2025) [in Ukrainian].

3. Gai-Nyzhnyk, P. V. (2025). *Putin's meaningful ideologemes: narratives of value manipulations and casus belli of geopolitics and geostrategy of the Russian Federation: Monograph* [Sensovi ideolohemy V. Putina: naratyvy tsinnisnykh manipulyatsii ta casus belli heopolityky i heostrategii RF: Monohrafiia]. Kyiv: Samit-knyga, 440 p. [in Ukrainian].

4. Zolotukhin, D. (2025). *Pugacheva and the Mongol-Tatar yoke: why what the singer said is not really worth discussing in Ukraine* [Puhachova i monholo-tatarske iho: chomu te, shcho skazala spivachka, naspravdi ne varte obhovorennia v Ukraini]. URL: <https://focus.ua/uk/opinions/724469-bitva-pri-pugachoviy-chomu-ukrajina-tak-gostro-vidreaguvala-na-interv-yu-primadonni> (last access: 25.10.2025) [in Ukrainian].

5. Kokotyukha, A. (2025). *"Ukrainian curse": do not look for betrayal in the distant past* ["Ukrainske prokliattia": ne shukaite zrady v dalekomu mynulomu]. URL: <https://detector.media/kritika/article/243674/2025-08-28-ukrainske-proklyattya/-ne-shukayte-zrady-v-dalekomu-mynulomu/> (last access: 25.10.2025) [in Ukrainian].

6. Otkovych, M. (2025). *About the components of the "matrix of national identity"* [Pro skladovi "matrytsi natsionalnoi identychnosti"]. URL: <https://detector.media/infospace/article/220007/2023-11-30-pro-skladovi-matrytsi-natsionalnoi-identychnosti/> (last access: 25.10.2025) [in Ukrainian].

7. Pocheptsov, H. (2025). *Narrative as a weapon* [Naratyv yak zbroia]. URL: <https://detector.media/infospace/article/242342/2025-07-04-naratyv-yak-zbroya> (last access: 25.10.2025) [in Ukrainian].

8. Radchenko, R. (2025). *Your brain under the gun: the Ukrainian dimension of cognitive warfare* [Vash mozok pid prytsilom: ukrainskyi vymir kohnytyvnoi viiny]. URL: <https://deepstateua.com/koghnytyvni-viiny-ukrayinskii-vimir/> (last access: 25.10.2025) [in Ukrainian].

9. Snytko, O.S. (2025). *Internal and external strategic narratives of Ukraine: ways of testing ideas* [Vnutrishnii ta zovnishnii stratehichni naratyvy Ukrainy: shliakhy testuvannia idei]. *Current problems of Ukrainian linguistics: theory and practice*, 50, 19–40. <https://doi.org/10.17721/APULTP.2025.50.19-40> [in Ukrainian].

10. Udod, O.A. (2024). *Modern Ukrainian historical narrative as a means of countering Russian historical propaganda. Transcript of the report at the meeting of the Presidium of the NAS of Ukraine on November 27, 2024* [Suchasnyi ukrainskyi istorychnyi naratyv yak zasib protyidii rosiiskii istorychnii propahandi. Stenohrama dopovidi na zasidanni Prezydii NAN Ukrainy 27 lystopada 2024 roku]. URL: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/visnyk/article/view/14463> (last access: 25.10.2025) [in Ukrainian].

11. Cherevatyi, S. (2024). *Strategic communications during the war. Experience of the Eastern Front. Strategic communications in wartime: a view from a volunteer to a scientist. Monograph* [Stratehichni komunikatsii v period viiny. Dosvid Skhidnoho frontu. Stratehichni komunikatsii v umovakh viiny: pohliad vid volontera do naukovtsia. Monohrafiia]. Kyiv: NA SBU, 57–86 [in Ukrainian].

12. *How and why the myth of the "Ghost of Kyiv" was created, told at the NAS of Ukraine* (2025). [Yak i dlia choho stvoryly mif pro "Pryvyda Kyieva", rozpovily u NAN Ukrainy]. URL: <https://suspilne.media/kyiv/557557-ak-i-dla-cogo-/stvorivsa-mif-pro-privida-kieva-rozpovili-u-nan-ukraini/> (last access: 25.10.2025) [in Ukrainian].

13. A Primer on Russian Cognitive Warfare. Jun 30, 2025. Institute for the Study of War. URL: <https://understandingwar.org/research/cognitive-warfare/a-primer-on-russian-cognitive-warfare/> (last access: 25.10.2025) [in English].

14. *Brand Ukraine. Report on the Perception of Ukraine in the World 2024* (2024). [Brand Ukraine. Zvit pro spryiniattia Ukrainy u sviti 2024]. URL: <https://surl.li/btoere> (last access: 25.10.2025) [in Ukrainian].

15. Breithaupt, F. (2025). *The Narrative Brain: The Stories Our Neurons Tell*. Yale university press, 296 p. [in English].

Дата надходження до редакції – 26.10.2025

Дата затвердження редакцією – 11.11.2025

Ця публікація ліцензована на умовах Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Valeria V. Bondarenko

ORCID ID : 0009-0005-4020-9575

Andriy V. Botsman

ORCID ID : 0000-0003-3083-6637

Scopus ID: 57224465052

Kateryna S. Karpova

ORCID ID : 0000-0002-0024-940X

Scopus ID: 57258151800

Web of Science Researcher ID: AAC-6958-2020

DEVELOPMENT OF GERMANIC ANALYTICAL FUTURE TENSE FORMS: MECHANISM OF OSCILLATION ASYMPTOTE EQUILIBRIUM

Abstract. *The purpose of this article is to reveal the mechanism of the future tense formation in the Germanic languages starting from the Gothic language as the oldest source of the Common Germanic grammatical peculiarities. The understanding and revealing of this mechanism include the first stage in which the initial and final analytical formants of the future tense are identified and distinguished. This stage presupposes the description of formants according to their morphological features as separate morphological units.*

The second stage is connected with the semantic peculiarities when initial and final formants are understood as a common semantic unit that functions in a certain sentence context. Semantic properties and their variations are traces from one Germanic language to another and within one and the same Germanic language during its development – from the Old, Middle and to the New periods.

The subject of the research is peculiarities of the formation mechanism of temporal verb forms for projecting the action into the future. To describe the future action the Gothic language used analytical forms including initial formant containing inchoative or preterite-present verbs and final formant represented by the infinitive. Initial formants were the reflection of Greek or Latin lexical units with highly developed modal or inchoative meaning. It was the Gothic language that outlined the peculiarities of the analytical future tense formation, namely the process of oscillation within the initial formant between modal and inchoative lexical units. The oscillation could be recognized as unstable equilibrium taking into consideration the fading of Gothic which did not approach the stage of stable equilibrium between modal and inchoative lexical units.

.....

If the Gothic language demonstrated only oscillation within the initial formant, other Germanic languages in the periods of Old and Middle developments demonstrated oscillation within the initial and final formants. There occurred the oscillation in Old High German and Middle High German in both formants in particular. Such oscillation disappeared in the 15th century. Another case of oscillation within the first formant was connected with two leading preterite-present (later modal) verbs with lexical meaning of obligation and volition. The New Frisian language demonstrates the extreme cases of the initial formant oscillation when only one modal verb is used excluding other modal and inchoative verbs. The detailed analysis of medieval Germanic texts demonstrated the facts of unstable equilibrium within the initial formant when modal verbs of obligation and volition were used. Such unstable equilibrium had the feature of asymptote indicating fluctuation, variation of modal verbs used for different persons. Asymptote demonstrates the fact of impossibility of getting stable equilibrium and modal verbs correlation within the initial formant. Instability of modal verbs makes the analytical future tense form more flexible and reliable for representing actions in future temporal projection. All these features make the analytical future tense form develop and be applied in different contextual cases of future temporal in all Germanic languages.

Keywords: *analytical form, asymptote approach, equilibrium, formant, oscillation.*

Information about the authors: *Bondarenko Valeria Valeriivna – PhD in English Philology, Associate Professor; Associate Professor at the Department of English Philology and Intercultural Communication; Educational and Scientific Institute of Philology; Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

Botsman Andriy Vasylovych – PhD in English Philology, Associate Professor; Associate Professor at the Department of English Philology and Intercultural Communication; Educational and Scientific Institute of Philology; Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Karpova Kateryna Serhiivna – PhD in English Philology, Associate Professor; Associate Professor at the Department of English Philology and Intercultural Communication; Educational and Scientific Institute of Philology; Taras Shevchenko National University of Kyiv.

E-mail: *v.bondarenko@knu.ua; a.botsman@knu.ua; karpova.k@ukr.net*

Бондаренко В. В.

ORCID ID : 0009-0005-4020-9575

Боцман А. В.

ORCID ID : 0000-0003-3083-6637

Scopus ID: 57224465052

Карпова К. С.

ORCID ID : 0000-0002-0024-940X

Scopus ID: 57258151800

Web of Science Researcher ID: AAC-6958-2020

РОЗВИТОК ГЕРМАНСЬКИХ АНАЛІТИЧНИХ ФУТУРАЛЬНИХ ФОРМ: МЕХАНІЗМ ОСЦИЛЯЦІЙНОЇ АСИМПТОТИЧНОЇ РІВНОВАГИ

Анотація. У статті з'ясовано механізм формування майбутнього часу в германських мовах, починаючи з готської мови як одного з найдавніших джерел спільногерманських граматичних особливостей. З'ясування і розуміння цього механізму включає першу, початкову, стадію, в якій виокремлюються та ідентифікуються ініціальний і фінальний аналітичні форманти майбутнього часу. Ця стадія також включає опис формантів як окремих морфологічних одиниць з огляду на їхні морфологічні особливості.

Друга стадія пов'язана з семантичними особливостями, коли ініціальний і фінальний форманти розуміються як спільна семантична одиниця, що функціонує у певному реченнєвому контексті. Семантичні особливості та їхні варіанти прослідковуються від однієї германської мови до іншої, а також в межах однієї і тієї ж германської мови в рамках давнього, середнього і нового періодів мовного розвитку і трансформації.

Предметом дослідження є особливості формування темпоральних дієслівних форм, а саме механізм формування майбутнього часу. Для опису майбутньої дії готська мова використовувала аналітичні форми, що склалися з ініціального форманта, який містив інхоативні або претеріто-презентні дієслова, а також фінального форманта, репрезентованого інфінітивом. Ініціальні форманти були віддзеркаленням грецьких або латинських лексичних одиниць з добре розвинутою модальною або інхоативною семантикою. Саме готська мова окреслила особливості формування аналітичного майбутнього часу, а саме процес осциляції у межах ініціального форманту між модальними та інхоативними лексичними одиницями. Таку осциляцію можна було визначити як нестабільну рівновагу, беручи до уваги зникнення готської мови, що не досягла фази стабільної рівноваги між модальними та інхоативними лексичними одиницями.

Якщо готська мова продемонструвала рівновагу лише у межах ініціального форманту, то інші германські мови у періоди їхнього давнього та середнього розвитку демонстрували осциляцію не лише у межах ініціального форманту, але й в межах фінального форманту, як, наприклад, у давньовірхньонімецькій та середньовірхньонімецькій мовах. Цей випадок осциляції зник у 15 столітті. Інший випадок осциляції у межах першого форманта був пов'язаний з двома провідними претеріто-презентними дієсловами (згодом модальними), що мали лексичне значення зобов'язання, волевиявлення. Сучасна фризська мова демонструє крайній випадок осциляції ініціального форманта, коли лише одне модальне дієслово використовувалося у межах цього форманта, виключаючи інші модальні або інхоативні дієслова. Детальний аналіз середньовічних германських текстів дозволив виявити факт нестабільної рівноваги у межах ініціального форманта з використанням саме модальних дієслів зобов'язання і волевиявлення. Ця нестабільна рівновага мала ознаки асимптотичності, що вказувало на флуктуацію, варіювання модальних дієслів, вжитих у кореляції з різними особами. Асимптотичність демонструє неможливість досягнення стабільної рівноваги і кореляції модальних дієслів у межах ініціального форманта. Нестабільність модальних дієслів робить аналітичну футуральну форму гнучкішою і надійнішою для репрезентації дії, спроектованої в майбутнє. Усі ці властивості змушують аналітичну темпоральну футуральну форму розвиватися і бути вживаною у різних контекстуальних випадках у всіх германських мовах.

Ключові слова: аналітична форма, асимптотичне наближення, рівновага, формант, осциляція.

Інформація про авторів: Бондаренко Валерія Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри англійської філології та міжкультурної комунікації; Навчально-науковий інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Боцман Андрій Васильович – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри англійської філології та міжкультурної комунікації; Навчально-науковий інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Карпова Катерина Сергіївна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри англійської філології та міжкультурної комунікації; Навчально-науковий інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: v.bondarenko@knu.ua; a.botsman@knu.ua; karpova.k@ukr.net.

Problem statement and its connection with theoretical and practical tasks. The attempt to investigate the development and formation of analytical features in the Germanic future tense calls for

a neat and accurate selection of linguistic resources and examples using a triangular approximation-asymptote model. The general outline of the Pan Germanic language groups is considered as having a triangular shape. Corners of that linguistic triangular are East, West, and North Germanic (Scandinavian) languages. The middle triangular of the West Germanic languages, which forms the second level of comparison, includes the English, Low Saxon and Frisian (a so-called continental form) languages. The microtriangular outlines the Old English language dialects: Old Saxon, Jute and Angle. Such model of graduate comparison is approximal in its structure. Being a flexible construction, it approaches the effective level of comparison that enables making a verified reconstruction of some linguistic phenomena. The corner of the English language is the most informative source in view of its dialectical component and a huge corpus of old English and middle English texts compared with other West Germanic languages. Model asymptote specification means that a complete (essential) degree of process reconstruction in the model is impossible as it may lead to a conclusion without any background. On the other hand, it is asymptote itself that keeps the model in the frame where the reconstruction of the linguistic process is quite correct and clear, with a high level of accuracy. Selection of text examples gives the opportunity to better distinguish the recognative features of the Germanic future tense in different relative languages. It may enable finding out an individual analytical construction with future meaning. **The aim** of the article is the comparison of analytical future tense forms in New and Old Germanic languages. The degree of analytisation and depth of this process penetration in different Germanic languages is an essential task as well. **The topicality** of this research goes from the fact that distinguishing, identification, analytical feature description of verb tense forms remains a controversial and problematic issue. It has not yet got its final solution and clarification in the present-day linguistics of the Germanic languages. **The scientific novelty** of the represented data lies in the attempt to build up the model of the future tense development and establishment that would demonstrate general tendencies and consider peculiarities and differences that occur in separate Germanic languages. **The object** of the article is West Germanic texts from Old, Middle and New periods. Some East and North Germanic sources are

.....

involved as well in order to confirm certain facts as for the contacts between East, North and West Germanic languages. **The subject** of the research is specific and common features of formation and development of analytical constructions with future meaning, the degree of their grammaticalization, in particular.

Publication analysis. In the first part of the 20th century there were some attempts to connect the introduction of the future tense category with the language transition from the syntactical to analytical structure. The future tense was recognized as a form that appeared and developed in the medieval period. This phenomenon is represented as a competition between two different tendencies. The old one stressed that Germanic languages (the Proto-Germanic language, in particular) lost their archaic forms. The other proclaims that Germanic languages, not having a differential system of verb tenses, were on the earlier stage of their development and were on their way to descriptive constructions in the medieval period. Those constructions were equivalents to the corresponding forms in the Greek and Sanskrit languages [5, p. 16]. As for *Verbum Finitum*, it is known that there were two tenses (present and past) in the gothic language. The category of future in Gothic is less represented than in Anglo-Saxon or Old High German where the tendency of transition to the descriptive forms is evident in representing new established concepts. The Old High German language demonstrates different situations in different text sources. The manuscript *Tatian* does not contain any descriptive forms. *Otfrid* uses two forms simultaneously: the future tense is represented by the present tense forms and some descriptive forms with modal verbs (*sculan*, *mugan*) appear sporadically. In *Heliand and Isidor* the descriptive forms with *sculan* prevail [3, p. 130–137]. Old Germanic manuscripts demonstrate a variable system of verb tense forms and, in particular, some dispergation of word forms. Coexistence of several morphological types of verbs was reflected in different structures of tense stems. It influenced the creation of paradigmatic chains. The system of word forms was very primitive (simple). It caused the complexity of its semantic structure and, in the end, there happened obscure correlation between semantic variations, lexical meaning of words and common and particular context. In the process of further development within the Germanic languages two features of the Old

Germanic verbs changed immensely. On the one hand, both a tendency to maximal unification of the morphological types and a tendency to their reduction were observed in Germanic languages, the degree of these tendencies being different in different Germanic languages.

On the other hand, the system of word derivation forms, on the contrary, becomes more variable and involving, including different types of auxiliary and notional word combinations. Some of them in the process of their separation were involved into the paradigmatic relations with synthetic verb forms having transformed into the analytical components of the word changing system. In the Germanic languages markers of word changing are outer flexion, stems with different types of sound interchange, stress. In some cases, they are combinations of auxiliary and notional verbs and sporadical lexical groups [12, p. 26]. One of the obligatory conditions of involving these combinations into the word changing oppositions or morphological paradigms is the definite change of the semantic structure of these new units because grammatical categories tend to generalization. Variability of different features of meaning is very prominent too. It is reflected in the variability independence of a certain context and the meaning of separate lexical units. One more obligatory condition is the regularity of formation of a unit of the given lexico-grammatical class from any lexical unit. Parallel to the system of certain grammatical categories of Germanic verbs there are some generalized oppositions which occur on the boundary of grammar and lexis. These oppositions are recognized as lexico-grammatical categories. These categories are realized in word-creating forms and they don't have obligatory regularity, whereas grammatical categories are realized in word-changing forms and have features of obligatory regularity. Realization of lexico-grammatical categories is closely connected with the lexical nature of verb units [1, p. 243–244].

Speaking about the specification of temporal system development in the sphere of Germanic languages, it is reasonable to take into account the fact that in the Old Germanic languages the future tense did not have any formal representation, its meaning being represented by the present tense forms. The futurity was realized in a lexical way using constructions with a conjugated changeable element (a modal or inchoative verb) and the infinitive of the notional verb. In the process of

.....

the Germanic language development the temporal verb system changed immensely. The future tense was paradigmized. In the New Germanic languages, the verb temporal system consists of the present, past, perfect, past perfect, future I, II, future-in-the-past I, II (for example, in Norwegian, Faroese, Frisian). There are two different ways of developing the Germanic aspect – tense verb system. The first way is movement towards system simplification (Africans). The other one is system complication (German) and gradual grammaticalization of tense forms together with creation new analytical constructions [10, p. 33–34]. There is a controversial interpretation of the future forms in English where the analytical form is distinguished as a combination of verbs *shall*, *will* with the infinitive of the notional verb. The verbs *shall*, *will* belong to the modal ones, and always preserve their modal meaning, that is why Germanic linguists refuse to recognize such constructions as a form of a future tense and look at it at the syntactical level as a type of the modal predicate.

According to this interpretation the future tense meaning may be represented in three different ways. The first way is the usage of the verb-predicate in the Simple Present tense form if the future action correlates with the context. The second way involves the usage of the verb-predicate in the Present Continuous tense form (in the same conditions). The third way is a lexical one when phrases *to be going to*, *to be about to*, etc. connect the action with the future [2, p. 64].

The German language operates different analytical forms with future meaning. The primary function of the present, past, future I tenses is to indicate the time of action absolutely according to the moment of action. The present tense indicates the present, past, and future times. Future I indicates only future time. Sentences with the verb in future I and future II are used to represent modal suppositional meaning. The phrase *werden + infinitive I, II* in its modal meaning is recognized as the homonym of future I, II by some philologists [12, p. 117]. In the Netherlandish language, future I, II and future-in-the-past are recognized as analytical forms [9, p. 285]. The Dutch future tense is formed with the combination of the verb *zullen* in the present tense with infinitive I (for future I) or infinitive II (for future II). To create analytical future-in-the-past form there is a combination of *zullen* in the past form with a corresponding infinitive. Conditional forms and future-

in-the-past forms are homonyms [9, p. 290]. The Frisian language has the same rules for analytical form creation as there are in the Netherlandish language [8, p. 87]. The Swedish analytical form bears some resemblance with the Frisian and Netherlandish ones. In the Swedish language there is the verb *skall*, which has the meaning of external obligation, followed by the infinitive. This word combination represents the set of modal future meanings connected with the context (modal future): *Jag skall resa imong on (I am going / intend / have to go tomorrow)* [11, p. 218].

Summarizing the views on the analytical future formation, it is reasonable to account for the tendency to analytization which occurs in the Gothic language. The Gothic present tense had very vast meaning and could represent actions correlating with the plan of present or future tenses, and actions which were not connected with the temporal axis. The lack of the future forms was compensated by verb combinations where the first position belonged to *duginnan (to begin)*, *haban (to have)*, *skullan (to be obliged to)*, and the second position was occupied by the infinitive or the notional verb [4, p. 172]. In the system of related (Germanic) languages the reconstruction of the archetype or the system of archetypes of the Proto-Germanic language is the secondary task. The more significant and essential task is to reveal inner tendencies of development which were reflected in the differences and resemblances between those related languages [6, p. 174].

Results of the research. The term *analytical construction* and the notion *analytical structure of the language* were used in Academic Linguistics connecting them with the New Indo-European languages of such a type as English and Danish [4, p. p. 82]. Analytical constructions are recognized as a combination of auxiliary and notional verbs where the auxiliary verb on its own or together with the notional word affix represent(s) grammatical meaning of the notional verb and, consequently, the whole construction [4, p. 84]. It was the Gothic language that used three types of word combinations to render the future action [23]. The first one was a combination of the verb *duginnan (to begin)* in the present tense with the infinitive form of the conjugated verb: *Wai izwis, jus hlahjandans nu, unte gaunon jah gretan dugnnid* [L. VI, 25]. – *Woe unto you laugh now, for ye shall mourn and weep.*

The second one was a combination of the verb *haban* (to have) in the present tense with the infinitive form of the conjugated verb: *iþ þatei tauja jah taujan haba* [K. XI, 12] – *but what I do, that I will do*; *sa auk habaida ina galewjan* [J. VI, 71] – *for he it was that should betray him*. The third one was a combination of the verb *skulan* (to be obliged to) in the present tense with the infinitive form of the conjugated verb: *hva skuli þata barn wairþan* [L. I, 66] – *whom shall that child be*; *Sa ist Helias sa ei skulda gimen* [Mt. XI, 14] – *This is Elias which was for to come*. The lexical meaning of the word was mostly preserved. In the first construction, the future action projection was connected with the inchoative meaning of the verb *duginnan*. In the second and especially third constructions the future was connected with the meaning of obligation which was introduced by the verbs *haban* and *skulan*. These constructions may have been replicas of Late Latin and Greek. In the Latin language the construction included verbs *habere* (to have), *incipere* (to begin). In Greek, the verb *μέλλειν* (to be obliged to) was used [4, p. 172–173]. Evidently, the introduction of the analytical forms where the first component was an auxiliary verb was caused by the fact that the present tense with the future meaning had lost its property to be a colony-forming archi-unit and pluripotential precursor. It happened in the translations of the Biblical texts, and later the same losing occurred in sacral texts and sacramental speeches, prophecies, previsions, foretokens (anything bearing a primary epistemic shade).

Table 1 demonstrates the development of analytical form variations to represent futurity in the Old and Middle Germanic languages. Temporal analytical form included an initial formant (a preterite-present or inchoative verb) and a final formant (an infinitive or participle). As for the other Old Indo-European languages that lacked a developed system of active tenses in their old periods, the Germanic future tense as a temporal category developed from the aspective relations (The Future Perfect, the Future Inchoative) or the modal relations (future as necessary; future as desirable) [10, p. 68]. In this case the Old German language (in the High German and Low German (Saxon) variants) may be the pattern of variation. In the Old High German language the modal (Subjunctive) future prevails. The future tense is indicated by the verbs *sollen*, *wollen* (necessary or desirable).

Table 1

Development of grammatical structures
with the future tense meaning

Subbranches of the Germanic language branch	Separate Germanic languages	Synthetic forms	Analytical forms
East Germanic	Gothic	Vpraes.ind ga + Vpraes Vopt.praes	
West Germanic	Old Middle → High German		ein + Vinf werden + Vp
	Old Saxon		
	Old Middle → Low German		
	Old Middle → English		
North Germanic	Old Icelandic		
	Old → Swedish Old → Danish		

The first type occurs rather frequently: *thu sealt beran einan allawaltendan* (Otrifrid) – *you shall bring one mighty*; literally: *you should bring...*; *he will captivate Satain* – literally: *he wishes to captivate ...* [19, p. 116, p. 121]. Word combinations with the infinitive + verbs *sculan*, *wellen*, *mugan*, *muozen* are recognized as a compound verbal predicate. They have modal meaning and in some cases they transfer future meaning that is closely connected with the semantics of these verbs which are used to denote actions with a future perspective. The most frequent future shade occurs with the verb *sculan*. This verb

became an auxiliary one to introduce the analytical form of the future tense in many Germanic languages (English, Danish, Swedish): *Sagên ih iu, wio ir nan sculun findan.* (Otfrid) – *I shall say (to) you how to find him;* *Berga sculun suînan.* (Otfrid) – *Mountains shall disappear* [21, p. 78–80]; *Ih scal iu sagên imbot, gibôt ther himilisga got.* (Tatian) – *I shall say you a commandment, desired God* [24, p. 109]. Periphrastic (descriptive constructions with the future meaning with other verbs occur more rarely: *Wil thû thaz richi irsezzen?* (Otfrid) – *Will you change this kingdom?;* *Er scal sînen drûton thrâto gimuntôn, then altan Satanasan wilit er gifahan* (Otfrid) – *He shall defend his friend, and he will take old Satain prisoner.;* *War mugan wir nû biginnan, mit koufubrôt giwinna.* – *Where now we shall begin to earn our daily bread with selling* [24, p. 36, p. 47]. The descriptive future form appears comparatively late. Nevertheless, from the earliest period of the German language development, word combinations with the modal verbs *sculan (soln)*, *wellen* + the infinitive were able to indicate the action connected with future. German translators used them rather often to represent Latin future. The preterite-present verbs mentioned above always preserved their primary lexical meaning though in the Middle High German period the lexical meaning faded in some cases, especially with the verb *wellen*: *Dîn jâmertac wil schiere komen.* (Walter von der Vogelweide) [19, p. 236]. *Dîn were wil ich bedân.* (Nibelungenlied) – *I will manage affairs.*

In the majority of the New Germanic languages (English, Danish, Swedish, Low German dialects) the modal future with *sollen, wollen* was transformed into the objective future. In the German literary language these forms are not grammaticalized and even now preserve modal meaning [1, p. 293]. These are the modal constructions that are recognized as contradictory discrepant cases in the aspect of their analytical nature. The descriptive feature refers to the question about the analytical property of the constructions which include different modal verbs + the infinitive as in German: *ich will (willte) schreiben, ich soll (solte) schreiben, ich kann (könnte) schreiben.* – *I want (wanted) to write, I should (should) write, I can (could) write.* German linguists deny the belonging of these word combinations to analytical forms. They are not likely to be analytical because their meaning is equal to the sum of meanings of their components and thus is not

idiomatic. The word combination of a modal verb + the infinitive is believed to be a special type of a compound verbal predicate where both components are meaningful words [3, p. 360]. Predicate function is believed to be represented by the modal verbs that express the doer's attitude to the action, the doer's ability, desire or necessity to produce the action. Consequently, such type of word combinations has a functional resemblance to one of the moods. It is necessary to emphasize that these word combinations are not seen as verb complex forms because modal verbs preserve their lexical meanings [5, p. 202]. Such interpretation looks erroneous, mistaken and flat as it does not take into consideration the first component of the analytical construction, it being a modal verb. Modal verbs differ from ordinary notional verbs in their meaning, grammatical structure and usage. According to their function they are equivalent of the moods but have more definite meanings. In the process of historical development modal verbs exclude and supplant the moods differentiating their meanings. As for their meaning in the combinations with notional verbs, modal verbs are not independent, they give a modal shade to the action performed by a notional verb. Generally, modal verbs are not used without the infinitive. It can happen when a modal verb substitutes a whole sentence; *Willst du mit mir gehen? – Ja, ich will. – Do you want to go with me? – Yes, I do.* German modal verbs create a special group on the ground of their grammatical form. They have their specific conjugation. Historically, this group originates from the category of preterite-present verbs. During their long historical development these verbs were involved into the chain of formal transformations. In German the Umlaut as a feature of modality occurs in the infinitive and in the present tense, plural. This morphological type was broadened with the modal verbs of resembling function: *wollen* (compare: *wollen – wollte* as *sollen – sollte*); in English *would, could* follow *should*. There happened the opposite process of separation with the following unification by the common pattern of weak conjugation. Those separated verbs had no modal meaning: *taugen, gönen*.

Modal verbs have infinitive and participle II forms, but these forms are rarely used, as their analytical verb forms are problematic: *ich habe gesollt, ich hatte gesollt, ich werde sollen – I should, I had should, I will should*. Connection of modal verbs with following

.....

infinitives of notional verbs is realized without particle *zu*: *ich will schreiben, ich muß schreiben* – *I want to write, I must write*. This fact indicates the existence of stronger connection between these formants. Absence of the so-called idiomaticity and sense segmentation of formants (*ich will – schreiben*) are not arguments against the analytical property of such word combinations. German modal verbs preserve their primary lexical modal meaning. Their common tendency to grammaticalization can be found in many cases when the meaning of modality shifts or approaches the synthetic oblique mood. This approach of different verbs in indirect usage witnesses the development of abstract modal meaning variants. In the process of historical development, at the very beginning of the New German period, German modal verbs changed their primary meaning completely as compared with more concrete meaning in the Middle German period. For instance, *darf* had the meaning *I have the need*: *ich be darf; kann* (*I know*); *mag* (*I have strength*); *skall* (German *soll*) (*I am obliged to*; *muos* (German *muß*) (*I have opportunity*). If we compare Gothic *mōtjan*, English *to meet* with the common meaning *to come somebody's way*, the common lexical meaning *to meet* is clear and evident.

Development of analytical forms of modality was historically possible due to the development of the grammaticalized modal meaning. Differences between auxiliary modal verbs and notional verbs with modal lexical meaning are illustrated by such pairs as *wollen, wünschen*, and English *to wish*. They preserve complete lexical meaning, and have no feature of auxiliary verbs of modality which were mentioned above. In particular, both verbs are used with corresponding particles – German *zu*, English *to* [1, p. 89] – in corresponding constructions. It happened that the modal future was denied or recognized as a controversial case because the complex verb form with the auxiliary verb *werden* was undoubtedly regarded as a very analytical variant [3, p. 184]. This periphrastic construction used present participle as a final formant. In the Old German period this construction was used with a future meaning. In the Middle High German period it functioned till the 15th century. *Und werdent mir dann alle gebende die schulde.* (Gotfr.v.Strassb.) – *Then everyone will repay me debts* [16, p. 39]. However, in the Middle High German period one more construction appeared, and two different

constructions functioned simultaneously, the second one being *werden* + the infinitive. In the 14–15th centuries prose texts, the second construction was becoming more and more popular, and in the 15–16th it supplanted the first construction, *werden* + participle I. The traditional form of the future tense appeared in the New German period. It was then that the infinitive substituted participle I in the constructions with the inchoative meaning. In the 15–17th centuries this construction was grammaticalized completely. It lost all remnants of inchoativity and got purely grammatical future meaning [1, p. 305]. In the north of Germany modal future construction with *wollen* was used in Low dialects and it competed in usage with the verb *werden* [5, p. 96]. It indicated the relations of the Low Saxon dialect with Frisian, Dutch and Anglo-Saxon forms. Linguists-Anglicists are more "flexible and liberal" in classifying modal verbs as auxiliary ones, but their "flexibility and liberalism" has shades and degrees. Analytical nature of modal forms with *should*, *would* is recognized without any doubt. In connection with the rebuilding of the Old English flection forms of the Oblique Mood there occurred the clutch of the verb forms *should*, *would* (past tense forms of *sculan*, *willan*), and the formation of new analytical forms to function in the Oblique (Conditional) Mood [2, p. 96]. From the historical point of view, *should*, *would* in this construction are the optative past (as in German *sollte*, *wollte*). Some linguists-Anglicists broadened the group of verbs which are involved in the analytical modal construction, adding *may* and *might* to it. Analytical constructions in the Oblique Mood are formed with *should*, *would*, *may* and *might* + the infinitive of notional verbs. Obligatory condition to create these constructions is losing the independent meaning of modality. These verbs were able to take part in the creation of analytical form conjugation if they lost the independent meaning; they were persistently and steadily used in certain types of sentences. There is direct and strict historical concession concerning syntactical and analytical forms in their usage in the same constructions with the same meaning [6, p. 211]. Some European linguists-Anglicists have very radical attitudes to the formation of analytical constructions. In particular, A. Kruisinga, a Dutch linguist, distinguishes a group of auxiliary verbs with modal meaning that includes *shall*, *should*, *will*, *would*, *may*, *might*, *can*, *could*, *must*, *ought to*, *dare*, *need*, *let* [7, p. 236]. In this case there happens the process of

grammaticalization when the latter verbs in the chain have far narrower and more concrete meaning and correspondingly more restricted in the lexical aspect form of usage. By the example of the verb *will* there were some attempts to formulate general characteristics of this verb and some other related auxiliary verbs. In English they were described as "empty verbs" in contrast with "full verbs". Empty verbs were found to have no infinitive and participle. They are not able to connect with the auxiliary verbs *to do* and *to have* and create Past, Perfect and Past Perfect forms. They are connected with bare infinitives. These verbs are in the weak position and form weak (reduced) forms: *I'll, I'd*. The meaning of these reduced forms is more indefinite than the meaning of corresponding full forms as seen from their extensive usage in the meanings that are represented by the synthetical modal forms of the full verbs in other languages. These features coincide with those distinguished for the German language [6, p. 205]. German analytical constructions with modal verbs may be less grammaticalized as compared with English ones because the German language preserves synthetic (flexion) forms of Conjunctive, whereas English does not have these forms. Anyway, in German these constructions bare some analytical feature, and they function as more definite, concrete, detailed, differentiated expressions of modal verb relations.

The Old English analytical future tense formation has some common features with the Old German forms on the early stages. In the Anglo-Saxon period Latin future tense forms were translated descriptively using combinations of the simple infinitive with *sceal* (*to be obliged*); *will* (*to want*). Primary (independent) meanings of these verbs – *sceal* (*obligation*), *will* (*volition*) – were very evident, definite in the Anglo-Saxon period: *Wē ēom þe nū hleghað, forðæm zē sculon elf wēpan* (Lat.: *Vae vobis qui ridetis mune, quoniam flebitis*. [Lk. VI, 25] (Cura Pastoralis). – *Woe unto you that laugh now! For ye shall mourn and weep; Æle trēow man sceal ceorfan, þe dōde wæ estmas ne birð ond weorpan on fyr ond forbænan*. (Lat.: *Omnis arbor, quae non facit fructum bonum, excidetur et in grem mitfetur* (Cura Pastoralis). – *Every tree that does not bear good fruit is cut down and thrown into the fire; Ic wille wyrcean mīn setl on sorðdæle ond wille bīon zelic ðæmhīe stan*. (Lat.: *Ponam seden meam ad aquilonem et ero similis altissimo* (Cura

Pastoralis). – *I shall erect my throne in the North part, and I will be equal to the superior* [18].

In the Middle English period the number of these descriptive constructions grows. Independent meaning of the verb *shall* strengthens earlier than that of the verb *will*. That is why *shall* is used more frequently for the future action rendering but *will* preserves its additional meaning of volition, desire, wish. Geoffrey Chaucer in his translations of *Amicius Manlius Severinus Boethius* renders Latin future forms with the help of constructions with *shall*: *Heer shal ben the reste of your labours* (Lat.: *Haec erit vobis requies laborum*. (III, M. 10) – *Here you shall have a rest after your great labours* [14, p. 136]. In the Early New English period the primary meaning of *will* faded out. In particular, W. Shakespeare uses *will* in the future meaning without any additional connotation: *I will sooner a beard grown in the palm of my hand then he shall get one his cheek* (Shakespeare, Henry IV, B. 1, 2, 19) [22]. In the 17th century the functions and usage of *shall*, *will* came to the New English standards. Grammars of the 16th century, and even Alexander Gil in his *Logonomia Anglica, 1619, 1621* indicated two future forms: the infinitive construction with *shall*, *will*, and the Present Simple tense. The difference between *shall*, *will* was not underlined. Only John Wallis in his *Grammatica Linguae Anglicanae* (which was first published in 1653, reprinted ten times, the last edition was in 1765) indicated the difference between *shall*, *will*, in particular, for the first person. Samuel Johnson supported this rule in his *Grammar* which is a preface for his *Dictionary of the English Language*. Periphrastic constructions with *shall*, *will* became the source for the development of other meanings. The first is the Modal Future with *will* with the additional meaning of volition. As everything which is done gladly is transformed into ordinary, habitual action. These examples with frequent: *Than wol I stinge him my tongue smerte* (Chaucer, Canterbury Tales, Pardoner's Prologue, 411) [14]. – *Then I will have a custom to sting him with my tongue*. The additional meaning of volition was rendered definitely with the second person. The same construction was used for the third person: *Many will swoon when they do look on blood* (Shakespeare, As You Like It, IV, 3, 159) [22]. Another meaning that is recognized as future is the emphasizing of a

special event. It demonstrated the readiness to perform the action not only at present but in the future too.

Independently from the grammatical tense usage, constructions with *shall*, *will* are used to indicate the suppositional meaning which has no connection with temporal indication. Particularly, *will* has stronger certainty than *shall*, as in the examples: *A covetous man will call himself poor, that you may sooth his vanity contradicting him* (Spectator, № 2224); *A shilling shall be honoured up with care, whilst that which is above the price of an estate is flying away* (Spectator, № 316).

In the Middle English period infinitive structures *to be about*, *for to* + the infinitive rendered future meaning: *Satan is zeorne abuten uor to ridlen þe ut of mine corne* (Aneren Riwle) [15]. – *Satain is going to fall out you from my corn; Thou woldest falsy ben about to love my lady* (Chaucer, Canterbury Tales, Knight's Tale, 284) [14]. – *You would like to betray my ldy's trust with your false love*. The New English infinitive phrase with a future temporal shade *to be going to*, which is widely spread now, evidently, appeared later. It was first recorded in 1482: *Thys onhappy soule ... was goyong to be brought in to helle* (Monk of Evesham) [15] – *This unhappy soul ... was going to be brought into hell*. The Frisian language did not have a special syntactical future form. The present tense was used simultaneously with the analytical constructions of the verb *skela* (*sela*) (*to be obliged to*) + the infinitive [8, p. 35].

In the New Frisian period this construction with *selle* was widely spread to indicate one moment or periodical actions in the future: *Myn broer sil trouwe*. – *My brother will marry off; Ik sil jo yntiids warskôdje*. – *I shall let you know in time*. This form has some modal meaning (supposition, suggestion, opportunity): *Sille wy hjir efkes sitte?* – *Shall we sit here for a while?*; *Mei koarten sille wy ferhûzje ...* – *We shall have to move to a new house ...* [8, p. 76]. The Frisian language does not have analytical forms with inchoative verbs as instial formants and the infinitive as a final formant.

The usage of preterite-present / modal verbs as the initial formant of the future tense analytical form in the Middle West Germanic languages was very unstable, variable from dialect to dialect according to the variability of the grammatical category of person. These correlations are illustrated in **Table 2** and need further interpretation.

Conclusion and further investigation. The diachronic aspect comparison of the linguistic sources has demonstrated a set of common tendencies, and at the same time there have been revealed some specifications. All of them are connected with the formation of analytical future tense forms mainly in the West Germanic languages. The German language developed analytical future forms with the help of the verb *werden* as an initial formant. It happened earlier than in other West Germanic languages. The verb *werden* got its highest possibility to be grammaticalized in the cause of braking, inhibition of the verbs *sculan*, *wellen*, and as a result these two preterite-present verbs were not able to create future forms with the infinitive having universal temporal properties. In German that form remained partly undeveloped. Primary meaning of those preterite-present (later modal) verbs stayed mostly unchangeable even when the general context of their usage had a shade of futurity. The English language created a similar form with initial formants *sceal*, *will* which were able to get the higher degree of grammaticalization because the construction *V inch + V inf* came to mean future tense far later. The English language did not have any precondition for breaking the development of the forms of futurity with modal verbs as initial formants. A very interesting and evident form functions in the Low German dialect where the future tense was created with the initial formant *wollen*. There is no breaking with *V inch* formant. The Frisian language used *sille* to create a single analytical form of futurity. The Swedish language has two different analytical forms. The first one is a highly grammaticalized form with *V mod shall*, the other used *V inch komma att + V inf*. It is the evidence of the close contact reciprocity of the West Germanic and North Germanic (Scandinavian) dialects. The whole process of creating the analytical future tense forms can be described as a flexible structure in which *V mod* (modal verbs) have a very narrow space to render future meaning periodically rendering epistemic and deontic semantic shades. The breadth of this space is different in different languages, it is connected with the level of grammaticalization (desemantization) of the corresponding modal verbs. The future tense form demonstrates some features of equilibrium between modal and inchoative verbs: $V\ mod \leftrightarrow V\ inch$. The involvement of inchoative verbs narrows the functional sphere

.....

and space of modal verbs. Absence of inchoative verbs, vice versa, broadens the functional possibilities of modal verbs.

The description of the development of the analytical forms of futurity in the Germanic languages can be done in the frame of two simultaneous, related and dynamic processes: oscillation and equilibrium. Both processes are closely interconnected on the basis of reciprocity and cannot be separated. They are characterized by a set of parametres or recognative features, some of these features being individual, others being common for both processes indicating their mutual relation and connection. From the formal point of view, oscillations are frequent changes between two extreme amounts or limits; oscillations are frequent changes between two feelings or attitudes. From the technical point of view, it is a regular movement of something from side to side, or it is a regular change in direction of a lectical current [25, p. 1164].

Equilibrium is a balance between different people, groups or forces that compete with each other so that none is stronger than the other, and a situation is not likely to change suddenly [25, p. 528]. Balance is a state in which all your weight is evenly spread so that you do not fall. It is a state in which opposite forces or influences exist in equal or correct amounts in a way that is sufficient [25, p. 98].

The notions of oscillation and equilibrium can be applied to the description of the processes that occur in the field of analytical future tense formation. From the quantitative point of view stable equilibrium occurs when the usage of modal verbs *shall* / *will* estimates 50% / 50% in the same conditions. When it is impossible, equilibrium is described as semi-, quasi- or imbalanced. It approaches the balance asymptotically never reaching it.

Table 2 demonstrates different degrees of imbalances equilibrium. Only in the text of *Trier Psalter* [19] can we find absolute domination of *soll* for the second and third persons – 100%. The balanced equilibrium occurred in the *Canterbury Tales* [14] for the first person – 40% / 60%, and in the Low German dialect texts for the second and third persons – 66% / 34% [19], The same figures are true for the Bavarian dialect texts for the third person. The stable equilibrium was not approached in the Middle English and German languages. Even if the balance had ever existed, it was lost or maybe

the Middle German languages were not able to keep that balance. Stable equilibrium could be disturbed by different causes. Only some remnants of stable equilibrium could be found in the Middle period texts in form of approximate equilibrium.

Table 2
Correlation (%) of infinitive phrases with *sculan* and *willan*

Person	Middle English				Middle German					
	The vision of Piers the Plowman [17]		Geoffrey Chaucer The Canterbury Tales [14]		Trier Psalter (Middle German dialect) [19]		Berthold von Regensburg (Bavarian dialect) [13]		Reinke de Vos (Low German dialect) [19]	
	<i>shall</i>	<i>will</i>	<i>shall</i>	<i>will</i>	<i>soll</i>	<i>will</i>	<i>soll</i>	<i>will</i>	<i>soll</i>	<i>will</i>
1	43	57	40	60	76	24	19	81	4	96
2	78	22	86	14	100	-	-	-	66	34
3	89	11	86	14	100	-	33	64	66	34

Oscillation is a phenomenon when equilibrium is disturbed. It reflects the instability of equilibrium showing the constant change of formants from the morphological point of view. The final formant could be either participle I or the infinitive ($V\ part\ I \Leftrightarrow V\ inf$), and finally all analytical future tense forms came to use only the infinitive in the New Germanic languages. Oscillation occurred within the initial formant too. At first the initial formant was represented by preterite-present / modal verbs or inchoative verbs ($V\ mod \Leftrightarrow V\ inch$). In the New German language $V\ inch$ gained its leading position. In the New Frisian language $V\ mod$ became the only possible initial formant. Other New Germanic languages had the integrated set including $V\ mod$ and $V\ inch$ at the same time used in special contexts. This case of oscillation is found between two different groups of verbs. Another case occurs within the group of modal verbs ($V\ mod \Leftrightarrow V\ mod$). New English is a pattern of this phenomenon ($shall \Leftrightarrow will$). The New Frisian language is an example when only one verb *solle* was possible in the analytical form as an initial formant.

Table 3 shows the development of the future tense analytical form indicating the initial and final formants and the variations within each formant individually. Absence of equilibrium and oscillation (the New Frisian language) provides for the usage of the forms of futurity in different contexts.

Table 3

Development of the Future Tense form as the oscillation of its formants

Language	Initial formant		Final formant	
	with oscillation	without oscillation	with oscillation	without oscillation
Gothic	V inch (duginnan) ↓↑ V mod (haban skulan)			V inf
Old High German	V mod (sollen) ↓↑ V mod (wollen)	V inch (werden)	V part I ↓↑ V inf	
New German		V inch (werden)		V inf
Old English		V mod (sceal) ↓↑ V mod (will)		V inf
New English	V inch (be about be going to) ↓↑ V mod (shall, will) V mod (shall) ↓↑ V mod (will)			V inf
New Frisian		V mod (skela)		V inf
Middle Low German		V mod (wollen)		V inf

Oscillation in the initial formant created a set of related sub-forms that could be used in different dialects and languages. Correlation and cooperation between two different processes (equilibrium and oscillation) ensures the flexibility of analytical forms consisting of

two formants. This flexibility of functioning is reflected in all Germanic languages. The construction with two formants is able to adjust to any Germanic language by changing its initial formant using inner- or between-group oscillation. The final formant oscillation became marginal and disappeared at the very end of the 16th century.

Fig. 1 depicts the flexibility as the main feature of analytical forms used to render future tense in the Germanic languages. Analytical character of this form is reflected in its twofold structure of the initial and final formants. Both formants are closely connected creating the indivisible morphological unit connected with the verb and revealing its category of tense. The initial formant correlates with the function of the future tense auxiliary verb, the final formant correlates with the notional verb. Oscillation is a motive force making this construction flexible for its further adjusting to all Germanic languages. Oscillation in the final formant disappeared and only *V inf* was used everywhere after the 16th century. Oscillation within the initial formant has not approached a stable equilibrium yet and this stability seems very problematic and obscure. Leading position of *V inch* in the German language suppressed the transformation of *V mod* into *V auxil*. The involvement of German modal verbs into the process of complete grammaticalization did not happen. In English the leading position was occupied by *V mod*. The initial formant with *V inch* appeared later. English modal verbs were deeper involved into the process of grammaticalization comparing with the German language.

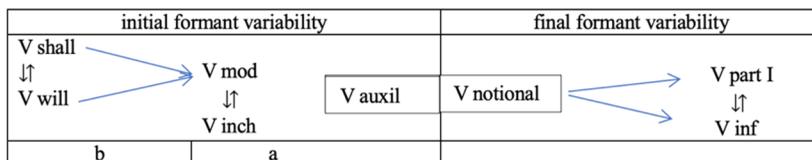

Fig. 1. Scheme of the analytical form of the future tense and ways of its flexibility

Being one of the main features of the analytical temporal form of futurity, flexibility may be associated with a set of causes: low variability of the final formant, high variability of the initial formant, oscillation between different groups of verbs, oscillation within the

group of modal verbs, changes in the lexical meaning, its gradual fading, further grammaticalization of the initial formant. All these caused create conditions for flex joint of formants; coexistence of oscillation and equilibrium creates a common feature called flexibilizer. It can be described as a flexible form in a very common and general sense.

Usage of flexibilizer as a pattern of analytical grammatical form may be the aim of further research.

REFERENCES

1. Behagel, O. (1924). *Die Deutsche Syntax*. Bd. II, 4-te Buch. Heidelberg: Gross, 698 s. [in German].
2. Blackburn, F. (1892). *English Future, its origin and development*. Leipzig: Nijhoff, 278 p. [in English].
3. Braune, W. (2004). *Althochdeutsch Grammatik I: Lautund Formenlehre*. Tübingen: Niemeyer, 436 s. [in German].
4. Braune, W. (1981). *Gotische Grammatik. 19 Auflage*. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 384 s. [in German].
5. Brikmann, H. (1931). *Sprachwandel und Sprachbewegung in althahdeutscher zeit*. Jena: Friedrich-Schiller Universität, 286 s. [in German].
6. Jespersen, O. (1932). *A Modern English Grammar on Historical Principles*. Part IV, London: Macmillan and Co., 326 p. [in English].
7. Kruisinga, A. (1932). *Handbook of Present-Day English*. Part II. Groningen: De Sikkel/Versluys, 526 p. [in English].
8. Simpa, P. (1966). *Phonology and Grammar of Modern West Frisian*. Ljouwert: Fryske Akademy, 126 p. [in English].
9. Shetter, W., Gruyze-Van-Antwerpen, I (2006). *Dutch. An Essential Grammar*. London, Ney York: Routlend ge Taylor and Francis Group, 322 p. [in English].
10. Voyles, J. (1992). *Early Germanic Grammar: Pre-, Proto-, and Past-Germanic Languages*. San Diego, California: Academic Press, 302 p. [in English].
11. Wessèn, E. (1956). *Svenska språkhistoria. Grundlinjer till en historisk syntax*. Stockholm: Akademiska Bokhandeln, 346 s. [in Swedish].
12. Wilmanns, W. (1911). *Deutsche Grammatik: Gotisch, Alt-, Mittel-, und Neuhochdeutsch*. Strasburg: W. Gruyter und Co., 428 s. [in German].

SOURCES

13. Berthold von Regensburg. *Vollständige Ausgabe Sainer Predigten mit Anmerkungen und Wörterbuch*. Bdl. Hrsg. Von F. Pfeiffer. Wien, 1862. – 348 s. [in German].
14. Chaucer, J. (1952) *The Complete Works*. ed. By W. Skeat. Oxford: Oxford University Press, 288 p. [in English].
15. Emerson, O. (1915). *A Middle English Reader*. New York: The Macmillan Co., 530 p. [in English].
16. Gottfried von Straßburg. *Tristan: Text, Nacherzählung, Wortund Begriffserklärungen* / Gottfried von Straßburg. [Hrsg.]Gottfried Weber in

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

Verbindung mit Gertrud Ulzmann U. Werner Hoffmann. – Darmstadt: Wiss Buchges. 1967, 376 s. [in German].

17. Langland, W. (1941). *The Vision of Piers the Plowman*. London, 218 p. [in English].

18. Lehnert, M. (1955). *Poetry and Prose of the Anglo-Saxons*. Berlin: Walter de Granter, 870 p. [in English].

19. Mettke, H. (1979). *Alteste Deutsche Dichtung und Prose*. Leipzig: Philipp Reclam, 309 s. [in German].

20. *Nibelungenlied*. Hrsg. G. H. Needler. BiblioBazaar, LLC, 2007. [in German].

21. *Otfrids Evangelienbuch*. Hrsg. P. Piper. BiblioBazaar, LLC, 2009. [in German].

22. Shakespeare, W. (1989). *The Complete Works. Compact edition*. Oxford: Clarendon Press, 1274 p. [in English].

23. Streitberg, W. (2000). *Die gotische Bibel*. Heidelberg: Carlwinter Universitts verlag, 498 s. [in German].

24. *Tatianus Tatiann: lateinisch und altdeutsch mit ausführlichen Glossar* / Hrsg. Von Eduard Sievers. 2., neubearb. Aasg., unveränd Nachdr. Paderborn: Schöningh, 1960, 226 s. [in German].

DICTIONARIES

25. *Longman Dictionary of Contemporary English. The Living Dictionary. New Edition*. Pearson Longman. 2006, 1949 p.

Дата надходження до редакції – 08.09.2025

Дата затвердження редакцією – 24.09.2025

Ця публікація ліцензована на умовах Creative Commons Attribution 4.0 International License.

П'ятецька О.В.

ORCID ID:0000-0002-8620-7445

Web of Science Researcher ID: AAE-4919-2022

КОДЕКС ЯК ЗАКОНОДАВЧИЙ АКТ: МОВНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ СТАНОМ НА 04 СЕРПНЯ 2025 РОКУ

Анотація. У статті здійснено мовно-правовий аналіз кодексу як законодавчого акта на основі спостережень над кримінальним кодексом України станом на 04 серпня 2025 року. Простежено тенденцію до інтегрування знань із різних суміжних галузей, що зумовило появу нових міждисциплінарних наук, до яких належить і юрислінгвістика або правнича лінгвістика. Зосереджено увагу на дослідженні комунікативного ресурсу та стилістичного потенціалу мови права, якісному мовному забезпеченні правотворчості, правозастосування, коректному використанні та інтерпретації юридичних термінів, а також проведенні лінгвістичної експертизи усних та писемних текстів, зокрема конфліктного та патогенного характеру. На матеріалі названого кримінального кодексу проаналізовано структурно-змістові та лінгвостилістичні особливості, що є актуальним у сучасному дослідницькому юрислінгвістичному просторі. Підкреслено важливість здійснення кодифікації нормативно-правових документів для підвищення їхньої якості ефективного регулювання правових відносин і належного функціонування українського законодавства. Виокремлено та схарактеризовано матеріальні та процесуальні кодекси. Поділ здійснено попри наявність різних критеріїв класифікації кодексів. Наголошено на можливості змінюваності кодексів через певний проміжок часу після їхнього ухвалення, незважаючи на притаманну їм незмінність і т. зв. зовнішню стабільність – існування протягом тривалого часу, та внутрішню стабільність – пов'язану зі змістом норм, що містять кодекси. Названо причини змінюваності кодексів: політичні, соціальні, економічні, правові та ін. Обґрунтовано потребу внесення змін до чинних кодексів та розроблення проєктів нових редакцій документів. Детально розглянуто структурно-змістові зміни в новій редакції Кримінального кодексу України станом на 04 серпня 2025 року: доповнення статей новими частинами, понятійної трансформації термінів, оновлення понятійно-термінологічного апарату тощо.

Ключові слова: юрислінгвістика, нормативно-правовий акт, мовно-правовий аналіз, кодекс, кодифікація, правовий термін, Кримінальний кодекс України.

Інформація про автора: П'ятецька Ольга Василівна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри стилістики та мовної комунікації; Навчально-науковий інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: ovimavo@i.ua

Olga V. Pyatetska

ORCID ID: 0000-0002-8620-7445

Web of Science Researcher ID: AAE-4919-2022

CODEX AS A LEGISLATIVE ACT: LINGUISTIC AND LEGAL ANALYSIS OF THE CRIMINAL CODEX OF UKRAINE AS OF AUGUST 4, 2025

Abstract. *The article is devoted to linguistic and legal analysis of the current Criminal Codex of Ukraine as of August 4, 2025. The study was carried out on the basis of observations of the Criminal Codex of Ukraine as of August 4, 2025. The tendency to integrate knowledge from various related fields is traced, which led to the emergence of new interdisciplinary sciences, include juristic linguistics. It focuses on the study of communicative resource and stylistic potential of the language of law, high-quality linguistic support for law making, law enforcement, the correct use and interpretation of legal terms, as well as the implementation of linguistic expertise of oral and written texts, in particular those of a conflict and pathogenic nature. Based on the material of the aforementioned criminal codex, analysis of structural, content and linguistic-stylistic features was carried out, which is relevant in modern research legal-linguistic space. The importance of improving the quality of regulatory and legal documents for the effective regulation of legal relations and the proper functioning of Ukrainian legislation is emphasized. Substantive and procedural codexes are distinguished and characterized, depending on the type of legal norms contained in the codex. The division was made despite the existence of different criteria for classifying codexes. The possibility of codexes changing over a certain period of time after their adoption was emphasized, despite their inherent immutability and so-called external stability – existence over a long period of time, and internal stability – related to the content of the norms contained in the codexes. The main reasons for the variability of codexes are named: political, social, economic, legal etc. The need to make changes to the current codexes is justified. The structural and substantive changes in the new edition of the Criminal Codex of Ukraine as of August 4, 2025 are considered in detail: supplementing articles with new parts, replacing terms, updating the conceptual and terminological apparatus etc.*

.....
Keywords: *juristic linguistics, regulatory juristic act, linguistic and juristic analysis, codex, codification, juristic term, Criminal Codex of Ukraine.*

Information about author: *Pyatetska Olga Vasylivna – PhD, associate professor; associate professor of the department of stylistics and linguistic communication; Education and Scientific Institute of philology; Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

E-mail: ovimavo@i.ua

Із кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст. у проблемно-пошуковій сфері світових наукових досліджень спостерігається тенденція до інтегрування знань із різних суміжних галузей, що зумовило появу нових міждисциплінарних наук, до яких належить і юрислінгвістика або правнича лінгвістика. Вона виникла на стику лінгвістики та правознавства і є "наукою інноваційною і вкрай потрібною у зв'язку із цивілізаційним розвитком суспільства, де мова залишається ключовим аргументом у правовідносинах, при конфліктних ситуаціях, у юридичній практиці" [8, с. 113]. До актуальних дослідницьких питань юрислінгвістики належать аналіз комунікативного ресурсу та стилістичного потенціалу мови права з метою якісного мовного забезпечення правотворчості, правозастосування, коректного використання та інтерпретації юридичних термінів, здійснення лінгвістичної експертизи усних і писемних текстів, зокрема конфліктного та патогенного характеру; проблема іншомовних запозичень у зв'язку з процесами глобалізації й поживлення міжнародної комунікації, повна чи часткова їхня адаптація; оновлення понятійно-термінологічного апарату мови права. На окрему увагу заслуговує мовно-правовий аналіз кодифікованих нормативно-правових актів, серед яких чільне місце посідає кодекс. Саме цей законодавчий документ "...відіграє роль стрижневого елемента в системі галузевого законодавства, в якому відзеркалюється і система відповідної галузі права" [7, с. 86].

Про актуальність вищезгаданої проблематики та зацікавленість нею свідчить значна кількість наукових праць. Юрислінгвістичними дослідженнями загалом та зокрема питаннями лінгвістичної експертизи правових текстів займалися вчені-мовознавці Л. Шевченко, Д. Сизонов, Д. Дергач, Н. Артикуца, Б. Ажнюк, Л. Ажнюк, Ю. Прадід, О. Мінченко, В. Широков,

О. Сидоренко; розгляду процесів систематизації та кодифікації в Україні й аналізу кодексу як нормативно-правового документа свої роботи присвятили дослідники-правознавці О. Іванченко, С. Петков, О. Рогач, В. Риндюк, Ю. Бисага, Є. Гетьман, С. Погребняк, В. Антоненко, О. Задосенко, А. Гриняк та інші.

Для ефективного регулювання правових відносин та належного функціонування українського законодавства особливо важливим є питання його впорядкування, вдосконалення та систематизації. Однією з форм систематизації законодавства є його кодифікація, яка "полягає у створенні уніфікованого, інноваційного, гармонійного законодавчого акта шляхом застосування результатів попередніх форм систематизації, аналізу суспільних відносин з метою встановлення ефективного й дієвого законодавства, що відповідає суспільним потребам" [7, с. 78]. До переліку завдань кодифікації належить передусім підвищення якості нормативно-правових документів. У системі національного законодавства серед нормативно-правових документів особливу роль відіграє кодекс. У ст. 11 Закону України "Про правотворчу діяльність" сформульовано дефініцію цього законодавчого документа: "Кодекс – це закон, який створений шляхом систематизації норм права, містить загальні засади, на підставі яких комплексно регулює однорідну сферу суспільних відносин, забезпечуючи стабільність правового регулювання" [3]. На думку багатьох дослідників у галузі права, основними рисами кодексу як юридичного документа є його здатність всебічно регулювати певну групу суспільних відносин, тому й немає необхідності деталізувати його положення в інших законодавчих актах. Також кодекс є тим правовим актом, що містить найбільшу кількість нормативних приписів і має складну структуру побудови: статті в кодексі розміщені в чіткій послідовності, кожна стаття є складовою частиною кодексу й водночас є самостійним елементом. Кодекси переважно будуються за пандектною системою. Вони складаються з двох частин: Загальної та Особливої (Спеціальної). Загальна частина охоплює правила, які поширюються на всі чи низку правових інститутів і правових норм особливої частини цього ж кодексу. Особлива частина містить правові норми, які регулюють певні суспільні відносини. Також у кінці кодексів обов'язковим є розділ Прикінцеві та перехідні

.....

положення, у якому сформульовано приписи щодо часу набрання чинності Кодексу чи його окремих положень; переліку нормативно-правових актів, які втрачають чинність через набрання чинності нового Кодексу; зміни, які вносяться до інших нормативно-правових актів у зв'язку з ухваленням нового Кодексу.

Щодо класифікації кодексів, то існують різні критерії їхнього поділу. Зокрема, залежно від виду норм права, уміщених у кодексі, розрізняють матеріальні та процесуальні кодекси. Матеріальні містять норми, що визначають зміст первинних прав і обов'язків суб'єктів права, їх правове становище і безпосередньо спрямовані на регулювання суспільних відносин. Процесуальні кодекси охоплюють норми, які забезпечують процедуру та захист норм матеріального права. За об'єктом кодифікації кодекси поділяють на загальні (які є результатом загальної кодифікації), галузеві (є результатом здійснення галузевої кодифікації, наприклад, Кримінальний кодекс, Цивільний кодекс тощо), спеціальні (об'єднують правові норми одного чи кількох інститутів права, напр.: Водний, Лісовий кодекси та ін.), міжгалузеві (містять норми, спрямовані на регулювання комплексної сфери суспільних відносин у галузі державної діяльності, у сфері транспорту, зв'язку тощо); також за ступенем охоплення суспільних відносин, які регулюють кодекси, розрізняють завершені (повні) та незавершені (неповні); за ступенем новизни: традиційні та новаційні кодекси; за предметом регулювання: правоохоронні, природоохоронні, транспортні[1, с. 50].

Незважаючи на те, що кодекси характеризуються незмінністю, так званою зовнішньою стабільністю, тобто існують протягом тривалого часу, та внутрішньою стабільністю, яка пов'язана зі змістом норм, що містять кодекси, усе ж через певний проміжок часу після свого ухвалення кодекси можуть зазнавати змін через низку зовнішніх чинників: політичних (зокрема, війна, що вимагає адаптацію законодавства до вимог воєнного часу), соціальних (еміграція та внутрішня міграція в Україні, зниження народжуваності, низький рівень життя населення тощо), економічних (занепад економіки, безробіття, низький рівень заробітних плат, поява нових видів бізнесу та ін.), правових (необхідність реформування різних галузей українського законодавства) тощо. Усе це зумовлює потребу

вносити зміни в чинні кодекси та розробляти проекти нових редакцій документів.

Тож розглянемо цей процес на прикладі останньої редакції тексту Кримінального кодексу України станом на 04 серпня 2025 року. Як відомо, у 2019 році розпочалася робота над новим проектом чинного Кримінального кодексу України, ухваленого Верховною Радою України 5 квітня 2001 року. Для цього було створено Комісію з питань правової реформи, у межах якої почала працювати Робоча група експертів із питань розвитку кримінального права. Перед Робочою групою було "...поставлено завдання сприяти подальшому розвитку правової системи України на основі конституційних принципів верховенства права, пріоритетності прав і свобод людини й громадянина з урахуванням міжнародних зобов'язань України. Робоча група, обговорюючи питання подальшого розвитку кримінального законодавства України, дійшла висновку, що чинний КК не може бути реформований шляхом підготовки нової його редакції або внесення точкових змін. Виникла необхідність оновлення в цілому кримінального законодавства України й таке оновлення можливе лише шляхом підготовки Проекту Кримінального кодексу України на принципово нових концептуальних засадах з урахуванням сучасних викликів та потреб демократичного суспільства" [6, с. 17]. Тож розробники нового проекту Кримінального кодексу України зосередили основну увагу на структурно-змістових змінах (доповнення статей новими частинами, заміна термінів, оновлення понятійно-термінологічного апарату). Суттєвий вплив на роботу над новою редакцією Кримінального кодексу України мало повномасштабне російське вторгнення на територію нашої держави 2022 року, що спрямувало процес перегляду чинного Кримінального кодексу відповідно до реалій і вимог воєнного стану. Загалом на сьогодні чинний Кримінальний кодекс України має таку структуру: Загальна частина, яка містить 15 розділів (108 статей), Особлива частина, до складу якої входить 20 розділів (339 статей), Прикінцеві та перехідні положення, що складаються з двох розділів. Більшість статей Кримінального кодексу України залишилися без змін, проте деякі доповнені додатковими частинами. Зокрема, це стосується ст. 51 "Види покарань",

7 пункт якої було доповнено частиною 7-1, згідно з якою запроваджено новий вид покарання та відповідно новий правовий термін "пробаційний нагляд" [5, с. 24]. Дефініцію цього терміна та його детальне тлумачення подано в статті 59-1 Кримінального кодексу України "Пробаційний нагляд": "Покарання у вигляді пробаційного нагляду полягає в обмеженні прав і свобод засудженого, визначеного законом і встановлених вироком суду, із застосуванням наглядових та соціально-виховних заходів без ізоляції від суспільства"[5, с. 28]. Як відомо, термін "пробація" має латинське походження та англійський відповідник "probation", що означає "випробовувати/перевіряти". Очевидно, що в умовах воєнного стану поява такого виду покарання є необхідною, оскільки це сприятиме вирішенню проблеми обмеженої кількості місць у слідчих ізоляторах та місцях позбавлення волі, яких не вистачає для утримання, зокрема військовополонених, та для багатьох інших потреб воєнного часу. Так само доповнення відбулися й до ст. 111 "Державна зрада", яка в чинній редакції кодексу розширена частинами 111-1 та 111-2. Стаття 111-1 "Колабораційна діяльність" має вісім частин, у яких вказано різні види кримінальних правопорушень, пов'язаних із колабораційною діяльністю громадян України під час війни в країні, а також визначено види покарань за кожне з них. Зокрема, ідеться про публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України або публічні заклики громадянином України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, до співпраці з державою-агресором...; добровільне зайняття громадянином України посади, не пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території; здійснення громадянином України пропаганди в закладах освіти незалежно від типів та форм власності з метою сприяння здійсненню збройної агресії проти України; передача матеріальних ресурсів незаконним збройним чи воєнізованим формуванням, створеним на тимчасово окупованій території тощо [5, с. 65–66]. Стаття 111-2 "Пособництво державі-агресору" визначає покарання у виді

позбавлення волі на строк від десяти до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років та з конфіскацією майна або без такої за умисні дії, спрямовані на допомогу державі-агресору (пособництво), збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора, вчинені громадянином України, іноземцем чи особою без громадянства [5, с. 67]. Також у новій редакції Кримінального кодексу України було доповнено ст. 436 "Пропаганда війни" частиною другою, а саме ст. 436-2 "Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників", яка передбачає кримінальну відповідальність та відповідне покарання за виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, розпочатої у 2014 році, зокрема й шляхом виготовлення та поширення матеріалів, у яких містяться вищезгадані правопорушення [5, с. 231]. Окрему увагу хотілося б звернути на новий термін "глорифікація", який використовується в назві й тексті цієї статті. Він має латинське походження та означає "прославляти що-небудь / кого-небудь, звеличувати". У передовиці "Юридичної газети" від 16 листопада 2023 року Коростенським міськрайонним судом Житомирської області було сформульовано визначення цього терміна: "глорифікація – це визнання російських військових героями та схвалення їх дій особами, які підтримують Росію у її війні проти українського народу" [9, с. 1].

Варто зазначити, що в чинній редакції Кримінального кодексу України відбулася заміна в усіх його статтях терміна "злочин" на "кримінальне правопорушення". Це передусім дозволяє уніфікувати правову термінологію, спростити досудове розслідування, оскільки "кримінальне правопорушення" поєднує в собі "злочини" як небезпечні діяння та "кримінальні проступки" як менш небезпечні діяння, тобто об'єднати всі діяння, за які передбачено кримінальне покарання. Відповідно до ст. 11 Кримінального кодексу України кримінальне правопорушення – це "суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення" [5, с. 9].

У ст. 12 вищеназваного Кодексу подано класифікацію кримінальних правопорушень, які поділяються на кримінальні проступки та злочини (нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі).

Окрему увагу в аспекті мовно-правового аналізу чинного тексту Кримінального кодексу України привертає низка замінів термінів, що вимагає подальшого спостереження та осмислення. Наприклад, у статтях 255, 255-1, 255-2, 255-3 подано термін "вор в законі", замість більш очікуваного "злочин в законі": "Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені особою, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі "вора в законі", караються позбавленням волі на строк від дванадцяти до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна"[5, с. 138]. Також у ст. 255-3 цього ж Кодексу зазначено: "Звернення до особи, яка завідомо для винного може здійснювати злочинний вплив, зокрема для особи, яка перебуває у статусі суб'єкта підвищеного злочинного впливу, у тому числі у статусі "вора в законі", з метою застосування на неї такого впливу – карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років з конфіскацією майна або без такої"[5, с. 139].

Наведене слово "вор" не належить до української лексики (див.: *Словник української мови: у 20 тт.*; ще: Етимологічний словник української мови: у 7 тт.), а є запозиченим. Не зафіксовано його також ні в двотомному Словнику староукраїнської мови XIV–XV ст., ні в Лексиконі П. Беринди.

Дискусійним залишається також уживання терміна "сходка", яке використовується як синонім до понять "зустріч", "зібрання" в назві й тексті ст. 255-2 чинного Кримінального кодексу України "Організація, сприяння у проведенні або участь у злочинному зібранні (сходці)": "Створення злочинної організації з метою вчинення тяжкого чи особливо тяжкого злочину, а також керівництво такою організацією або участь у ній, або участь у злочинах, вчинюваних такою організацією, а також організація, керівництво чи сприяння зустрічі (сходці) представників злочинних організацій або організованих груп для розроблення планів і умов спільного вчинення злочинів, матеріального забезпечення злочинної діяльності чи координації дій об'єднаних злочинних організацій або організованих груп – караються позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років"[5, с. 138–139].

У "Короткому словнику жаргонної лексики української мови", укладеному Л. Ставицькою [4], лексему "сходка" марковано як кримінальну зі значенням "зібрання злодіїв". Використання подібної лексики та її офіційне закріплення в текстах чинного законодавства є суперечливим. Виникає питання про допустимі межі демократизаційних процесів, що відбуваються в літературній мові, та її онароднювання [2, с. 319]. Включення таких термінів до літературної мови, особливо до текстів офіційно-ділового стилю та загалом до законодавчого дискурсу, використання елементів, які їй протиставляються – жаргону, аргю тощо, є певним чином небезпечними, адже вони призводять до розхитування літературної норми.

Тож проведений у нашому дослідженні мовно-правовий аналіз чинного Кримінального кодексу України було здійснено із метою характеристики його структурно-змістових особливостей, мовної специфіки, доцільності та нормативності вживання термінології тощо. Наведемо для прикладу одну зі схем, яку можна запропонувати для проведення в подальшому мовно-правового аналізу інших законодавчих документів:

- ознайомлення з повною версією тексту нормативно-правового документа;
- характеристика його структури;
- аналіз понятійно-термінологічного апарату тексту документа, перевірка точності формулювань правових термінів, понять та доцільність їхнього вживання;
- аналіз тексту документа на лексичному рівні (питомі/запозичені терміни, номенклатурні назви, мовні кліше, фразеологізми, уживання синонімічних/варіативних мовних одиниць тощо);
- аналіз тексту нормативно-правового документа на граматичному рівні;
- визначення мовних і немовних девіацій (алогізми, фактологічні помилки, двозначність, тавтологія, плеоназм, кальки, технічні недоліки, друкарські помилки тощо) та надання пропозицій щодо їхнього усунення;
- формулювання загального висновку щодо якості та досконалості тексту документа в мовно-правовому аспекті.

Отже, для формування належного правопорядку, ефективного правового регулювання суспільних відносин загалом та особливо в умовах повномасштабної війни в країні, украї необхідними стають процеси кодифікації та мовно-правового аналізу законодавства України, що передбачає насамперед удосконалення та підвищення якості нормативно-правових актів, впровадження нових механізмів правотворчості й усунення суперечностей, що можуть виникати між деякими правовими нормами, впорядкування правової термінології щодо чіткості формулювання визначень та доцільності вживання.

Перспективу подальшого наукового дослідження вбачаємо в проведенні комплексного мовно-правового аналізу великого масиву чинних нормативно-правових актів українського законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гетьман Є. Кодекс як особливий вид закону. *Загальні проблеми правової науки*. 2011. №1 (64). С. 42–50.
2. Єрмоленко С.Я. Літературна мова. *Українська мова: Енциклопедія* / НАН України, Ін-т мовознавн. ім. О.О.Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: В.М.Русанівський [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ: Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М.П.Бажана, 2004. С. 318–320.
3. Закон України "Про правотворчу діяльність". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення: 20.08.2025).
4. Короткий словник жаргонної лексики української мови / Л. Ставицька. Київ : Критика, 2003. 334 с.
5. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство із змінами та допов. на 04 серпня 2025 року: Офіційний текст. Київ : Алерта, 2025. 254 с.
6. Проект нового Кримінального кодексу України: передумови розробки, концептуальні засади, основні положення: монографія. / Андрушко П.П., Бакумов О.С. та ін. / За заг. ред. Ю.В. Бауліна, М.І. Хавронюка. Київ : Компанія ВАІТЕ, 2024, 494 с.
7. Систематизація законодавства України як важлива складова правотворчої діяльності в умовах євроінтеграції: збірник наукових праць / за заг. ред. О.О. Кота, А.Б. Гриняка, Н.В. Міловської. Київ: Алерта, 2024. 248 с.
8. Шевченко Л. Неолінгвістика в Україні: дослідницька перспектива: монографія. Київ : Видавництво Ліра-К, 2024. 200 с.
9. Юридична газета: Всеукраїнське професійне юридичне видання, 16.11.2023. С. 1. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/glorifikaciya-ponyattya-/ta-vidpovidalnist.html>

REFERENCE

1. Hetman, Ye. (2011). The Codex as a Special Form of Law [Kodeks як osoblyvyy vyd zakonu]. *General problems of juristic science*, 1(64), 42–50 [in Ukrainian].

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

---

2. Yermolenko, S. (2004). Literary language [Literaturna mova]. *Ukrainian language : Entsyklopediia*. Kyiv, 318–320 [in Ukrainian]

3. *Law of Ukraine "For Law-Making Activity"* [Zakon Ukrayiny "Pro pravotvorchu diyal'nist'"] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (last access: 20.08.2025) [in Ukrainian].

4. Stavyt'ska, L. (2003). *A Short Dictionary of Ukrainian Slang* [Korotkyy slovnyk zharhonnnoi leksyky ukraïns'koi movy]. Kyiv [in Ukrainian].

5. *Criminal Codex of Ukraine* (2025). [Kryminal'nyy kodeks Ukrayiny]. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].

6. *The draft of the new Criminal Codex of Ukraine: prerequisites for development, conceptual principles, main provisions: monograph* (2024) [Proyekt novoho kryminal'noho kodeksu Ukrayiny: peredumovy rozrobky, kontseptual'ni zasady, osnovni polozhennya] /Andrushko, P. P., Bakumov, O. S. and others. Kyiv: VAITE Company [in Ukrainian].

7. *Systematization of Ukrainian legislation as an important component of law-making activity in the context of European integration* (2024) [Systematyzatsiya zakonodavstva Ukrayiny yak vazhlyva skladova pravotvorchoyi diyalnosti v umovakh yevrointehratsiyi] / za zah. red. O. O. Kota, A. B. Hryniaka, N. V. Milovskoi. Kyiv : Alerta [in Ukrainian].

8. Shevchenko, L. (2024). *Neolinguistics in Ukraine: a research perspective: monograph* [Neolinhvistyka v Ukrayini: doslidnyts'ka perspektyva monohrafiya]. Kyiv: Lira-K [in Ukrainian].

9. *Juristic Newspaper* [Yurydychna hazeta]. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/glorifikaciya-ponyattya-ta-vidpovidalnist.html> (16.11.2023), 1 [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції – 12.09.2025

Дата затвердження редакцією – 06.10.2025

Ця публікація ліцензована на умовах Creative Commons Attribution 4.0 International License.

МЕДІЙНА ПРОБЛЕМАТИКА В МОДЕРНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

УДК 81'42:316.776

DOI: <https://doi.org/10.17721/APULTR.2025.51.61-74>

Шулінова Л.В.

ORCID ID: 0000-0002-1902-9191

Scopus ID: 57221781250

ЖАНРОВА ВАРІАТИВНІСТЬ СУЧАСНОЇ PR- КОМУНІКАЦІЇ В КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІЙ СФЕРІ

Анотація. У статті сформульовано основні напрями та аспекти актуальної і недослідженої в українській гуманітаристиці проблеми жанрової реалізації PR-комунікації та її варіативності в культурно-мистецькій сфері. На матеріалі текстів Національного художнього музею України, Музею історії міста Києва, Київського національного академічного Молодого театру, Київського академічного драматичного театру на Подолі, Національного культурно-мистецького та музейного комплексу "Мистецький арсенал", Київського міжнародного кінофестивалю "Молодість", оприлюднених на їхніх офіційних сайтах, сторінках у мережах Instagram, Facebook, відеохостингу Youtube, проведено аналіз наявних жанрів, їх інваріантів та різновидів, які реалізують PR-функції та пропозиції відповідно до основних мети, завдань у найбільш прийнятні для цього способи із застосуванням вербальних і невербальних засобів, зважаючи на об'єкт (мистецтво, культура), гетерогенність реципієнтів, вимоги сучасного цифрового середовища. З'ясовано, що оскільки культурно-мистецький продукт є високоемоційним та соціально значущим, жанри PR-текстів мають відображати інформативність (пресреліз, постреліз, анонс, репортаж та ін.), аналітичність (стаття, огляд, коментар, рецензія та ін.) та емоційність (сториз, рилз та ін.), впливовість / маніпулятивність (рекламні жанри), естетичність (досліджувана сфера суспільної діяльності значною мірою забезпечує саме ці потреби реципієнтів). Виявлено, що жанрова система PR в культурно-мистецькій сфері є відкритою та динамічною, складається з трьох основних груп, які функціонують водночас, забезпечуючи інтегровану комунікацію: традиційні PR-жанри, медійні жанри та інтернет-жанри. Трансформація традиційних жанрів, поява нових та їх комбінування зумовлені "економією уваги та мовних ресурсів", діалогічністю та інтерактивністю, креолізацією. Перспективними визначено дослідження ефективності окремих жанрів за різними мовними рівнями та використання штучного інтелекту (AI) для генерації PR-текстів у цій сфері.

Ключові слова: PR-комунікація, PR-жанр, жанровий різновид, медійні жанри, інтернет-жанри, вербальні засоби, невербальні засоби.

Інформація про автора: Шулінова Лариса Василівна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри стилістики та мовної комунікації; Навчально-науковий інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: l.shulinova@knu.ua.

Larysa V. Shulinova
ORCID ID: 0000-0002-1902-9191
Scopus ID: 57221781250

GENRE VARIABILITY OF MODERN PR-COMMUNICATION IN THE CULTURAL AND ARTISTIC SPHERE

Abstract. *The article formulates the main directions and aspects of the topical and unexplored problem of genre implementation of PR communication and its variability in the cultural and artistic sphere in the Ukrainian humanities. Based on the texts of the National Art Museum of Ukraine, the Museum of the History of the City of Kyiv, the Kyiv National Academic Young Theater, the Kyiv Academic Drama Theater on Podil, the National Cultural, Art and Museum Complex "Mystetsky Arsenal", the Kyiv International Film Festival "Molodist", published on their official websites, pages on Instagram, Facebook, and the video hosting Youtube, an analysis of existing genres, their invariants and varieties that implement PR functions and proposals in accordance with the main goals and objectives in the most appropriate ways using verbal and non-verbal means, taking into account the object (art, culture), the heterogeneity of recipients, and the requirements of the modern digital environment is carried out. It was found that since the cultural and artistic product is highly emotional and socially significant, the genres of PR texts should reflect informativeness (press release, post-release, reportage, etc.), analyticalness (article, review, comment, etc.) and emotionality (stories, reels, etc.), influentialness / manipulateness (advertising genres), aesthetics (the studied sphere of social activity largely meets these needs of recipients). It was found that the genre system of PR in the cultural and artistic sphere is open and dynamic, consisting of three main groups that function simultaneously, ensuring integrated communication: traditional PR genres, media genres and Internet genres. The transformation of traditional genres, the emergence of new ones and their combination are due to "economy of attention and language resources", dialogicity and interactivity, creolization. Research into the effectiveness of individual genres*

.....
at different language levels and the use of artificial intelligence (AI) for generating PR texts in this area have been identified as perspective.

Keywords: *PR communication, PR genre, genre variety, media genres, Internet genres, verbal means, non-verbal means.*

Information about the author: *Shulinova Larysa Vasylyvna – PhD, associate professor, associate professor of the department of stylistics and language communication; Educational and Scientific institute of philology; Kyiv national Taras Shevchenko university.*

E-mail: *l.shulinova@knu.ua*

Розвиток сучасних комунікаційних технологій зумовлює можливості налагодження максимально ефективних і "комфортних" зв'язків із громадськістю у різних сферах життя суспільства. Жанри PR-комунікації, як і жанри загалом, із погляду функціонального ресурсу, новітніх технологічних можливостей, а також потреб реципієнтів, потребують більшої уваги до лінгвостилістичного осмислення, що становить зацікавлення дослідників різних галузей гуманітаристики (філологія, комунікативістика, культурологія та ін.).

PR-жанри сьогодні перебувають у фокусі зацікавлення науковців, проте саме системних комплексних досліджень жанрової варіативності PR-комунікації, у яких поєднано лінгвостилістичний, медіалінгвістичний та комунікаційний аспекти, залишається недостатньо розробленим, особливо щодо текстів культурно-мистецької сфери, що зумовлює актуальність і новизну цієї статті.

У нашому дослідженні вважаємо за потрібне зробити основний акцент на активних процесах функціонування в українській культурно-мистецькій сфері традиційних PR-жарів, медійних, офіційно-ділових та рекламних, які реалізують PR-функції, формуванні нових, жанровій дифузії як поєднанні окремих жанрів та взаємопроникненні окремих вербальних і невербальних складників жанрів у нових жанрових різновидах.

Для виявлення особливостей жанрової реалізації зовнішньої PR-комунікації в культурно-мистецькій сфері взято тексти, аудіо- й відеоматеріали, створені та поширені музейними (Національний художній музей України, Музей історії міста Києва), театральними (Київський національний академічний Молодий театр, Київський

академічний драматичний театр на Подолі) та фестивальними закладами / установами (Національний культурно-мистецький та музейний комплекс "Мистецький арсенал", Київський міжнародний кінофестиваль "Молодість").

Сучасний культурно-мистецький простір функціонує в умовах цифровізації, медіатизації та інформаційного надлишку. Для культурно-мистецьких інституцій (музеїв, галерей, виставкових центрів, театрів, фестивалів та ін.) PR-комунікація стає не лише засобом інформування, а й стратегічним ресурсом формування суспільної значущості, залучення реципієнтів та забезпечення економічної стійкості. Перехід значного складника комунікації в цифрове середовище (соціальні мережі, месенджери, онлайн-платформи) суттєво змінив вимоги до текстів та їх жанрових реалізацій. Це зумовило видозміну класичних PR-жанрів (пресреліз, бекграундер, факт-аркуш, іміджева стаття та ін.) та появу нових гібридних форматів і жанрів (постанонс, сториз, рилз, подкаст та ін.), які потребують лінгвостилістичного, медіалінгвістичного та комунікаційного осмислення. Цікаве, на наш погляд, спостереження наводить У. Лешко, що "Майже усі веб-жанри тісно пов'язані з традиційними жанрами друкованих медіа. Але їхня інтернет-форма, завдяки таким якостям, як гіпертекстуальність, мультимедійність та інтерактивність, набуває нових привабливих та більш дієвих рис" [12, с. 251]. Це стосується й усіх інших жанрів сучасної PR-комунікації, зокрема в культурно-мистецькій сфері. Сьогодні жанрова система PR-текстів стає більш гнучкою та стилістично варіативною. Паралельно з традиційними PR-жанрами для реалізації сприятливої комунікації, зорієнтованої на максимальне позитивне сприйняття реципієнтами різних груп, застосовують медійні та офіційно-ділові жанри в їх адаптованих варіантах чи різновидах. Аналіз визначальних для цього типу комунікації вербальних і невербальних особливостей PR-жанрів дає змогу виявити домінантні тенденції у формуванні жанрової системи сучасної суспільної комунікації. Культурно-мистецьким закладам / установам можуть допомогти для налагодження та підтримки максимально ефективної комунікації з реципієнтами розуміння

чіткої класифікації та критеріїв для вибору жанрів / жанрових різновидів, які відповідали б специфіці їхньої діяльності та мистецького продукту, забезпечували належний вплив та високий рівень залучення цільових аудиторій.

Дослідження жанрів PR-текстів та комунікації загалом є предметом наукових пошуків у різних напрямках. Умовно їх можемо розподілити на такі групи: 1) PR, теорія жанрів загалом, та PR-текстів зокрема (Бацевич Ф. [1], Бебик В. [2], Дергач Д. [5], Доценко К [6], Корольов І. [10], Мантуло Н. [14], Рябокінь Н. [17], Кондратенко Н. [9], Почепцов Г. [16], Черниш О. [19], Котлер Ф. [11], Грюнінг Дж. і Хант Т. [21] та ін.); 2) PR-діяльність у культурно-мистецькій сфері (Левіт Д. [13], Обух Л. [15] та ін.); 3) інтернет-комунікація та нові медіажанри (Захарченко А. [7], Городенко Л. [4], Компанцева Л. [8], Цимбаленко Є. і Соколова К. [18] та ін.). Системних досліджень функціонального ресурсу вербальних і невербальних засоби в PR-жанрах на сьогодні немає, що зумовлює актуальність, новизну й перспективи подальших наукових досліджень.

PR в культурно-мистецькій сфері має принципові відмінності від бізнесового, політичного чи інших PR, що безпосередньо впливає на вибір жанрів, їх різновидів, вербальні й невербальні складники.

Оскільки культурно-мистецький продукт є високоемоційним та соціально значущим, PR-тексти та їх жанрові реалізації мають відображати інформативність (пресреліз, постреліз, анонс, репортаж та ін.), аналітичність (стаття, огляд, коментар, рецензія та ін.) та емоційність (сториз, рилз), впливовість / маніпулятивність (рекламні жанри). Також важливим буде естетичний складник, адже досліджувана сфера суспільної діяльності значною мірою забезпечує реалізацію саме цих потреб реципієнтів.

У культурно-мистецькій сфері комунікація спрямована на гетерогенну аудиторію, і кожен жанр або жанровий різновид має бути адаптований під конкретну групу реципієнтів: фахівці цієї ж сфери (жанри з максимально реалізованими функціями аналітичною й інформативною, як-от: рецензії, інтерв'ю з авторами / кураторами, пресрелізи, бекграундери та ін.), зацікавлені реципієнти не фахівці (жанри, у яких найперше реалізовано інформативну, емоційну, естетичну функції, як-от:

анонси різних типів, зокрема креалізовані, афіші, постери, інтерв'ю, репортажі, сториз, рилз та ін.), спонсори та партнери (жанри, у яких домінують будуть функції інформативна, фактична, впливу, економічна та соціальної відповідальності, як-от звіти, кейс-сториз, офіційні заяви, байлайнер, факт-аркуш та ін.). Потреба здійснювати комунікацію щодо одного об'єкта (наприклад, прем'єра вистави або нова виставка) із різними групами реципієнтів, реалізуючи різні функції, зумовлюватиме добір відповідних жанрів та їх різновидів, тобто саме варіативність жанрових реалізацій PR-текстів дає змогу вибудувати максимально ефективні дієві взаємини.

Зважаючи на те, що сьогодні більшість PR-комунікацій у культурно-мистецькій сфері відбувається в онлайн-середовищі, жанрова взаємодія (поєднання кількох в один, трансформація структурна чи стильова тощо) набуває особливої значущості, адже "конвергенція жанрів і форм (жанри, властиві одній медіаплатформі, проникають в інші та асимілювалися з ними в результаті зчленування різних медіаплатформ)" [20, с. 9], дає змогу організувати сприятливе для прирощення публіцитного капіталу інформування та взаємодію з реципієнтами відповідно до їх потреб і викликів сьогодення. Зокрема йдеться насамперед про економію мовних ресурсів, мовну компресію (стильність, лаконічність, максимальна інформативність за мінімальної кількості мовних одиниць), креалізованість (аудіовізуальні засоби частково можуть заміщати вербальний складник або доповнювати його), діалогічність (реципієнт не лише сприймає текст, а і є активним його співавтором), адже "жанр постає засобом реалізації комунікативних стратегій у практиці спілкування та здійснення комунікантами впливу один на одного" [19, с. 74,] рекламність (у текстах не лише інформують чи аналізують, а й переконливо рекламують). Такими постають інваріанти релізів, оглядів / дайджестів, рецензій, анонсів, дописів, інтерв'ю, трейлерів та ін.

Зауважимо, що в сучасному культурно-мистецькому PR системно реалізовано теорію інтегрованих маркетингових комунікацій (ІМК), представлену зокрема й у праці Ф. Котлера [11]. Спостерігаємо системне використання узгодженого набору жанрів через різні канали поширення інформації (пресреліз і

репортаж у традиційних медіа, допис у жанрах анонс, рецензія, дайджест / огляд, оголошення, коментар у Facebook, відеоанонс на YouTube, рилз, сториз в Instagram) для передавання одного змістового повідомлення. Це визначає конвергенцію та стилістичну варіативність – жанри можуть бути різними, але семантично єдиними та впізнаними в креолізаційному вияві.

Отже, можемо стверджувати, що жанрова варіативність PR-комунікації в культурно-мистецькій сфері є закономірною відповідно до основних мети, завдань, функцій, способів та засобів їх реалізації, зважаючи на об'єкт (мистецтво, культура), гетерогенність реципієнтів, вимоги сучасного цифрового середовища.

На основі аналізу комунікацій культурно-мистецьких установ було виявлено, що жанрова система складається з трьох основних груп, які функціонують водночас, забезпечуючи інтегровану комунікацію.

Традиційні PR-жанри, які розміщені здебільшого на офіційних сайтах і сторінках у соціальних мережах, у них збережена традиційна жанрова модель, вербальні засоби здебільшого семантично нейтральні (термінологічна лексика культурно-мистецької сфер, абстрактна та загальноживана лексика, синтаксичні конструкції здебільшого складні, прості ускладнені). Це пресреліз (поширюють для офіційного анонсування важливих подій) [Театр на Подолі, Молодий театр, Мистецький арсенал, НХМУ, МІК, КМКФ "Молодість"], бекграундер / довідка (використовують для формування / підтримування іміджу та експертного позиціонування) [Театр на Подолі, Молодий театр, Мистецький арсенал, НХМУ, МІК, КМКФ "Молодість"], біографія / профіль [Молодий театр, Мистецький арсенал, МІК, КМКФ "Молодість", Театр на Подолі] (застосовують для представлення ключових осіб: режисерів, акторів, музикантів, художників, кураторів та ін.).

Інтернет-жанри для PR-комунікації із реципієнтами в соціальних мережах. У них спостерігаємо варіативність, зокрема трансформації структурні (поєднання кількох жанрів), формування нових, зорієнтованих на специфіку платформи, потреб сучасних реципієнтів і сучасні технологічні можливості. Такими жанрами вважаємо постанонс, постреліз, сториз, рилз [Театр на Подолі, Молодий театр, Мистецький арсенал, МІК,

КМКФ "Молодість", НХМУ], аудіогід [Мистецький арсенал, МІК, НХМУ] та ін. На вербальному рівні їм властиві культурно-мистецька термінологія, загальноживана, розмовна, емоційнозабарвлена лексика, імперативи, невеликі за обсягом речення різних типів, парцеляція. На невербальному рівні – емодзі, хештеги, аудіовізуальний контент. Усі інтернет-жанри не лише інформують про події, заходи, культурно-мистецький продукт, а й емоційно, естетично, маніпулятивно плывають на реципієнтів задля формування в них позитивного сприйняття суб'єкта PR, залучення до взаємодії на різних рівнях.

Медійні жанри для PR-комунікації із реципієнтами різних груп у традиційних медіа та соціальних мережах. Ідеться про жанрові різновиди репортажів, інтерв'ю, оглядів / дайджестів, рецензій, коментарів, новин, статей та ін. Основна мета їх застосування – через інформування, аналітику, розвагу формувати й підтримувати позитивний імідж культурно-мистецьких закладів, установ, інституцій, а також спонукати до взаємодії. Звісно, мета, завдання, тематика, спосіб поширення впливатимуть на добір жанрових інваріантних моделей, вербальних і невербальних засобів у них. До прикладу, іміджеве інтерв'ю на YouTube і в текстовому форматі на сайтах культурно-мистецької установи / закладу суттєво різнитимуться (аудіовізуальне іміджеве – більше за обсягом, можуть бути семантичні, лексичні повтори, анормативні мовні засоби різних рівнів тощо, у текстовому – редаговано повтори, окремі анормативні мовні засоби, стисліше відтворено основний сенс відповідей, відсутній аудіальний складник, тобто інтонаційні особливості відтворено графічно через розділові знаки, особливості вимови можуть бути випущені загалом) [Молодий театр, Театр на Подолі, Мистецький арсенал, МІК, КМКФ "Молодість"]. Огляд / дайджест, інваріантом яких також вважаємо афішу культурно-мистецьких подій, заходів тощо в традиційних медіа може бути більш деталізованим, не завжди супроводжуватися значною кількістю креолізаційних засобів, а у Facebook чи Instagram виклад інформації буде більш стислий, лаконічний, проте емоційнозабарвлений, аудіовізуальний складник може не лише уточнювати, доповнювати, а й замінювати окремі текстові фрагменти [МІК, Театр на Подолі,

Молодий театр, КМКФ "Молодість"]. Ефективне застосування цих жанрових різновидів умотивоване доступністю для більшої кількості реципієнтів різних груп, жанровою упізнаваністю, тобто "звичка" до подібних жанрів іншого тематичного та функціонального спрямування дає змогу швидко й певною мірою комфортно сприймати PR-пропозицію без акцентування на цьому, у такий спосіб здійснюють імпліцитний вплив.

Жанрова варіативність PR-комунікації у сфері культури детермінована каналом комунікації. Тому жанри, їх різновиди, вербальні й невербальні засоби реалізації спрямовані на оптимізацію позитивного сприйняття культурно-мистецької інформації в умовах тотальної цифровізації, кліпового мислення та високої конкуренції за увагу.

Виявлена жанрова варіативність – це не випадкове явище, а стратегічний механізм адаптації комунікації в культурно-мистецькій сфері до вимог цифрового суспільства та потреб сучасних реципієнтів. Трансформація традиційних жанрів, поява нових та їх комбінунання зумовлені "економією" уваги та мовних ресурсів (зменшення обсягу, заміна окремих вербальних частин невербальними тощо), діалогічністю та інтерактивністю (підвищення залученості реципієнтів, ефект "співтворчості"), креолізацією, адже аудіовізуалізація є складником більшості культурно-мистецьких продуктів, і тому навіть текстові жанри мають містити елементи, що посилюють це сприйняття (відеофрагменти, фото, музичний супровід, емодзі, хештеги, гіперпокликання та ін.).

Встановлено, що жанрова система PR-комунікації в культурно-мистецькій сфері є відкритою та динамічною. У ній послуговується і традиційними (пресреліз, бекграундер, анонс, афіша, інтерв'ю та ін.), і новітніми жанрами (постреліз, постанонс, сториз, аудіогід та ін.), необхідними для інформування та впливу на гетерогенну аудиторію та для багатоканальної комунікації.

Дискусійною проблемою залишається баланс між мистецтво-знавчою, культурологічною якістю PR-текстів та їх доступністю для різних груп реципієнтів. Надмірне спрощення, а почасти й примітивізація викладу може призвести до вульгаризації сприйняття та знецінення мистецтва, знекультування суспільства

загалом або окремих його груп, що є небезпечним для формування ціннісних орієнтирів, соціалізації і консолідації суспільства. На наш погляд, PR-комунікацію в культурно-мистецькій сфері доцільно вибудовувати на основі поєднання традиційних PR-жанрів, медійних жанрів, інтернет-жанрів та їх різновидів, тобто жанрова варіативність є ефективною для встановлення та підтримування доброзичливих, позитивних і дієвих зв'язків із громадськістю.

Перспективними напрямками подальших досліджень убачаємо аналіз ефективності окремих жанрів за різними мовними рівнями, окремими вербальними й невербальними засобами, використання штучного інтелекту (AI) для генерації PR-текстів у цій сфері.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф.С. Лінгвістична генологія: проблеми і перспективи. Львів : ПАІС, 2005. 264 с.
2. Башманівська Л. Особливості медіатексту в сучасному інформаційному просторі. *Вісник Книжкової палати*. №5. 2025. С. 15–20.
3. Бебик В. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз. Київ : МАУП, 2005. 440 с.
4. Городенко Л.М. Тенденції розвитку інформаційних жанрів в українському Інтернеті. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, IV (12), Issue 76, 2016. С. 46–49. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/The-Tendencies-of-the-Information-Genres-Development-on-Ukrainian-Internet-L.-Horodenko.pdf> (дата звернення: 22.11.2025).
5. Дергач Д. В. Медійна жанрологія в дискурсі сучасного філологічного знання. *Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика*. 2014. Вип. 28. С. 28–35.
6. Доценко К. О. Жанри в контексті PR-дискурсу: історія, типологія, виклики сучасної доби. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Соціальні комунікації"*. 2020. № 17. URL: <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/16537> (дата звернення: 22.11.2025.)
7. Захарченко А. Інтернет-медіа. Київ : Видавець Марченко, 2015. 198 с.
8. Компанцева Л. Ф. Інтернет-комунікація: когнітивно-прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти: автореф. дис. ... д-ра філол. наук. Київ, 2007. 36 с.
9. Кондратенко Н.В. Типологія мовленнєвих жанрів українського політичного дискурсу. *Філологічні студії*. 2017. Випуск 9. С. 18–22.
10. Корольов І.Р. Мовленнєвий жанр і комунікативна ситуація: співвідношення понять. *Studia Linguistica*. 2009. Випуск 3. С. 130–134. URL: <https://studia-linguistica.knu.ua/wp-content/uploads/2018/10/2009-3-130-134.pdf> (дата звернення: 16.11.2025).

11. Котлер Філіп. Маркетинг від А до Я. 80 концепцій, які варто знати кожному менеджеру / пер. з англ. Олексій Сіпігін. Київ : Альпіна Паблішер, 2021. 251 с.
12. Лешко У. Типологія жанрів інтернет-журналістики: теоретичні аспекти. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2018. Випуск 44. С. 246–253.
13. Левіт Д. А. PR-технології в арт-культурному просторі: взаємодія між PR-стратегіями та просуванням артиста-вокаліста. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2023. № 3. С. 206–211.
14. Мантуло Н. Текст у PR-комунікаціях: проблеми типологізації. *Український науковий журнал "Освіта регіону"*. 2011. № 1. С. 188. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/405> (дата звернення: 21.11.2025).
15. Обух Л. PR у системі менеджменту академічної музики. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2019. № 33. С.34–41.
16. Почепцов Г. Г. Паблік рилейшнз для професіоналів. Київ : "Рефл-бук", "Ваклер", 2002. 622 с.
17. Рябокін Н. О., Прохор О. А. White paper як жанр тексту. *Закарпатські філологічні студії*. 2022. Випуск 25. Том 2. С. 124–129.
18. Цимбаленко Є., Соколова К. Трансформація журналістських жанрів (на прикладі інтернет-медіа). *Інформаційне суспільство*. 2013. Випуск 17. С. 80–83.
19. Черниш О. А. Теорія жанрів у сучасній лінгвістиці. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70) № 1 Ч. 3. С. 70–75.
20. Шевченко В. Є. Конвергентність як основна ознака сучасних медіа. *Кросмедіа: контент, технології, перспективи: колективна моногр. / за заг. ред. В.Є. Шевченко*. Київ : Кафедра мультимедійних технологій і медіадизайну Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2017. С 8–17.
21. Grunig, J., Hunt, T. (1984). *Managing Public Relations*. New York. Publisher : Holt, Rinehart and Winston. 576 p.

ДЖЕРЕЛА

- НХМУ – Національний художній музей України. URL: <https://namu.ua/>, URL: https://www.facebook.com/namu.museum/?locale=uk_UA, URL: <https://www.instagram.com/namu.museum/>, URL: <https://www.youtube.com/user/ArtMuseumOfUkraine>
- МІК – Музей історії міста Києва. URL: <https://kyivhistorymuseum.org.ua/>, URL: <https://www.instagram.com/museumofkyiv/#>, URL: <https://www.facebook.com/kyivhistorymuseum>, URL: https://www.youtube.com/@museum_of_kyiv_history-1978
- Молодий театр – Київський національний академічний Молодий театр. URL: <https://molodyytheatre.com/>, URL: <https://www.instagram.com/molodyytheatre/>, URL: <https://www.facebook.com/molodyytheatre/>, URL: www.youtube.com/@MolodyyTheatre
- Театр на Подолі – Київський академічний драматичний театр на Подолі. URL: <https://theatreonpodil.com/>, URL: https://www.instagram.com/theatre_on_podil/, URL: <https://www.facebook.com/TeatrnaPodoli/>, URL: <https://www.youtube.com/user/theatreonpodil>
- Мистецький арсенал – Національний культурно-мистецький та музейний комплекс "Мистецький арсенал". URL: <https://artarsenal.in.ua/>, URL:

<https://www.instagram.com/mystetskiarsenal/>, URL: <https://www.facebook.com/Mystetskyi.Arsenal>, URL: www.youtube.com/@mystetskyi

КМКФ "Молодість" – Київський міжнародний кінофестиваль "Молодість".
URL: <https://www.molodist.com/>, URL: <https://www.facebook.com/molodistkiff/>,
URL: https://www.instagram.com/molodist_kiff

REFERENCES

1. Batsevych, F.S. (2005). Linguistic geneology: problems and prospects [Linhvistychna henolohiia: problemy i perspektyvy]. Lviv : PAIS [in Ukrainian].
2. Bashmanivska, L. (2005). *Features of media text in the modern information space* [Osoblyvosti mediatekstu v suchasnomu informatsiinomu prostori]. *Bulletin of the Book Chamber*, 5, 15–20. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.5\(346\).15-20](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.5(346).15-20) [in Ukrainian].
3. Bebyk, V. (2005). Information and communication management in a global society: psychology, technology, public relations techniques [Informatsiino-komunikatsiinyi menedzhment u hlobalnomu suspilstvi: psykhologhiia, tekhnolohii, tekhnika pablik ryleishnz]. Kyiv : MAUP [in Ukrainian].
4. Horodenko, L.M. (2016) *Trends in the development of information genres on the Ukrainian Internet* [Tendentsii rozvytku informatsiinykh zhanriv v ukrainskomu Interneti]. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, IV (12), 76, 46–49. URL: <https://seanewdim.com/wp-content/uploads/2021/03/The-Tendencies-of-the-Information-Genres-Development/-on-Ukrainian-Internet-L-./Horodenko.pdf> (last access : 22.11.2025) [in Ukrainian].
5. Dergach, D.V. (2014). *Media genreology in the discourse of modern philological knowledge* [Mediina zhanrolohiia v dyskursi suchasnoho filolohichnoho znannia]. *Current issues of Ukrainian linguistics : theory and practice*, 28, 28–35 [in Ukrainian].
6. Dotsenko, K.O. (2020). *Genres in the context of PR discourse: history, typology, modern challenges* [Zhanry v konteksti PR-dyskursu: istoriia, typolohiia, vyklyky suchasnoi doby]. *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series "Social Communications"*, 17. URL: <https://periodicals.karazin.ua/sc/article/view/16537> (last access : 22.11.2025) [in Ukrainian].
7. Zakharchenko, A. (2015). Internet-media [Internet-media]. Kyiv [in Ukrainian].
8. Kompantseva, L.F. (2007). Internet communication: cognitive-pragmatic and linguocultural aspects [Internet-komunikatsiia: kohnityvno-prahmatychnyi ta lnhvokulturolohichnyi aspekty : avtofef. dys. ... d-ra filol. nauk]. Kyiv [in Ukrainian].
9. Kondratenko, N.V. (2017). *Typology of speech genres of Ukrainian political discourse* [Typolohiia movlennievyykh zhanriv ukrainskoho politychnoho dyskursu]. *Philological Studies*, 9, 18–22 [in Ukrainian].
10. Koroliov, I.R. (2009). *Speech genre and communicative situation: correlation of concepts* [Movlennieviy zhanr i komunikatyvna sytuatsiia: spivvidnoshennia poniat]. *Studia Linguistica*, 3, 130–134. URL: <https://studia-linguistica.knu.ua/wp-content/uploads/2018/10/2009-3-130-134.pdf> (last access : 16.11.2025) [in Ukrainian].
11. Kotler, Ph. (2021). Marketing from A to Z. 80 concepts every manager should know [Marketynh vid A do Ya. 80 kontseptsii, yaki varto znaty kozhnomu menedzheru]. Kyiv [in Ukrainian].

12. Leshko, U. (2018). *Typology of Internet journalism genres : theoretical aspects* [Typolohiia zhanriv internet-zhurnalistyky: teoretychni aspekty]. *Lviv University Bulletin. Journalism Series*, 44, 246–253 [in Ukrainian].

13. Levit, D.A. (2023). *PR technologies in the art and cultural space: interaction between PR strategies and the promotion of a vocalist* [Pr-tekhnologii v art-kulturnomu prostori: vzaïmodiia mizh Pr-stratehiïamy ta prosvanniam arystysta-vokalista]. *Bulletin of the National Academy of Managers of Culture and Arts*, 3, 206–211 [in Ukrainian].

14. Mantulo, N. (2011) *Text in PR communications: problems of typology* [Tekst u PR-komunikatsiakh: problemy typolohizatsii]. *Ukrainian scientific journal "Regional Education"*, 1, 188. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/405> (last access : 21.11.2025) [in Ukrainian].

15. Obukh, L. (2019). *PR in the academic music management system* [PR u systemi menedzhmentu akademichnoi muzyky]. *Ukrainian culture: past, present, ways of development*, 33, 34–41 [in Ukrainian].

16. Pocheptsov, H.H. (2002). Public relations for professionals [Pablik ryleishnz dlia profesionaliv]. Kyiv [in Ukrainian].

17. Riabokin, N.O., Prohor, O.A. (2022). *White paper as a text genre* [White paper yak zhanr tekstu]. *Transcarpathian Philological Studies*, 25, 2, 124–129. <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.25.2.23> [in Ukrainian].

18. Tsybalenko, Y., Sokolova, K. (2013). *Transformation of journalistic genres (on the example of online media)* [Transformatsiia zhurnalistskykh zhanriv (na prykladi internet-media)]. *Information society*, 17, 80–83 [in Ukrainian].

19. Chernysh, O.A. (2020) Genre theory in modern linguistics [Teoriia zhanriv u suchasniï lïnhvistytsi]. *Scientific Notes of the V. I. Vernadsky TNU. Series: Philology. Social Communications*, 31 (70), 1, 3. 2020, 70–75. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-3/12> [in Ukrainian].

20. Shevchenko, V.Y. (2017). *Convergence as a key feature of modern media* [Konverhentnist yak osnovna oznaka suchasnykh media]. *Crossmedia: content, technologies, perspectives: a collective monograph*, 8–17 [in Ukrainian].

21. Grunig, J., Hunt, T. (1984). *Managing Public Relations*. New York. Publisher : Holt, Rinehart and Winston [in English].

SOURCES

NKhMU – Natsionalnyi khudozhnii muzei Ukrainy. URL: <https://namu.ua/>, URL: https://www.facebook.com/namu.museum/?locale=uk_UA, URL: <https://www.instagram.com/namu.museum/>, URL: <https://www.youtube.com/user/ArtMuseumOfUkraine> [in Ukrainian].

MIK – Muzei istorii mista Kyieva. URL: <https://kyivhistorymuseum.org.ua/>, URL: <https://www.instagram.com/museumofkyiv/#>, URL: <https://www.facebook.com/kyivhistorymuseum>, URL: https://www.youtube.com/@museum_of_kyiv_history/-1978 [in Ukrainian].

Molodyi teatr – Kyivskiy natsionalnyi akademichnyi Molodyi teatr. URL: <https://molodytheatre.com/>, URL: <https://www.instagram.com/molodytheatre/>, URL: <https://www.facebook.com/molodytheatre/>, URL: www.youtube.com/@MolodyTheatre [in Ukrainian].

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

Teatr na Podoli – Kyivskyi akademichniy dramatychnyi teatr na Podoli. URL: <https://theatreonpodil.com/>, URL: https://www.instagram.com/theatre_on_podil/, URL: <https://www.facebook.com/TeatrnaPodoli/>, URL: <https://www.youtube.com/user/theatreonpodol> [in Ukrainian].

Mystetskyi arsenal – Natsionalnyi kulturno-mystetskyi ta muzeinyi kompleks "Mystetskyi arsenal". URL: <https://artarsenal.in.ua/>, URL: <https://www.instagram.com/mystetskyiarsenal/>, URL: <https://www.facebook.com/Mystetskyi.Arsenal>, URL: www.youtube.com/@mystetskyi [in Ukrainian].

KMKF "Molodist" – Kyivskyi mizhnarodnyi kinofestyval "Molodist". URL: <https://www.molodist.com/>, URL: <https://www.facebook.com/molodistkiff/>, URL: https://www.instagram.com/molodist_kiff [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції – 10.11.2025

Дата затвердження редакцією – 22.11.2025

Ця публікація ліцензована на умовах Creative Commons Attribution 4.0 International License.

УДК 811'111'373.2

DOI: <https://doi.org/10.17721/APULTP.2025.51.75-98>**Yevhenia Yu. Nikiforova**

ORCID ID: 0000-0001-6249-9781

Scopus ID: 58042287700

Olena O. Popivniak

ORCID ID: 0000-0002-7998-7965

Scopus ID: 57413191200

Elizaveta A. Galitska

ORCID ID: 0000-0002-0859-1322

Scopus ID: 58156731700

SHOPWINDOW PERFUME ADVERTISEMENT: REFLECTION OF MULTIMODAL COHESION IN ITS STRUCTURE

Abstract. *This article examines the structural features that reflect two principal semiotic modes in the inner construction of a perfume advertisement, ultimately creating the overall semiotic structure of the ad. The advertisement, representing a pair of common brand perfumes, consists of five semi-individual panels. The constructional specification of this penta-fold paneled advertisement is intrinsically linked to its semiotic structure. The entire semiotic structure of the advertisement can be understood as comprising two independent modes: the verbal mode and the visual mode. Each mode is further subdivided into distinct components, and some components even include additional sub-components that contribute to the advertisement's intricate design. The verbal semiotic mode includes essential components such as the naming complex, the logo, and the slogan. The naming complex itself is a multi-layered entity, comprising several sub-components, including the brandname, the individual name, the genitive name, and supplementary information that further clarifies the product's identity. On the other hand, the visual semiotic mode is defined by its own set of components, namely the icon, colour, and space. The icon is made up of three sub-components: the perfume bottle, the model, and the background. The colour component is represented by a variety of sub-components, each contributing to the overall colour scheme that visually conveys the product's appeal. Multimodal cohesion within this complex perfume advertisement is achieved through the reiteration of verbal and visual components, which are mirrored across the different panels. These reiterated components (sub-components) function as either hyper-integrants or hypo-integrants, creating a complex and densely interconnected net of repeated elements that together*

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

form the integrity of the advertisement. Furthermore, the advertisement's five panels are spatially organised into three distinct groups based on their position within the layout: one central panel, two quasi-central panels, and two peripheral panels. This division not only reflects the structural symmetry of the advertisement but also enhances the emphasis placed on specific elements within the overall visual narrative. This study highlights the intricate ways in which verbal and visual components interact and support one another, creating a cohesive and compelling advertisement that appeals to both logical and emotional responses from the audience.

Keywords: *integrant, integrity, multimodality, mode, advertisement, mode sub-component, semiotic mode.*

Information about the authors: *Nikiforova Yevhenia Yuriivna – PhD in English Philology, Associate Professor at the Department of English Philology and Intercultural Communication; Educational and Scientific Institute of Philology; Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

Popivniak Olena Oleksiivna – PhD in English Philology; Associate Professor at the Department of English Philology and Intercultural Communication; Educational and Scientific Institute of Philology; Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Galitska Elizaveta Anatoliivna – PhD in English Philology; teacher of English; Kyiv Gymnasium № 86 "Consul".

E-mail: *ye.nikiforova@knu.ua; olenapopivniak@ukr.net; liza-g@ukr.net*

Нікіфорова Є. Ю.

ORCID ID: 0000-0001-6249-9781

Scopus ID: 58042287700

Попівняк О. О.

ORCID ID: 0000-0002-7998-7965

Scopus ID: 57413191200

Галицька Є. А.

ORCID ID: 0000-0002-0859-1322

Scopus ID: 58156731700

ВІТРИННА ПАРФУМЕРНА РЕКЛАМА: ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ МУЛЬТИМОДАЛЬНОЇ КОГЕЗІЇ В ЇЇ СТРУКТУРІ

Анотація. *Запропонована стаття розглядає структурні особливості, що відбивають у своїй будові два основних семіотичних модуси, які разом утворюють загальний семіотичний каркас специфічної парфумерної реклами. Оскільки цей різновид реклами, що репрезентує два парфуми, які*

належать до спільного бренду, складається з п'яти напівавтономних панелей, рекламна особливість відображена в її семіотичній структурі. Комплексна семіотична структура цієї п'ятискладникової панельної реклами складається з двох незалежних модусів: вербального і візуального. Кожен із цих модусів далі поділяється на окремі компоненти, а деякі з них включають додаткові суб-компоненти, які сприяють складному дизайну реклами. Вербальний семіотичний модус містить такі основні компоненти як номінативний комплекс, логотип і гасло. У свою чергу, номінативний комплекс є багатозаровим елементом, що містить низку суб-компонентів, серед яких виокремлюється назва бренду, індивідуальна назва, родова назва, а також додаткова інформація, яка уточнює ідентичність продукту. Візуальний семіотичний модус охоплює такі компоненти як зображення, колір і простір. Зображення містить три суб-компоненти: флакон з парфумами, модель і загальне тло. Компонент кольору представлений різноманітними підкомпонентами, які формують загальну кольорову палітру, що візуально передає привабливість продукту. Мультимодальна коєзія цієї складної парфумерної реклами ґрунтується на повторенні вербальних і візуальних компонентів (суб-компонентів). Повторювані компоненти (суб-компоненти) функціонують як гіпер- або гіпоінтегранти і утворюють густу мережу повторюваних компонентів, що разом формують цілісність реклами. Крім того, усі п'ять панелей вітринної реклами розмежовуються на три групи відповідно до позиції: одна центральна панель, дві квазі-центральні, а також дві периферійні панелі. Такий поділ не лише відображає структурну симетрію реклами, а й посилює акцент на певних елементах у загальній візуальній презентації. Це дослідження підкреслює складні способи взаємодії вербальних і візуальних компонентів, які підтримують один одного, створюючи узгоджену та переконливу рекламу, що апелює як до логічних, так і до емоційних реакцій аудиторії.

Ключові слова: інтегрант, інтегрованість, мультимодальність, модус, реклама, модусний суб-компонент, семіотичний модус.

Інформація про авторів: Нікіфорова Євгенія Юріївна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри англійської філології та міжкультурної комунікації; Навчально-науковий інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Полівняк Олена Олексіївна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри англійської філології та міжкультурної комунікації; Навчально-науковий інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Галицька Єлизавета Анатоліївна – кандидат філологічних наук; вчителька англійської мови; Київська гімназія № 86 "Консул".

Електронна адреса: ye.nikiforova@knu.ua; olenapopivniak@ukr.net; liza-g@ukr.net

The main task of any advertisement is to be noticeable, to catch potential buyers' eyes, and to make an unforgettable impression on clients. That is why advertisements may be different, but always effective and cognitive. For achieving the aimed object different modern means are used: methods of psychological influence, different polygraphic ways of drawing attention, and the newest technologies. The main task of the advertisement designer is to combine different methods effectively and to use necessary models in every definite case and for a definite audience. The choice of concrete advertisement methods depends on the aim, economic conditions, general market state and contingent (quota) of potential purchasers. According to its influence, advertisements may have emotional features or be based on the national foundation (principles, fundamentals). Desire to buy some goods is based on associations and creation of a necessary image in the buyer's consciousness. This image will be created with goods in the future. If advertisement is rational, its foundation is information about advantages of certain goods. The leading method which is used here is persuasion into the necessity of buying goods (or using the service of a certain firm). The main advertisement feature is a set of its simplicity, accessibility and in some cases even its mysteriousness. Advertisement may be understood as a communication process, a process of the sale (management) organisation, economical and social process with support of the connection with the community, or it is an informative process and persuasion one. Mostly, advertisement is recognised as a transmission of information about goods, services or ideas with the purpose of involving consumers, creation of demand and popularity.

The **aim** of this investigation is to reveal the mechanism of embodying the multimodal cohesion which occurs in the penta-fold paneled perfume advertisement created for demonstration in shopwindows. The **objective** of this investigation is to reconstruct and clear up semiotic structure, its borders and ways of connection, cooperation, integrity between mode components and sub-components, which are the functional units creating verbal and visual semiotic modes. The **topicality** of this research is connected with the investigation of a very complicated phenomenon as it happens in a rather complex construction consisting of five panels. The understanding of semiotic structure needs the segmentation of

.....

independent components (sub-components) and recognising their functional and semantic status. The **novelty** of this research rests on the fact that the multimodal cohesion has not been investigated in the penta-fold paneled perfume advertisement created for exhibition in shopwindows. The **object** of the research is the extensive perfume advertisement demonstrating a pair of related perfumes which are advertised in individual ways, involving verbal and visual means of representation. The **subject** of the research are processes of reiteration which occur within each individual panel and between all five panels, creating the whole construction of the perfume advertisement.

Publication analysis demonstrates that multimodal investigation intensification is a peculiar feature of the last years' linguistic research. It is connected with the analysis of different semiotic components which form the meaning. Multimodal discourses show static peculiarity if two or more semiotic modes are combined creating discourse meaning [5]. Mode is understood as a set of semiotic resources which create the meaning [10, p. 1]. Mode is known to be understood as a resource which is formed socially and is used to represent the meaning [4, p. 54]. The terminology unit "modality" is used for the research of the multimodal discourse as the biggest communicative unit. For example, any film may be represented as a common mixture of different modalities (words, images, sounds, colours, etc.). The film meaning is formed as their mutual inner combination [18, p. 1]. Photographic moving image, recorded musical melody, recorded phonetic sounds, recorded noise, graphical materials bearing names of actors and film group titres, different notes were distinguished as informative film significant substances [8, p. 90]. Some of these substances may be recognized in texts and discourses too. Integration taking place between separate shots is analysed in the aspect of project taxis (parataxis or hypotaxis) and space-temporal plan [2, p. 181].

The detailed and meticulous analysis shows that film narrative structures are understood as those involving the action of characters [9]. Principal groups of cinematographic actions were separated: transactional development, non-transactional development, action of reaction, verbal action, and conceptual action [18, p. 116]. Features of verbal and visual component cooperations were analysed by many prominent scholars such as R. Barthes [1], J. A. Bateman,

K. H. Schmidt [2], G. Kress, T. van Leeuwen [5], R. Martinec, A. Salway [7]. M.L. Ryan separates functions of language and image in a meticulous way, explaining that language may demonstrate temporality, changes, causality, thought and dialogue, difference between reality and virtuality or opinion, judgement contradicting the facts. Images show space relations within the history, characters' appearance and elements of action space [14, p. 19]. G. Kress and T. van Leeuwen in their research of reactions between readers and characters separate such functions as social distance, relationship, contact, and modality. The social sphere is determined with the type of characters' positions [6, p. 124]. Kress and van Leeuwen's Grammar of visual design tenets (propositions) was developed by C. Painter, J. R. Martin, L. Unsworth [13]. On the interpersonal level they enumerate such components of the meaning system as focusing, empathy, influence, proximity, orientation, atmosphere and graduation [13, p. 21]. R. Barthes [1] puts forward the connections between text and illustration as equal in rights and at the same time not equal in rights. B. Spillner [16, p. 92] develops R. Barthes' ideas about possible relations between text and images. He distinguishes cases when one semiotic system (text or illustration) gains the function of another system. Text may demonstrate dynamics using different methods of printing. K. Shriver suggests her own classification of connections between document elements belonging to different semiotic models which contain text and illustration [15, p. 412–428]. R. Martinec and A. Salway [7] analyse relations between text and image in a very precise way. According to the status point they recognise equal and unequal connections, separate logico-semantic connections into two big groups. Relations of extension show the process of giving new information and put forward alternative variants of topic or plot development [7, p. 358]. M. A. K. Halliday and C. Matthiessen [3, p. 460] introduced elaboration, extension, and enhancement to indicate connections between sentence parts, but these notions are applicable to describe connections between text and image. Relations between text and image rest on content, and they are not the only types of relations. H. Stöckl gives two additional ones: space-syntactical and rhetorical-logical. The first grasps image-text, text-image, or their interchange. The second contains resemblance, contrast, space-time, and

.....

accidental, allusive connections [17, p. 214–219]. Traditionally, perfume advertisements have verbal and visual modes. Advertisements show some features of multimodal discourses. Apparently, advertisements may contain some reflection of multimodal cohesion [11; 12]. That is why the differentiation of semiotic mode components and sub-components, recognising their function, their position and status as formal elements may be useful for detailed analysis of perfume advertisements especially in the focus of their poly-fold paneled structure.

The main information representation should be started with understanding the status of perfume advertisement. This type of advertisement does not function by itself. It reflects all social standards which are established in the society. According to the target audience, it is the consumer advertisement focused on the certain potential consumers (social groups of definite age, gender, professions) in certain countries, regions, parts of the world (continents). If you are not attracted to the advertisement, it means you do not belong to the social group for whom the advertisement is created. According to the advertisement recipients, the perfume belongs to the consumer advertisement. From a functional point of view, it is a goods advertisement. It should improve and support the process of selling the products. According to the sphere of spreading, this advertisement is international or created for English-speaking countries. International advertisements play an important role in peoples' integrity because new ideas and values are gradually penetrating with goods. In a very general and common sense, perfume advertisement is a part of mass communication, and in the sphere of mass communication advertisements are information – figurative expressive texts which are addressed to some social groups to make them do some actions or make some choice which is advantageous and profitable for the advertisement producers.

Some preliminary remarks should be taken into consideration. Shopwindow perfume advertisement (or SPA for short) belonging to the visual and verbal bearer of information about olfactory goods demonstrates a set of individual features, which gives the possibility of separating SPA into a certain sub-class according to its remarkable peculiarities. First of all, SPA is used for exposition in exterior shop windows. That usage makes it functional in the visible

place and so its being eye-catching is the leading parameter among others. From the structural point of view SPA consists of five panels which are simultaneously definite, independent and separate components and may be used as individual autonomic advertisements if they are exhibited in different places. They are connected mechanically in a chain with a logical order, reflecting the idea of its producer and designer. All these five panels creating the unified SPA advertise a pair of goods which are olfactory products of one and the same manufacturer belonging to one and the same brand. Being separated with a thick glass screen from the potential users, SPA is unable to represent an aroma, smell, odour in a sensual perceptual way. It means that olfactory semiotic mode is absent in the space of SPA. Simultaneously, all five panels of SPA are bearers of verbal and visual information. It confirms the fact that SPA semiotic structure grasps two mode types. They are verbal and visual semiotic modes. The hybrid nature of SPA is connected with mixed means of advertisement. SPA is a kind of advertisement material which may be represented involving such advertisement devices as exhibitions and fairs – the exposition of SPA in shopwindows may be compared with permanent expositions (collection of samples, showrooms). Exterior advertisement – shop windows belong to architectural details with street out aspects. They are observed from the streets, pavements, roads, driving ways. All these features create the hybrid peculiarity of SPA and ask for steady, step-by-step investigation of its multimodality.

The most noticeable and evident structural features of SPA is the hierarchical relation between panels in the penta-fold construction (Fig. 1). The panels which are represented in Fig.2 and Fig.6 are in the periphery of the paneled chain. Their peripheral status is confirmed with their function. They indicate the border (the beginning and the end of the whole SPA). The panels shown in Fig. 3 and Fig. 5 may be recognized as quasi-central. They support the central panel (Fig. 4) and connect it with peripheral ones. The central panel (Fig. 4) dominates and determines structural features of the penta-fold paneled advertisement subordinating quasi-central and peripheral panels. The central panel is the very centre of symmetry and the whole structure of SPA is symmetrical with the second order axis of symmetry. The further investigation rests on the structural features of SPA and moves

in the direction from the peripheral panels to the central one, passing through quasi-central panels. Subordinate function and nature of peripheral and quasi-central panels and dominant function and nature of the central panel determine the direction of order steps researching the SPA. Its investigation starts from the opposite sides involving peripheral panels (Fig. 2, Fig. 6), gradually moving to the central panel (Fig.4), passing through quasi-central panels (Fig. 3, Fig. 5).

Fig. 1–6. Penta-fold shopwindow perfume advertisement (SPA)

Being the bearer of verbal and visual information, SPA should be investigated in the aspect of verbal semiotic mode and visual semiotic mode respectively. Each semiotic mode needs to be separated into corresponding mode components. If it is possible, each mode component may be separated into sub-components of different degree of separation (segmentation).

Verbal semiotic mode of SPA includes three mode components such as a naming complex, logo, and slogan. The leading position

belongs to the naming complex which grasps four sub-components. The first sub-component is **A** – brand name (Fig.2) *CAROLINA HERRERA*. It is the producer's name which is established on the perfumery market. The second sub-component is **B** – individual name *BAD BOY*. It is a proper name of goods helping to recognise a definite item and a certain article of olfactory product. The third sub-component is **C** – genitive name, or a name of product classification. It is connected with the goods terminology, which is conventional and obligatory in the trade business and commodity production. It is mentioned here in two variants (*LE PARFUM*, *EAU DE PARFUM*). Within the peripheral panel (left side) it is the first of inner verbal reiteration, when **C** – genitive name is reiterated. In particular, only the lexical unit *PARFUM* is reiterated two times. It is recognized as the first case of lexical cohesion within one and the same panel. The fourth sub-component is **D** – additional information, which indicates the place of headquarters (*NEW YORK*), substance condition (*NATURAL SPRAY*), substance quality in different scales of liquid measures (*E 100ml 3.4 FL.OZ*). The second mode component is slogan (*IT'S SO GOOD TO BE BAD*). There is another case of reiteration within one and the same panel (inner-panel reiteration). The lexical unit *BAD* of **B** – individual name *BAD BOY* is reiterated in slogan *IT'S SO GOOD TO BE BAD*. Reiteration of the inner-panel type makes integrity stronger. The lexical unit *BAD* functions as an inner-panel integrant. Slogan is recognized as the second constant of the firm style. Traditionally it is represented as a short line of lexical units reflecting the main idea of the company (producer). The slogan has two aims. The first is to support the steady advertisement campaign, and the second is to briefly represent the main idea or topic which is associated with goods or a firm name. Slogan is good when it is functional. It should be understandable, short, and easy in pronunciation. In our case the slogan is represented in the form of a simple sentence with the formal subject *IT*. Firm style rests on two constants: logo and slogan. They both perform one of the main functions of the advertisement. They give goods some image that effectively distinguishes firm goods from their other competitors. Main principles of the firm style creation is based on visual, specific and positive image of the firm (company). Logo is the main differential. Logo¹ is created from the initial letters of **A** – brand

name *CAROLINA HERRERA* > *CH* > **CH**, where the second letter is used as the base for the first letter. In some way it may be recognized as reiteration of **A** – brand name in the abbreviated form.

Verbal semiotic mode of SPA, in particular its peripheral panel (right side) (Fig.6), includes only two mode components. There is a naming complex and logo. Within the naming complex there are four basic sub-components. The leading position belongs to **A** – brand name *CAROLINA HERRERA*. It is identical to **A** – brand name in Fig.2. That confirms the fact that both perfumes have been produced by one and the same manufacturer. The second sub-component is **B** – individual name *Very GOOD GIRL*. It shows that the perfume advertised in Fig.6 is another compared with the previously advertised *BAD BOY* item. The third sub-component is **C** – genitive name *EAU DE PARFUM* indicating that both goods belong to one and the same class of olfactory articles. In the last case there is only one variant of terminology word combination. The fourth sub-component is **D** – additional information indicating the place of production (*NEW YORK*), substance itself (*NATURAL SPRAY*) and its quantity (*E 80 ml 2.7 FL.OZ*). Slogan is missing here but logo **CH** takes place here. Comparing two distant panels of common peripheral position but different sides (left and right) demonstrates the distant integrity of SPA. Here integrity is understood as a mutual and reciprocal cooperation and coexistence of coherence (resting on logical order of all five panels) and cohesion (resting on lexical reiteration). Integrity is embodied as a set of integrants functioning within one and the same SPA. Supporting integrity, all the integrants being function units are structural elements of the whole SPA. The set of integrants reiterated in peripheral panels **A** – *CAROLINA HERRERA*, **C** – *EAU DE PARFUM*, **D** – *NEW YORK* and *NATURAL SPRAY* are sub-components of the naming complex. The mode component logo **CH** is reiterated too. Integrity between peripheral panels may be distinguished as distant trans-integrity. In this case verbal semiotic mode components (naming complex, logo) and their sub-components (**A** – brand name, **C** – genitive name, **D** – additional information) function as distant trans-integrants.

The next step of research involves the comparison of peripheral and adjoining quasi-central panels in corresponding pairs (Fig.2 and Fig.3; Fig.6 and Fig.5). There is a strong resemblance in the verbal

semiotic mode of adjoining panels of the left side in SPA. They both contain a naming complex, slogan, and logo (mode components) and corresponding sub-components. Within a left-side quasi-central panel (Fig.3) there are some cases of inner-panel reiteration, which is realized involving a set of inner-panel integrants. In particular, **C** – genitive name is reiterated in two forms. The first is a lexical unit with the definite article (*LE PARFUM*) and the phrase unit (*THE NEW EAU DE PARFUM*). Within the naming complex the lexical unit (*NEW*) is reiterated in **C** – genitive name and **D** – additional information. The lexical unit (*BAD*) is represented as a part of **B** – individual name and reiterated in slogan (*IT'S SO GOOD TO BE BAD*). Another case of reiteration is connected with logo (ℓ). Its reiteration is connected with the double visualization of the flasks – each of them has a logo on its surface. **D** – additional information is reduced comparing with **D** – sub-component of the left-side peripheral panel (*NEW YORK NATURAL SPRAY E 100ml 3.4 FL.OZ > NEW YORK*). If left-side peripheral and quasi-central panels are compared in the aspect of trans-panel integrity, the integrity between these two panels rests on the reiteration of trans-panel integrants. The leading position belongs to the naming complex and its sub-components. **A** – brand name is reiterated in both panels, the same situation is connected with **B** – individual name, **C** – genitive name, **D** – additional information. Other mode components are involved in the process of trans-panel integration too. Slogan occurs in both peripheral and quasi-central panels; logo happens there too, but within the quasi-central panel, it is reduplicated supporting inner-panel integrity.

If the right-side peripheral and quasi-central panels are compared in the aspect of trans-panel integrity, both right-side panels demonstrate common peculiarities which were distinguished in the left-side panels. The right-side quasi-central panel (Fig.5) in its verbal semiotic mode has features of inner panel integrity. The lexical unit *GOOD* is reiterated in **B** – individual name (*Very GOOD GIRL*) and in slogan (*IT'S SO GOOD TO BE BAD*). The lexical unit *NEW* is mentioned in **D** – additional information (*NEW YORK*) and in **C** – genitive name (*THE NEW EAU DE PARFUM*). Logo is reduplicated here. If right-side quasi-central and peripheral panels (Fig.5, Fig.6) are compared in the aspect of trans-panel integrity, it is seen that the naming complex reiteration plays the leading part. Reiteration of each sub-component is established on a different

level. **A** – brand name, **B** – individual name are reiterated completely and entirely. **C** – genitive name is expanded if quasi-central and peripheral panels are compared (*THE NEW EAU DE PARFUM* < *EAU DE PARFUM*). Opposite process happens in the case of **D** – additional information, it shows the case of reduction (*NEW YORK* < *NEW YORK NATURAL SPRAY E 80 ml 2.7 FL.OZ*). The same way of reduction happens in the left-side peripheral and quasi-central panels (Fig.2, Fig.3). Trans-panel integrity is strengthened with the reiteration of the logo. The right-side quasi-central panel logo is reduplicated too as in the case of the left-side quasi-central panel.

The central panel verbal semiotic mode (Fig.4) is represented with three traditional mode components, including naming complex, logo, and slogan. The most specific is the combination of naming complex sub-components and their mutual and reciprocal operation in creating inner-panel integrity. **A** – brand name (*CAROLINA HERRERA*) is reiterated in logo (ℓ₁) two times on the surface of two different bottles with different scents. This case of reiteration is combined with shortening (*CAROLINA HERRERA* > ℓ₁). **B** – individual name grasps two different names of perfumes (*GOOD GIRL* and *BAD BOY*) and **B** – individual name, reduplicated in the extended variant (*THE NEW VERY GOOD GIRL & BAD BOY*). This type of **B** – individual name reiteration is a specific feature of the central panel. Extension is provided using such lexical units as *THE, NEW, VERY, &*. **C** – genitive name (*LE PARFUM*) is represented with French borrowing. Inner-panel integrity is realised using the reiteration of separate lexical units. Both units *GOOD, BAD* are reiterated in slogan (*IT'S SO GOOD TO BE BAD*). In general, both lexical units *GOOD* and *BAD* are mentioned in the central panel three times. Lexical units *GIRL, BOY* are mentioned twice, the lexical unit *NEW* is mentioned twice in **B** – individual name and **D** – additional information. The specification of the central panel is connected with a high density of integrants which grasps types of integrants and number of integrants involved into the process of inner-panel integrity. A dense net of integrants may be calculated in each of five panels; and the result of that calculation is reflected in Table 1. Analysing table data it is seen that the highest level of density happens in the central panel (Fig.4), number of reiterations is equal to 9, and six units are involved in the process of reiteration. The lower level of density occurs in the left-side quasi-

central panel (Fig.3), it is equal to 5, and four units are involved in the process of reiteration. The following level of density takes place in the right-side quasi-central panel (Fig.5), it is equal to 4, and three units are involved in the process of reiteration.

The left-side peripheral panel (Fig.2) demonstrates the level of density which is equal to 3, and three units are involved in the process of reiteration. The lowest level of density takes place in the right-side peripheral panel (Fig.6), it is equal to 1 and there is only one unit involved in the process of reiteration. In general, within the penta-fold paneled advertisement the inner-panel integrity, which is calculated as density of integrants involved into the process of reiteration, grows in the direction from the side-peripheral panels to the central panel. Left-side directions demonstrate more intensive growing in comparison with the right-side where growing is less intensive. This fact may be explained by taking into consideration the direction of reading from the left side to the right side. Observation of SPA starts from the left side peripheral panel. That is why movement from panel 1 is more intensive according to the density of reiteration. Movement from panel 3 to panel 5 is less intensive which demonstrates corresponding density of reiteration. Reduction of movement correlates with the density in the right direction.

Inner-panel integrity rests on reiteration within one and the same panel involving a set of mode components, sub-components or even the separate lexical units. Trans-panel integrity is responsible for the cohesion and coherence of the whole SPA, grasping all advertisement five panels. It rests on reiteration of mode components or sub-components. Here separate lexical units are not recognised as integrants. Integrants of the inner-panel integrity are divided into certain types according to the number of simultaneous reiterations in a set of panels. Maximum number of panels involved in reiteration may be five, and minimal number panels reflecting the process of reiteration is two. **A** – brand name (*CAROLINA HERRERA*) and logo (☞) are represented in all five panels of SPA (1, 2, 3, 4, 5). It is evident that these two integrants may be recognized as megalohyper. **C** – genitive name (*EAU DE PARFUM*) is reflected in four panels (1, 2, 4, 5). Slogan (*IT'S SO GOOD TO BE BAD*) is reflected in four panels too (1, 2, 3, 4). These integrants belong to the medium-hyper type. Minimum-hyper integrants are mentioned in three panels simultaneously.

Table 1

**Verbal inner-panel integrity
of shopwindow perfume advertisement**

Type of panel illustration	Reiterated Unit	Unit position	Number of local reiterations	Number of total reiterations within the panel
left-side peripheral (Fig.1)	1. <i>BAD</i> 2. <i>PARFUM</i> 3. <i>CAROLINA HERRERA</i>	B, Slogan C A, Logo	1 1 1	3
left-side quasi-central (Fig.2)	1. <i>BAD</i> 2. <i>NEW</i> 3. <i>CAROLINA HERRERA</i> 4. <i>PARFUM</i>	B, Slogan D, C A, Logo C	1 1 2 1	5
central (Fig.3)	1. <i>GOOD GIRL</i> 2. <i>BAD BOY</i> 3. <i>GOOD</i> 4. <i>BAD</i> 5. <i>NEW</i> 6. <i>CAROLINA HERRERA</i>	B B B, Slogan B, Slogan B, D A, Logo	1 1 2 2 1 2	9
right-side quasi-central (Fig.4)	1. <i>GOOD</i> 2. <i>NEW</i> 3. <i>CAROLINA HERRERA</i>	B, Slogan D, C A, Logo	1 1 2	4
right-side peripheral (Fig.5)	1. <i>CAROLINA HERRERA</i>	A, Logo	1	1

They are **C** – genitive name (*LE PARFUM*) in panels 1, 2, 3; **B** – individual name (*BAD BOY*) in panels 1, 2, 3; **B** – individual name (*GOOD GIRL*) in panels 3, 4, 5. **D** – additional information (*NATURAL SPRAY*) is mentioned only in two panels (1, 5) and may be recognised as hypo-integrant. Results of trans-panel integrity are represented in Table 2. Penta-fold paneled advertisement demonstrates the complex nature of coherence and cohesion which may be understood as integrity of two types: inner-panel and trans-panel. Reiteration of verbal mode components, sub-components or even separate lexical units within one and the same panel creates a dense net of integrants (reiterated elements). Simultaneous reiteration of one and the same verbal mode components or sub-components in different panels creates trans-panel integrity.

Table 2

Trans-panel integrity of SPA on the basis of verbal integrants

Reiterated mode component (sub-component)	Number of a panel (place of reiteration)	Type of integrant
A <i>CAROLINA HERRERA</i> Logo 	1,2,3,4,5 1,2,3,4,5	megalo-hyper integrant
C <i>EAU DE PARFUM</i> Slogan <i>IT'S SO GOOD TO BE BAD</i>	1,2,4,5 1,2,3,4	medium-hyper integrant
C <i>LE PARFUM</i> B <i>BAD BOY</i> B <i>GOOD GIRL</i>	1,2,3 1,2,3 3,4,5	minimum-hyper integrant
D <i>NATURAL SPRAY</i>	1,5	hypo-integrant

Visual coherence and cohesion of SPA correlates with visual semiotic mode which consists of three mode components. Mode components have a complex nature which is reflected in the division of mode components into further sets of sub-components. The leading position belongs to the icon mode component which is divided into

.....

three sub-components, including olfactory goods in their package, a model, and background. The colour mode component is divided into colour-scheme subcomponents. The third mode component is connected with space which reflects the general design of advertisement. Background according to its optional, secondary function gives the ability for better and cognitive visualisations of icon sub-components. The background of the left-side peripheral panel (Fig.2) is formed as a white visual space without any additional element. The first panel of SPA stresses on the package of olfactory goods. There is only one article unit which is represented on the left-side peripheral panel which is shown in the front position. SPA gives the opportunity of seeing the package in outer and inner variants. The inner package is represented with a black plastic bottle with a very original shape of forked lightning fixed on the flat plate. The outer package is a black rectangular cardboard box with a light-yellow label. Usage of two contrast colours (black of package and white of background) improves the visualisation of olfactory goods. The light-yellow colour of the label softens the contrast of black. The same combination of colours (black and light-yellow) is used for the print. The opposite right-side peripheral panel (Fig.6) is designed in a similar way, using a simple and plain white background. The same way is used for package visualisation. The inner package is a glass and plastic bottle with a shape of high-heeled shoe. Three different colours are used for the flask colouring: a golden high heel, a black heel, a red instep and a red toe. The outer package is a black rectangular cardboard box with a red label and golden ribs. Shoe colour scheme is reflected in label print (combination of red and golden). Both peripheral panels are similar in their space design, representing olfactory products, underlying the specification of outer and inner packages.

There is some design resemblance between left-side (Fig.3) and right-side (Fig.5) quasi-central panels. Both panels are focused on models. The central position of panel 2 belongs to visualisation of a masculine model. It is a young handsome man with attractive facial features and fashionable hairstyle, wearing a black shirt, moustache and short-cropped beard. The model's square chin, hollow cheeks, and protruding cheekbones make him nice and sexual. Direct eye contact

and soft smile underline his handsomeness. Three colours dominate in panel 2. They are black, grey and white. Soft and gradual transition from black into white is used in the background. Perfume bottles are in grey and black colours. They are shown against the white spot of the background that makes bottles visible and sharp shaped. Panel 4 (Fig.5) demonstrates two perfume bottles in the right low corner. Black and black-and-red bottles are shown against the deep red background making perfume bottles visible and clear-cut. The central icon of panel 4 is a feminine model. It is a young blond-haired tall attractive woman with shapely legs and knees, delicate palms and tender fingers. Shoulder-length blond hair covers her long swan-looking neck. Red colour in different shades dominates. Transition of deep-red shade into bright-red one is used for the background. The model is wearing a fashionable long-sleeved red dress. The very low neck of her decolletage dress makes the model provocative, seductive and tempting. Her make-up is simple but bright with scarlet lipstick. Open parts of the model's body are clear-cut, but her red dress blends with the red background. If panel 2 and panel 4 are compared, it is evident that the masculine model is represented in half-profile and shoulder-length but the feminine model is taken full-face and knee-deep.

Panel 3 has a central position (Fig. 4) and its core position is reflected in the structure of visual semiotic mode. The central panel combines visual information of the left-side and right-side panels, making this information more concentrated and saturated, squeezed into one cramped space. Space of panel 3 rests on the mirror symmetry. Symmetrical position of male and female models, and inverted symmetrical position of corresponding perfume bottles make the whole panel space intricate, polychromatic, polysemantic, multiform, and versatile. The symmetrical axis is visible even in the background where black and red colours meet. The existence of three axes between black and red background, male and female models, female and male perfume bottles combine two wings of the whole SPA, indicating its specific way of integrity. Results of the step-by-step investigation of trans-panel integrity within SPA on the basis of visual integrants are shown in Table 3.

Table 3

Trans-panel integrity of SPA on the basis of visual integrants

Reiterated mode component (sub-component)	Number of a panel (place of reiteration)	Type of integrant
black colour	1,2,3,4,5	megalo-hyper integrant
bottle in the shape of forked lightning	1,2,3	minimum-hyper integrant
bottle in the shape of a high-heeled shoe	3,4,5	
red colour	3,4,5	
masculine model	2,3	hypo-integrant
feminine model	3,4	
rectangular cardboard box	1,5	

Megalo-hyper integrant which is represented in all five panels belongs to the colour mode component and is recognised as black sub-component. This colour is used for the perfume bottle and its box (Fig.2). The following panel (Fig.3) uses black colour for the perfume bottle, and clothes of the male model. The central panel (Fig.4) uses black colour for a left-side background, male's clothes, and both perfume bottles. The right-side quasi-central panel (Fig.5) demonstrates only separate parts of visual objects. It is a perfume bottle and another bottle with a black heel. The final panel (Fig.6) uses black colour for a perfume bottle and its box. SPA has three minimum-hyper integrants which are visualized in three panels. They include the red colour. This colour is distinguished in panel 5 and is used for the perfume bottle and partly for the perfume box. Panel 4 uses red colour for the perfume bottle, model's dress, make up, and the background. Red is used in some restrictions in panel 3. It is a female's marker (gender indicator) of dress, make-up and background, and the female shaped perfume bottle. Another minimum-hyper integrant is visualised in panels 1, 2, 3. It is the icon of the bottle in the shape of forked lightning. Its vis-a-vis bottle is visualised in

panels 3, 4, 5 and is made in the shape of a high-heeled shoe. Three hypo-integrants are visualised only in two panels. The icon of the package, which is made of cardboard, appears two times in panels 1 and 5. Image of a male model is seen in panels 2, 3 and its vis-a-vis female model image is depicted in panels 3, 4.

Visual inner-panel integrity occurs in SPA too, but its degree, level and influence is weaker than in the case of verbal inner-panel integrity. Results of that step of research are represented in Table 4. Within the left-side peripheral panel (Fig. 2) only one component of the visual semiotic mode is used for reiteration. This mode component is colour, and it is represented only with black sub-component of the colour scheme. Black colour is used for the perfume bottle and it is reiterated on the surface of the box. In general, there is only one case of reiteration. The left-side quasi-central panel (Fig.3) uses icon mode component for reiteration. In particular, the reiterated sub-component is the bottle shaped as forked lightning. These reduplicated bottles are in the right low corner of panel 2. Another visual semiotic mode component used for integrity is colour in black sub-component. Black is used for male model's shirt, his eyes, moustache, beard; and the same black colour is used for the perfume bottle. The central panel (Fig.4) has integrity involving only colour mode component in its two sub-components. They are black and red. Black colour is associated with male's model and his perfume. That is why black colour is used for his dress, eyes, moustache, beard and even perfume bottle. A female perfume bottle has a black heel too. The red colour is a female's marker. It is used for a female model's dress, her make-up, the toe of her perfume bottle and even the right part of the background which changes gradually from bright red into deep brown underlining male model. Right-side quasi-central panel (Fig. 5) uses colour mode component in its red sub-component indicating female sphere of corresponding perfume. Red is used for a female model's dress, her makeup, right part of background, the toe of the shoe-shaped perfume bottle. Black colour is used for one variant of a shoe shaped perfume bottle, and partly only for the heel of another (two coloured) perfume bottle. The last panel (Fig.6) also uses black and red sub-components of the visual semiotic colour mode component. Here integrity is realised using both colours on two icons. The box itself combines black and red with black domination. The second icon is a bottle in

.....
the shape of a high-heeled shoe. There is opposite domination of the red colour over the black one.

The results collected in Table 4 show that visual inner-panel integrity is subsidiary in comparison with verbal inner-panel integrity (Table 1). Panel 1 has 3 cases of verbal inner-panel reiteration and only 1 case of visual inner-panel reiteration. Panel 2 has 5 cases of verbal and 4 cases of visual inner-panel reiteration. Panel 3 has 9 cases of verbal and 8 cases of visual inner-panel reiteration. Panel 4 has 4 cases of verbal and 4 cases of visual inner-panel reiteration. Panel 5 has only 1 case of verbal and 1 case of visual inner-panel reiteration.

Results of Tables 2 and 3 demonstrate the fact that trans-panel integrity on the basis of verbal and visual integrants is the leading mechanism which provides multimodal (verbal and visual) cohesion within the penta-fold paneled shopwindow perfume advertisement.

The semiotic space includes visual and verbal semiotic modes. Coexistence of coherence and cohesion is recognised as integrity. Coherence rests on the logical order of five panels within the structure of SPA. Cohesion rests on reiteration of lexical and visual mode components or sub-components. Reiterated components (sub-components) involved in the structure of semiotic space have double nature (including cohesion and coherence) and perform the common function as integrants providing integrity of SPA. If integrants function within one and the same panel, they are recognised as inner-panel integrants. In the case of functioning between different panels, or even in all panels simultaneously, they are recognised as trans-panel integrants. If trans-panel integrants appear sporadically, they are hypo-integrants. If they appear frequently, they belong to the class of hyper-integrants including three sub-classes (megalo-, medium-, minimum-). Multi-level investigation using the notion of integrant has been able to indicate the approach to the linguistic research of multipaneled advertisements grasping all their semantic and structural features.

Shopwindow penta-fold paneled advertisements are flat structures; they are created for being demonstrated in shopwindows in plane aspect. A bit different type of fold paneled advertisement is created for being shown in shopping centers, trade shops. They are three-dimensional, stereoscopic.

Table 4

Visual inner-panel integrity of SPA

Type of panel	Reiterated units	Place and number of reiteration	Total number of reiterations
left-side peripheral (Fig.1)	black colour	perfume bottle (1) box	1
left-side quasi-central (Fig.2)	black colour	male model's shirt (4) male model's eyes male model's moustache male model's beard perfume bottle	5
	perfume bottle	right low corner (1)	
central (Fig.3)	black colour	male model's dress (5) male model's eyes male model's moustache male model's beard male perfume bottle heel of female perfume bottle	8
	red colour	female model's dress (3) female model's make-up female perfume bottle background	
right-side quasi-central (Fig.4)	red colour	female model's dress (4) female model's make-up background perfume bottle background	8
	black colour	Background (4) perfume bottle heel perfume bottle perfume bottle	

End Table 4

Type of panel	Reiterated units	Place and number of reiteration	Total number of reiterations
left-side peripheral (Fig.5)	black colour	Box (1) heel of perfume bottle	2
	red colour	Box (1) toe of perfume bottle	

Their stereometry is connected with inner-space of shopping centres and trade shops. Being multi-paneled these advertisements are installed in the inner space. Connections and relations between panels, connections of some panels with some spots or local places of the shopping centre inner space look very perspective for further investigation and research.

REFERENCES

1. Barthes, R. (1977). *Image, Music, Text*. London: Fontana Press, 220 p. [in English].
2. Bateman, J. A., Schmidt, K. H. (2012). *Multimodal Film Analysis: How Films Mean*. London, New York: Routledge, 338 p. [in English].
3. Halliday, M. A. K., Matthiessen, C. (2014). *Halliday's Introduction to Functional Grammar*. New York: Routledge, 786 p. [in English].
4. Kress, G. (2009). What is Mode? *The Routledge Handbook of Multimodal Analysis*. London: Routledge, 54–67 [in English].
5. Kress, G., Leeuwen, T. van (2001). *Multimodal Discourse: The modes and media of contemporary communication*. London: Bloomsbury Academic, 142 p. [in English].
6. Kress, G., Leeuwen, T. van (1996). *Reading Images: The Grammar of Visual Design*. London: Routledge, 312 p. [in English].
7. Martinec, R., Salway, A. (2005). A system for image-text relations in new (and old) media. *Visual Communication*, 4(3), 337–371 [in English].
8. Metz, C. (1973). Methodological Propositions for the Analysis of Film. *Screen*, 14, 89–101 [in English].
9. Mital, P., Smith, T., Hill, R., Henderson, J. (2011). Clustering of Gaze during Dynamic Scene Viewing is Predicted by Motion. *Cognitive Computation*, 3(1), 5–24. [in English].
10. *Multimodal Literacy*. (2003). [ed. by C. Jewitt, G. Kress]. New York: Peter Lang Publishing, 196 p. [in English].

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

---

11. Nikiforova, Ye., Popivniak, O., Galitska, E. (2024). Perfume advertisements in the aspect of multimodal cohesion. *Current issues of Ukrainian linguistics: theory and practice*, 49, 131–153. <https://doi.org/10.17721/APULTP.2024.49.131-153> [in English].

12. Nikiforova, Ye., Popivniak, O., Galitska, E. (2023). Visual Semiotic Mode of Perfume Advertisements. *Current issues of Ukrainian linguistics: theory and practice*, 46, 71–99. <https://doi.org/10.17721/APULTP.2023.46.71-99> [in English].

13. Painter, C. Martin, J. Unsworth, L. (2013). Reading Visual Narratives: Image Analysis of Children's Picture Books. Sheffield: Equinox, 181 p. [in English].

14. Ryan, M. L. (2006). Avatars of Story. Minneapolis: University of Minnesota Press, 275 p. [in English].

15. Schriver, K. (1997) Dynamics in Document Design: Creating Text for Readers. New York: John Wiley & Sons, 559 p. [in English].

16. Spillner, B. (1982). Stilanalyse semiotisch komplexer Texte. *Kodica/Code. Ars Semiotica. An International Journal of Semiotics*, 4/5(1), 91–106. [in English].

17. Stöckl, H. (2009). The language-image-text. Theoretical and analytical inroads into semiotic complexity. *Arbeiten aus Anglistik und Amerikanistik*. Vol. 34, pp. 203–226. [in English].

18. Tseng, C. (2013). Cohesion in Film: Tracking Film Elements. London: Palgrave Macmillan, 176 p. [in English].

Дата надходження до редакції – 12.09.2025

Дата затвердження редакцією – 29.09.2025

Ця публікація ліцензована на умовах Creative Commons Attribution 4.0 International License.

УДК 801.81:26-246.5

DOI: <https://doi.org/10.17721/APULTP.2025.51.99-114>

Дядищева-Росовецька Ю. Б.
ORCID ID: 0000-0003-4366-3587

СПЕЦИФІКА ПЕРИФРАЗА В МЕФОДІЇВСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПІСНІ НАД ПІСНЯМИ

Анотація. У статті здійснено спробу окреслити специфіку перифраза в Мефодієвому перекладі Пісні над Піснями (далі – ПП), тексті усно-поетичного походження, що зазнав літературного опрацювання. Підкреслено необхідність враховувати особливості його трансмісії: міжмовної, міжконфесійної, міжетнічної, зі значною тяглістю в часі. Обґрунтовано вибір матеріалу для вивчення перифраза як компонента відтворення слов'янською мовою вишуканої поетики біблійної пам'ятки саме четьєго перекладу ПП. Наголошено на важливості комплексного лінгвофольклористичного аналізу, здійсненого на всіх мовних рівнях, при вивченні поетики пам'ятки. Запропоновано розглядати статтю як наукові спостереження, що мають передувати вичерпним і складним за методикою наступним дослідженням. Уточнено дефініцію перифраза як описового звороту, коли предмет або явище не називають безпосередньо, а подають через їхні ознаки. Здійснено огляд актуальних досліджень, що висвітлюють коло проблем, пов'язаних із перифразом. Окремо виділено евфемистичні перифрази до табуйованих слів чи зворотів. Розглянуто й проаналізовано найбільш репрезентативні перифрази у тексті ПП. Диференційовано ситуативні перифрази, плеонастичні подвійні перифрази, що слугують у виразненню образності; перифразитопоніми, перифрази, які мають метафоричний характер, поетичні перифрази, в основу яких покладено зоровий екфразис, а також смаковий, одоративний та ін. Виділено конструкцію, побудовану на дієприкметниковому звороті, де словом-номінатом виступає "мати" або "коханій". Акцентовано на вишуканих зразках перифразів-комполітів до слова-номіната "плоди" або "фрукти". Узагальнено розгляд перифраза, широко представленого в мефодієвському четьєму перекладі Пісні над Піснями як прийому лінгвопоетики. Наголошено, що Мефодієві вдалося глибоко відчутти специфіку перифраза та знайти для його втілення адекватну мовну форму для ознайомлення читачів зі стилістичними багатствами однієї з найбільш поетичних книг Біблії.

Ключові слова: мовознавство, Пісня над Піснями, лінгвопоетика, лінгвостилістика, лінгвофольклористика.

Інформація про автора: Дядищева-Росовецька Юлія Борисівна – кандидат філологічних наук, доцент; доцент кафедри стилістики та мовної комунікації; Навчально-науковий інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: dyadros@gmail.com

Juliya B. Dyadyshcheva-Rosovetska

ORCID ID: 0000-0003-4366-3587

SPECIFICITY OF PERIPHRASE IN THE SONG OF THE SONGS TRANSLATED BY METHODIUS

Abstract. *The article is dedicated to the specifics of periphrasis in the Methodian translation of the Song of Songs, a text of oral-poetic origin that has undergone literary processing. Its translation-adaptation peculiarities are emphasized: interlanguage, interconfessional, interethnic, and temporal as well. The importance of a comprehensive linguo-folkloristic analysis, carried out at all linguistic levels, when studying the poetics of the literary monument, is underscored. The author proposes to consider the article as preliminary observations that should precede further exhaustive and methodologically complex subsequent research. The definition of a periphrasis as a descriptive phrase where an object or phenomenon is not named directly but is presented through its attributes is proposed as a conclusion to the overview of the most mainstream contemporary studies, highlighting the range of issues related to periphrasis. The most representative periphrases in the text of the Song of Songs are considered and analyzed. Situational periphrases, pleonastic double periphrases that serve to express imagery, toponymic periphrases, periphrases that are metaphorical in nature, poetic periphrases based on visual ekphrasis, as well as gustatory, olfactory, etc. are differentiated. A construction based on the participial construction is highlighted, where the target word is "mother" or "beloved". Exquisite examples of composite periphrases for the referent word "fruits" are analyzed. The article also sets the base and explores possibilities for future research on Euphemistic paraphrases of taboo words. The consideration of periphrasis, which is widely represented in the Methodian devotional (chetiy) translation of the Song of Songs, is generalized as a technique of linguopoetics. It is emphasized that Methodius managed to deeply sense the specifics of periphrasis and find an adequate linguistic form for its implementation to familiarize readers with the stylistic richness of one of the most poetic books of the Bible.*

Keywords: *linguistics, Song of the Songs, linguo-poetics, linguo-stylistics, linguo-folkloristics.*

Information about authors: *Dyadyshcheva-Rosovetska Juliya Borysivna – PhD, associate professor, associate professor of the department of stylistics*

Пропонуємо розвідку на продовження низки досліджень тропів у перекладі Пісні над Піснями (далі – ПП), приписуваному одному з першовчителів слов'янських – Мефодієві: цьому передували лінгвофольклористичні студії де ми зверталися до вивчення повторів, стилістичної симетрії, екфрасиса тощо [див.: 3; 4; 5 та ін.]).

Матеріалом для вивчення перифраза як компонента відтворення слов'янською мовою вишуканої поезики біблійної пам'ятки послужив саме четій переклад ПП тому що, як переконливо твердять, саме його, на відміну від службового й тлумачного, було перекладено св. Мефодієм "ісполнь" [див. пояснення аргументації А. Алексеєва: 4, с. 100–102]. Як відомо, основою для ПП послужили, за влучним твердженням С. Аверінцева, арамейські весільні наспіви, які згодом зазнали книжної обробки [див. коментар твердження С. Аверінцева: 5, с. 62].

Вивчення поезики Мефодіївського перекладу ПП потребує комплексного лінгвофольклористичного аналізу, на всіх мовних рівнях, за основу якого варто взяти ґрунтовний яacobсонівський підхід, "поезії граматики й граматики поезії". Проте проблема видається ще складнішою, адже йдеться про текст уснопоетичного походження, що зазнав літературного опрацювання. Також необхідно враховувати особливості трансмісії: міжмовної, міжконфесійної, міжетнічної, зі значною тяглістю в часі (див. з цього питання певною мірою спрощений підхід до інтерпретації поезики ПП П. Ханта [24]). Крім того важливо враховувати високий ступінь вірогідності, що, будучи уроженцями Солуні – міста, де проживали і греки, і південні слов'яни, – Кирило й Мефодій з дитинства знали не тільки місцевий діалект останніх, а й їхній фольклор, і що Мефодієві згодом доводилося шукати паралелі при перекладі ПП на етнолінгвістичному матеріалі, знайомому з дитинства.

Також при вивченні тексту ПП виникають ускладнення, пов'язані не тільки з темпоральною специфікою, але й з тим, що йдеться навіть не про одну етнічну традицію: давньослов'янську,

давньогрецьку, давньоєврейську й навіть єгипетську: [див. обґрунтування С. Аверінцева про це: 3, с. 126–127].

Закономірно, що треба бути особливо уважним до деталей і при дослідженні лінгвофольклористичного компоненту такого тексту, зокрема, коли предметом вивчення стають усно-традиційні тропи та стилістичні фігури, передусім тому, що вони можуть істотно різнитися, бути, як це показав А. Веселовський у трактаті "З історії епітета", виразно етнічно маркованими: постійний епітет до слова "шляхи" в англо-саксонській поезії – *зелені*, дороги (друми) у болгарській поезії – *білі*, а в старофранцузькому епосі це *старі римські* дороги: *anti* (*antique*) [див. ще: 3, с. 127]. Проте є й подібні, повторювані у фольклорі різних народів, що може пояснюватися, використовуючи термінологію компаративістики, з точки зору генетичної, типологічної чи впливу культур [14, с. 192–201].

У попередній публікації ми вже торкалися проблеми міжетнічних впливів у ПП, зокрема єгипетських [3, с. 126]. Тут варто нагадати казус, про який пише С. Аверінцев [див.: 3, с. 126]: називання закоханих "братом" і "сестрою" було до такої міри незвично для євреїв, що виникла потреба в уточненні: "сестро моя нев'єсто" (V, 1) ("сестро моя наречена") – пор. у Септуагінті: "ἀδελφὴ μου νύμφη" (V, 1); див. також: IV, 9; IV, 10 та ін.). А у звертанні до нареченого перекладач замість "брат" обирає композит: "братоучадъ мой" (I, 12; I, 13; V, 1 та ін.). У Септуагінті це "ἀδελφιδός μου" – "synovec", "племінник", "син брата", "син брата або сестри" [див.: 3, с. 126]. Наприклад: "Єси добръ, братоучадъ мой, ивѡ красенъ" (I, 15). Широко представлено в тексті ПП й інші поетичні звертання закоханих один до одного: "Добраа въ женахъ" (I, 7) ("καλὴ ἐν γυναίξιν" – у Септуагінті); "Добраа моя" (II, 10); "Искрънѣа моя" (I, 8; I, 14) ("πλησίον μου" – LXX: "близька моя") тощо.

У нашій традиції звертання закоханих один до одного "брат" і "сестра" також незвичні: інцест табуйовано. Нагадаємо, наприклад, українську баладу про інцест (квіти двох кольорів – "Іван-та-мар'я" – вирости на могилі таких брата й сестри), або згадаймо тексти купальських пісень про інцест Купайла та Морени, Івана та Марії).

Отже, пропонуємо попередні спостереження, що мають передувати вичерпним і складним за методикою дослідженням.

* * *

Увагу дослідників перифраз привертав здавна. Про нього писав ще Арістотель у славнозвісній "Риториці" – щодо використання визначення поняття замість імені, або з евфемістичною метою.

Кальковані *округлословіє* або *свѣратословіє* (арк. 239) наводяться в Ізборнику Святослава 1073 року – у трактаті Георгія Хіровоска "О образех", присвяченому характеристиці тропів та фігур мовлення.

Цікаві спостереження знаходимо в О. Веселовського, який у своєму епохальному трактаті "З історії епітета" згадує фактично про перифрази – "описові формули", що на них "розклався" епітет, і припускає високу частотність вживаності однієї з них: наприклад, гомерівські *морські коні* замість *кораблі* та ін.

Науковці досі не дійшли єдиного висновку щодо універсальної, вичерпної дефініції перифраза, що й зрозуміло, враховуючи його складність.

О. Тараненко тлумачить перифраз як "непряме, описове позначення певного поняття, особи та ін. замість їхньої узвичаєної назви з метою оновлення, уникнення повторів і увиразнення найменування (з підкресленням тієї чи іншої істотної, характерної для позначуваного поняття, ознаки та вираженням емоційно-оцінного ставлення до нього)" [18, с. 54]. І далі він пояснює, що перифрази в художній мові "функціонують переважно як тропи (метафори, метонімії, синекдохи)" [18, с. 54].

За О. Мельничуком, перифраз – "описовий зворот мови, у поезії – стилістичний прийом, коли власне ім'я, предмет чи явище називають не прямо, а через їхні характерні риси та ознаки" [17]. Ю. Караулов тут зосереджував увагу також на специфіці вияву (або діяльності) об'єкта змалювання.

У словнику М. Коломийця та Є. Регушевського перифраз схарактеризовано як інакомовний вислів, що належить "до джерел збагачення виражальних ресурсів мови" [11, с. 3].

В академічній енциклопедії "Українська мова" перифраз, з одного боку, – це "еквівалентне слову аналітичне висловлювання,

що служить для встановлення семантики похідного слова" [8, с. 471]. З іншого ж боку, перифрази визначено як "слова, усталені словосполучення (зрідка – речення), що є образно-переносними і описовими найменуваннями предметів, явищ, істот, осіб тощо; один з видів тропів" [13, с. 471] (свого часу Ю. Караулов, крім образного перифраза, виділяв також логічний та евфемістичний).

Традиційно акцентують також на однозначності перифраза, на його оцінності та емоційно-експресивному характері, на піднесеному/зниженому ставленні до зображуваного тощо.

Широко представлений перифраз не лише в авторському поетичному дискурсі, а й у фольклорі, у різних жанрах. Наприклад, у прислів'ї: "Гріб – тісна хата, але вічна" [12, с. 197] використовується евфемістичний перифраз "тісна хата" до позначуваного слова "гріб" [див.також: 1]. "Гріб", як "вічне помешкання", виступає антитезою до нетривалого земного життя людини порівняно з вічністю її безсмертної душі – в увяленні християнина, носія українського фольклору. У словнику Б. Грінченка знаходимо цікаве свідчення: "На Поділлі хатою називають іноді могилу, а будинок тоді куренем" [16, с. 388]. Варто замислитися над внутрішньою формою слова "домовина" (укладачі етимологічного словника української мови висловлюють припущення щодо його евфемістичності [7, с. 109]), а також згадати міркування Хв. Вовка щодо еволюції доісторичного житла на території України, де, "як і скрізь", прадавні *будови* "згодом з підземних та напівпідземних перетворилися в цілком надземні" [2, с. 88]).

А ось знаходимо перифрази "дубовая хата" й "сосновая хата" з цим же значенням у пісні: "Треба ж мені, мати, заступа, лопати, / Заступа, лопати, дубової хати, / Дубової хати, глибокої ями" [20, с. 122]. Чи таке: "Хіба нас розлучить сосновая хата, / Сосновая хата, висока могила" [20, с. 144].

У поезії Т. Шевченка, носія українського фольклору, О. Тараненко виділяє "серед слів і зворотів, що частіше від інших уживаються як перифрази", зокрема, слово "хата" – "на позначення могили або потойбічного світу" [18, с. 55]. Так само на усно-народній основі в Т. Шевченка народжується виразний перифраз, виражений субстантивованим прикметником: це композит "круторогі" замість "воли" у вірші "У неділю не

гуляла": "Чи не ревуть круторогі, / Чи не йде чумак з дороги" [22, с. 279; див. також: 18, с. 55–56].

Окрему групу утворюють евфемістичні перефрази до табуйованих слів чи зворотів. Наприклад, існує чимало варіантів інших назв до слова "чорт": *дідько*, *біс*, *антупко*, забарвлене книжне з неповноголоссям *враг* та ін. Їх не можна згадувати, бо сам з'явиться, тому використовуються евфемізми: *нечистий*, *лукавий*, *лихий*, *рогатий*... [див., наприклад: 19, с. 755].

Або згадаймо евфемістичні назви тварин до табуйованих. Наприклад, *змія* – "за походженням є табуїстичною назвою плазунів "земна істота; те, що повзає по землі", яка вживалася для відвернення зустрічей з небезпечними для життя отруйними зміями" [7, с. 269] (пор.: лат. *serpens* – змія, *serpere* – повзати; санскр. *sarpā*). Чи, наприклад, *ведмідь*: "назва виникла як мисливський евфемізм або як вияв табу замість давньої назви шкідливої для бортників тварини" [6, с. 343–344].

Привертає увагу, що в тексті ПП не евфемізується слово "смерть": "**іако крѣпка іако сѣмрть любви**" (VIII, 6 ("κραιαία ὡς θάνατος ἀγάπη" (VIII, 6 – у Септуагінті)), бо це могло б зруйнувати виразний образ, побудований на антитетичності "любов – смерть". Так само не евфемізується слово "**адъ**": "**жестока іако адъ зависть**" (VIII, 6): "σκληρός ὡς ἄδης ζήλος" (VIII, 6 – LXX). У перекладі І. Хоменка: "любов бо, як смерть сильна; ревності люті, немов пекло" (VIII, 6). В І. Огієнка це подано так: "бо сильне кохання, як смерть, задрощі непереможні, немов той шеол, його жар жар огню, воно полум'я Господа!" (VIII, 6).

Сучасні дослідники вивчають перефраз у різних аспектах: семантичних, стилістичних, психолінгвістичних тощо. Передусім заслуговує на окремий розгляд допис Елжбети Газдечки, присвячений проблемам біблійної перифрастики. На специфіці фразеологічних перефразів зосередився О. С. Юрченко. Як функціонально-семантичну одиницю мовлення вивчав його І. Ю. Кобилянський. Намагався окреслити статус перефрази в мовознавстві О. Копусь – на матеріалі роману "Собор" О. Гончара. Ю. Макарець аналізувала перефразові номінації в українському публіцистичному дискурсі. У котляревськознавчому дискурсі О. Гончара досліджував перефраз і його текстотвірні

функції М. Степаненко. Як образно-переносні вторинні номінації вивчала перифрази О. Мінкова. Розробкою стилістичних функцій перифрази в сучасній українській постмодерністській прозі займалася Л. Приблуда. І. Юдкін-Ріпун аналізував перифрастичні звороти як словесні маски та ін.

* * *

У ПП зафіксовано значну кількість перифраз, розглянемо деякі з них, найбільш репрезентативні.

На відміну від ситуативних перифраз, сенс яких актуалізується лише в певному контексті, виділяємо в ПП загальнозрозумілі перифрази. Наприклад, " **рождьші ж**": "ЄДИНА ЕСТЬ ГОЛЪБИЦА МОА, СЪВРЪШЕНА МОА, ЄДИНА ЕСТЬ МЪТРИ СВОЕИ, ИЗБРАНА ЕСТЬ РОЖДЪШІ Ж" (VI, 8), де словом-номінатом виступає *мати* нареченої, як її називає наречений. І. Хоменко перекладає це так: "одна ж єдина моя голубка, моя досконала, єдина у матері своєї, улюблена тієї, що її вродила" (VI, 8). Тут доречно згадати підхід А. І. Єфимова, який розглядав перифрази як образні синоніми до означуваних слів. Або, наприклад, таке живиння: "рождьшіа тл" (VIII, 5).

Ще раз у тексті ПП інакомовно названо *матір* нареченої, цього разу самою дівчиною, у логічному перифразі "Зачьньшыма ма": "и не оставихса его, дондеже въведех и въ домъ мѣре моеа и въ клѣтъ зачьньшыма ма" (III, 4), таким чином автор уникає повтору. У варіанті, наведеному І. Хоменком, читаємо: "Схопила я його й не пустила, аж поки не ввела в дім матері моєї, у покій тієї, що мене зачала" (III, 4).

На початку другої глави ПП у самохарактеристиці з поетичним змалюванням частини пейзажу наведено подвійний перифраз, можна сказати, плеонастичний, використання такого повтору слугує увиразненню образності. Наречена говорить про себе: "цвѣтъ пол'скын, крин ѹдольнын" (II, 1). У першому перифразі "цвѣтъ пол'скын" І. Хоменко заміняє означуване слово "цвѣтъ" (квітка, цвіт) на конкретну назву "нарцис"; друге ж – "пол'скын" ("польовий") змінює на "шаронський" (Шарон, як відомо, – мальовнича рівнина, оазис між Самарійськими пагорбами й Середземним морем): "Я – нарцис шаронський, лілея на долині"

(II, 1). Порівняймо в перекладі І. Огієнка: "Я саронська троянда, я долинна лілея!" (II, 1) (свого часу увагу Ю. Караулова привертала перифрази-топоніми – у перекладацькому аспекті). У Септуагінті, як і в Мефодієвому перекладі цей конкретний топонім – "шаронський" не використовується.

Натомість А. Коваль у корисному виданні "Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження" наводить варіант "сельний" до означуваного слова й пояснює: "'Сельний крин" – так по-церковнослов'янськи зветься польова лілея. У "Пісні Пісень" цей вислів вживається як *порівняння* (курсив наш – Ю. Д.-Р.) при змалюванні краси Суламіфи – коханої царя Соломона. <...> У переносному значенні – це символ юності, краси, чистоти" [9, с. 124]. Ці ж два значення "сельний" подано і в академічному одинадцятитомному тлумачному словнику української мови, з позначкою "заст.[аріле]".

Основоположник нової української літературної мови Т. Шевченко був не тільки мовотворцем, автором численних неологізмів, він також цінував і використовував те краще, що існувало на попередніх етапах її розвитку, зокрема, староукраїнські та старослов'янські елементи – його зважений, гармонійний підхід актуальний і сьогодні [див.: 15]. Т. Шевченко тричі використовує в поезії означення "сельний" – до означуваного слова "крин", а також до слова "цвіт" [10, с. 2513]. Наприклад, у поемі "Царі" – при характеристиці Самантянини: "мов крин той / Сельний при долині" [23, с. 85]. А також двічі у звертанні до Богородиці в поемі "Марія": "О ти, пречистая в женах! / Благоуханний сельний крине!" [23, с. 313]; "Цвіт зельний, наша красота!" [23, с. 316].

При утворенні перифраз значну роль відіграє такий троп, як метафора (це досліджував Р. Нормуродов). У ПП подано вишуканий метафоричний перифраз, побудований на одоративному екфрасисі, де замість імені коханого "миро излиано": "миро излиано **имѧ твоє**" (I, 2). І. Хоменко перекладає це так: "Розлите миро – твоє ім'я" (I, 3). Ще О. Веселовський пояснював трійсту послідовність при створенні метафоричності (на матеріалі метафоричних епітетів). Отже, застосовуючи його підхід, простежуємо тут логічний ланцюжок: а) мирра – вишукані пахощі; б) ім'я асоціюється з нареченим, з його піднесеним емоційним сприйняттям, зокрема, з

духмяністю; в) відбувається перенесення в уяві дівчини захоплення від аромату нареченого на його ім'я.

Знаходимо в ПП ще один цікавий перифраз, який має метафоричний характер, де дівчина образно каже про себе: "виноградъ моиx не съхраниxъ" (I, 5) – у Септуагінті "ἀμπελωῶνα ἐμὸν οὐκ ἐφύλαξα" (I, 5). У перекладі І. Хоменка бачимо форму дієслова недоконаного виду: "не стерегла виноградника мого власного" (I, 5). Ближче до тексту видається тут варіант, запропонований І. Огієнком: "свого виноградника власного не встерегла я!" (1, 5), адже "съхраниxъ" – форма нетематичного аориста, значення якого – завершена, здійснена минула дія.

У ПП натрапляємо на піднесений образ, що метафорично змальовує вуста нареченого як "кринѣ, каплаци змірнж испльнѣ" (V, 13) (І. Хоменко перекладає так: "лілеї, що крапають міррою дорогоцінною" (V, 13)). Це перекликається з поетичним перифразом, в основу якого покладено смаковий екфрасис "сът каплетѣ" – про вуста коханої (І. Хоменко пропонує перефразований варіант: "З уст твоїх крапле медом" (IV, 11)).

Натрапляємо в тексті ПП на перифраз – інакомовний натяк на цнотливість нареченої у подвійних синонімічних сполуках: "врѣтоградъ затворенъ", "источникъ запечѣтѣнъ" (IV, 12) (І. Хоменко подає так: "Садок замкнений, моя сестра-дружина, садок замкнений, криниця під печаттю" (IV, 12)). Тут спадає на думку антитетичний евфемістичний перифраз "одчинена хата", використовуваний в українському пісенному фольклорі, що виступає у функції метафори: ідеться про несхвальну характеристику доступної дівчини, або дівчини, яка себе не шанувала. У пісні "Уже третій вечір, як дівчина зводить" батько дорікає засмученій дочці, яка коханого "любила так, що й не знала мати", а той "обнадежив", але не хоче її за себе взяти заміж: "Ой ти сама, дочко, всьому винувата, / Ой чого ж у тебе все одчинена хата? / А хто схоче, той іде, / Зараз твою рученьку бере" [21, с. 426–427] (імовірно, у першому рядку наведеного фрагменту, помилково вжито "всьому" замість логічнішого тут "в цьому", можливо, у процесі запису пісні чи її транслітераційної обробки). Дівчина обурюється на хлопця: "Коли любиш, то бери, / А славоньки більше не роби!" [21, с. 426].

Порівняймо це з піднесеним поетичним змалюванням очікування закоханого у баладі "Причинна" Т. Шевченка: "Близько хата, де дівчина / Ворота одчинить" – 'привітає у своєму житті'. І далі збентежене його занепокоєння: "А може, вже одчинила – / Не мені, другому... / Швидче, коню, швидче, коню, / Поспішай додому!" [22, с. 78].

Надзвичайно важливо при аналізі враховувати контекст, адже "відчинена хата" може означати й просто гостинність (потік свідомості може навіювати уявлення про привітність господаря або всієї родини [див.: 25]). Проте занадто безоглядна привітність для господині може набути негативні конотації й бути репутаційно для неї небезпечною.

Поетичне образне перефрастичне змалювання прийдешніх насолод нареченого радощами сімейного життя подано в Мефодієвому перекладі – в метафоричному заклик до коханого в першому вірші п'ятої глави ПП, фрагменті, відсутньому і в Септуагінті, і в тлумаченні І. Хоменка, і в І. Огієнка: **"Да с'нидет братоучад мон въ врьтоград свон и да гасть от плода краевѣтвен его"** (V, 1) ("Нехай прийде коханий мій у садочок свій, і нехай вкушає плоди його"). У Септуагінті глава 5 ПП починається з репліки-відповіді нареченого, так само й у перекладі І. Хоменка: "Я ввійшов у сад мій, о моя сестро-дружино" (V, 1), і в І. Огієнка: "Прийшов я до саду свого, о сестро моя, наречена!" (V, 1).

Окремо тут привертають увагу вишукані зразки перифраза, представлені до слова-номіната *плоди* або *фрукти* композитами "краевѣтвиє" (V, 1) і, нижче, – потрійним (sic!) "краквѣтвоплодик" (VII, 13): **"Мандрагоры даша вона, и при дверехъ наю все краквѣтвоплодик"**⁴. У перекладі І. Хоменка цей фрагмент з використанням одоративного екфрасиса перекладено так: "Мандрагори свій запах розливають при наших дверях усякі плоди якнайкращі" (VII, 14).

Привертають увагу поетичні виразні перифрази до слова-номіната *коханий*: **"язельь стакта", "гроздь цвѣта"**. Тут проводиться піднесена паралель між нареченим і вишуканими пахощами: **"язельь стакта братоучадъ мон мнѣ, посрѣд(ѣ) съсцоу моею въдворитса. Гроздь цвѣта братоучадъ мон мнѣ въ виноградехъ въ гадди"** (I, 12–13). І. Хоменко перекладає

так: "Торбинка мірри – любий мій для мене, на моїх грудях спочиває. Гроно кипрове – любий мій для мене, у виноградниках Ен-Геді" (I, 13–14). Ідеться про складний образ із використанням стилістичної симетрії та топоекфрасиса: "виноградники Енгедські" ("въ гадди") (I, 13) розташовано на західному березі Мертвого моря, це – "родочий оазис", який відомий славнозвісними виноградниками, як пояснює Григорій Нисський.

Ще яскравий перифраз знаходимо в ПП до слова-номіната *коханій* у дієприкметниковому звороті: "пасыи в кринѣхъ" (II, 16) (той, хто пасе між лілеями). Це не поодинокий приклад використання такої конструкції (згадаємо перифраз "зачьньшыа ма" (III, 4) до слова-номіната *мати* та ін.

Не дивно, що в ПП, за походженням – зведенні весільних співів (за С. Аверінцевим), немає перифразів, побудованих на такій фігурі мовлення, як мейозис – свідомого применшення якостей предмета, на відміну від гіперболи. Текст ПП рясніє перебільшеними, піднесеними характеристиками, що й не дивно для передачі емоційного сприймання закоханими одне одного.

Цікавий приклад складного перифраза, побудованого на зоровому екфрасисі знаходимо в першій главі ПП: "Градъ домовъ наю – кедрн, стропнаа стелѣ наю – кипариси" (I, 16). Традиційно дім ототожнюється не лише з його господарем, але і з його життям. Ориген у своїй славнозвісній бесіді, присвяченій ПП, пояснює, що, знаючи здатність кедра не гнити, і прекрасний аромат кипариса, намагайся так влаштувати свій дім, щоб і про тебе самого можна було сказати: "Бруси наших домов то кедрини, стелі в нас кипариси!" [варіант перекладу І. Огієнка: I, 17)].

Чи можна саму назву "Пісня над Піснями" ("Пісня Пісень") вважати перифразом? А. Коваль справедливо зауважує, що вона стала крилатою: "Так називають прекрасний твір, вершину творчості якогось автора" [9, с. 123]. Як приклад вона наводить розповідь М. Бажана про пошуки Шолом-Алейхемом "Кобзаря", який названо "цією піснею над піснями Шевченка" [9, с. 123]. – Як бачимо, відповісти тут на поставлене запитання можна стверджувально.

Отже, перифраз широко представлений у мекфодіївському четьєму перекладі Пісні над Піснями як прийом лінгвопоетики.

Мефодієві вдалося глибоко відчувати його специфіку та знайти для втілення цього прийому адекватну мовну форму для ознайомлення читачів зі стилістичними багатствами однієї з найбільш поетичних книг Біблії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Балаж В. Евфемізми й дисфемізми в контексті лінгвістичної прагматики. *Мовознавство*. 2024. № 5. С. 66–75.
2. Вовк Х. Студії з української етнографії та антропології. Київ : Мистецтво, 1995. 336 с.
3. Дядищева-Росовецька Ю. Б. Методологічні замітки до комплексного лінгвофольклористичного аналізу поезики Мефодіївського перекладу Пісні над Піснями. *Актуальні проблеми української лінгвістики : теорія і практика*, 2021. Вип. 42. С. 121–139.
4. Дядищева-Росовецька Ю. Б. Про один фольклорний за походженням компонент поезики Кирило-Мефодіївського перекладу Пісні над Піснями. *Актуальні проблеми української мови : Теорія і практика*. 2016. Вип. 32. С. 99–111.
5. Дядищева-Росовецька Ю. Б. Специфіка стилістичної симетрії в Мефодіївському перекладі Пісні над Піснями. *Актуальні проблеми української лінгвістики : Теорія і практика*, 2021. Вип. 43. С. 59–75.
6. Етимологічний словник української мови : В 7 т. Т. 1 : А–Г / Ред. кол. : О. С. Мельничук (гол. ред.) [та ін.] / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 1982. 632 с.
7. Етимологічний словник української мови : В 7 т. Т. 2 : Д–Копці / Ред. кол. : О. С. Мельничук (гол. ред.) [та ін.] / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наукова думка, 1985. 572 с.
8. Клименко Н. Ф. Перифраз. *Українська мова : Енциклопедія* / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол. : В. М. Русанівський [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ : Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. С. 471. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001051> (дата звернення : 8.07.2025).
9. Коваль А. П. Спочатку було Слово : крилаті вислови біблійного походження в укр. мові Київ : Либідь, 2001. 312 с.
10. Конкорданція поетичних творів Тараса Шевченка = A concordance to the Poetic Works of Taras Shevchenko : В 4 тт. Т. 4 / Наукове Товариство ім. Шевченка в США, Канадський Інститут Українських Студій / Ред. і упоряд. Олега Ільницького і Юрія Гавриша. Нью-Йорк–Едмонтон, 2001. 734 с.
11. Короткий словник перифраз / М. П. Коломієць, Є. С. Регушевський; за ред. М. М. Пилинського. Київ : Рад. шк., 1985. 149 с. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0004861> (дата звернення : 11.10.2025).
12. Прислів'я та приказки : Людина. Родинне життя. Риси характеру : збірник / упоряд., передм. М. М. Пазяк ; відп. ред. С. В. Мишанич. Київ : Наук. думка, 1990. 528 с.
13. Регушевський Є. Перифраз. *Українська мова : Енциклопедія* / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол. : В. М. Русанівський

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

[та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ : Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М. П. Бажана, 2004. С. 471–472. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/lib/item/UKR0001051> (дата звернення : 8.07.2025).

14. Росовецький С. Український фольклор у теоретичному висвітленні : підручник. Київ : ВПЦ "Київський університет", 2008. 624 с.

15. Селігей П. О. Глобалізація і проблеми збереження мовного розмаїття. *Мовознавство*. 2022. № 4. С. 3–20.

16. Словарь української мови, зібрала редакція журналу "Кіевская Старина" / Упорядк., з додатком власного матеріалу Б. Грінченко. У Києві, 1909. Т. 4. 464 с.

17. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. Вид. 2-ге, виправл. і доповн. Київ : Головн. ред. УРЕ, 1985. 996 с. URL : <https://126.slovaronline.com/> (дата звернення : 5.10.2025).

18. Тараненко О. Перифраз. *Шевченківська енциклопедія* : в 6 т. / НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; редкол. : М. Г. Жулинський (гол.) та ін. Т. 5 : Пе–С, 2015. С. 54–56.

19. Українська фольклористична енциклопедія / Упоряд. В. Сокіл. Львів, 2018. 808 с.

20. Українські народні пісні : Родинно-побутова лірика / Вст. ст., упорядк., підгот. текстів та прим. Г.К. Сидоренко. Київ : Дніпро, 1964. Ч. 1. Пісні про кохання. 588 с.

21. Українські народні пісні в записах Зоріана Доленги-Ходаковського / Упор. О.І. Дей. Київ : Наукова думка, 1974. 783 с.

22. Шевченко Т. Г. Зібрання творів : У 12 т. / НАН України; Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка. Ред. кол. : М.Г. Жулинський (голова), В. С. Бородін та ін. Т. 1 : Поезія 1837–1847. Київ : Наукова думка, 2001. 784 с.

23. Шевченко Т. Г. Зібрання творів : У 12 т. / НАН України; Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. Ред. кол. : М.Г. Жулинський (голова), В. С. Бородін та ін. Т. 2 : Поезія 1847–1861. Київ : Наукова думка, 2001. 784 с.

24. Hunt P. Poetry in the Song of Songs : A Literary Analysis. New York : Peter Lang, 2008. 368 p.

25. Yanush O. B. Common features of spontaneity and stream of consciousness in prose, poetry and song lyrics. *Актуальні проблеми української мови : теорія і практика*. 2024. Вип. 49. С. 188–200.

REFERENCES

1. Balazh V. (2024). *Euphemisms and dysphemisms in the context of linguistic pragmatics* [Евфемизми у дисфемизми в контексті лінгвістичної прагматики]. *Movoznavstvo*, 5, 66–75. <https://doi.org/10.33190/0027-2833-338-2024-5-004> [in Ukrainian].

2. Vovk Kh. (1995). *Studies in Ukrainian Ethnography and Anthropology*. [Studii z ukrainskoi etnografii ta antropologii]. Kyiv : Mystetstvo. 336 s. [in Ukrainian].

3. Djadyshheva-Rosovetska Yu. B. (2021). *Methodological notes on the complex linguofolkloristic analysis of the poetics of the Methodius's translation of the Song of Songs* [Методологічні замітки до комплексного лінгвофолклористичного аналізу поетики Методіївського перекладу Пісні над Піснями]. *Current issues of Ukrainian linguistics : theory and practice*, 42, 121–139. <https://doi.org/10.17721/APULTP.2021.42.121-139> [in Ukrainian].

4. Diadyshcheva-Rosovetska Yu. B. (2016). *About one folkloric component of the poetics of the Cyril and Methodius translation of the Song of Songs*. [Pro odyn folklornyi za pokhodzhenniam komponent poetyky Kyrylo-Mefodiivskoho perekladu Pisni nad Pisniamy]. *Current issues of Ukrainian linguistics : theory and practice*, 32, 99–111. [in Ukrainian].

5. Diadyshcheva-Rosovetska Yu. B. (2021). *Specificity of stylistic symmetry in Methodius' translation of the Song of Songs*. [Spetsyfika stylistychnoi symetrii v Mefodiivskomu perekladu Pisni nad Pisniamy]. *Current issues of Ukrainian linguistics : theory and practice*, 43, 59–75. <https://doi.org/10.17721/APULTP.2021.43.59-75> [in Ukrainian].

6. *Etymological dictionary of the Ukrainian language* (1982). [Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy] : V 7 t. T. 1 : A–H / Red. kol. : O. S. Melnychuk (hol. red.) [ta in.] / AN URSSR. In-t movoznavstva im. O. O. Potebni. Kyiv : Naukova dumka, 632 s. [in Ukrainian].

7. *Etymological dictionary of the Ukrainian language* (1985). [Etymolohichnyi slovnyk ukrainskoi movy] : V 7 t. T. 2 : D–Koptsi / Red. kol. : O. S. Melnychuk (hol. red.) [ta in.] / AN URSSR. In-t movoznavstva im. O. O. Potebni. Kyiv : Naukova dumka, 572 s. [in Ukrainian].

8. Klymenko N. F. (2004). *Paraphrase* [Peryfraz]. *Ukrainian language : Encyclopedia* [Ukrainska mova : Entsyklopediia] / NAN Ukrainy, In-t movoznav. im. O. O. Potebni, In-t ukr. movy; redkol. : V. M. Rusanivskiyi [ta in.]. Vyd. 2-he, vypr. i dopov. Kyiv : Vyd-vo "Ukrainska entsyklopediia" im. M. P. Bazhana. S. 471. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001051> (last access : 8.07.2025) [in Ukrainian].

9. Koval A. P. (2001). *In the beginning was the Word : winged sayings of biblical origin in the Ukrainian language*. [Spochatku bulo Slovo : krylati vyslovy bibliinoho pokhodzhennia v ukr. movi]. Kyiv : Lybid, 312 [in Ukrainian].

10. *A concordance to the Poetic Works of Taras Shevchenko* (2001). V 4 tt. T. 4 / Naukove Tovarystvo im. Shevchenka v SSHA, Kanadskiy Instytut Ukrainskykh Studii / Red. i uporiad. Oleha Ilnytskoho i Yurii Havyrysha. Niu-York–Edmonton, 734 [in Ukrainian].

11. *A brief dictionary of periphrases*. (1985). [Korotkyi slovnyk peryfraz] / M. P. Kolomiets, Ye. S. Rehushevskiyi; za red. M. M. Pylynskoho. Kyiv , 149 [in Ukrainian].

12. *Proverbs and sayings : Man. Family life. Character traits*. (1990). Pryslivia ta prykazky : Liudyna. Rodynne zhyttia. Rysy kharakteru : zbirnyk / uporiad., peredm. M. M. Paziak ; vidp. red. S. V. Myshanych. Kyiv : Nauk. Dumka, 528 s. [in Ukrainian].

13. Rehushevskiyi Ye. (2004). *Paraphrase* [Peryfraz]. *Ukrainian language : Encyclopedia* [Ukrainska mova : Entsyklopediia] / NAN Ukrainy, In-t movoznav. im. O. O. Potebni, In-t ukr. movy; redkol. : V. M. Rusanivskiyi [ta in.]. Vyd. 2-he, vypr. i dopov. Kyiv : Vyd-vo "Ukrainska entsyklopediia" im. M. P. Bazhana. S. 471–472. URL : <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001051> (last access : 8.07.2025). [in Ukrainian].

14. Rosovetskiy, S. K. (2008). *Ukrainian folklore in theoretical light*. [Ukrayinskyj folklor u teoretychnomu vysvitleni]. Kyiv : VPC "Kyivskiy

universytet", 623 s. URL : <https://rosovetskyi.com/ukr-folklor-u-teor-vusv/> (last access : 26.12.2023) [in Ukrainian].

15. Selihei P. O. (2022). *Globalization and the problems of preserving linguistic diversity*. [Hlobalizatsiia i problemy zberezhennia movnoho rozmaittia]. *Movoznavstvo*, 4, 3–20. [in Ukrainian].

16. *Dictionary of the Ukrainian language, compiled by the editorial board of the magazine "Kievskaya Staryna"* (1909). [Slovar ukrainskoi movy, zibrala redaktsiia zhurnala "Kievskaiia Staryna"] / Uporiadk., z dodatkom vlasnoho materialu B. Hrinchenko. U Kyievi. T. 4. 464 s. [in Ukrainian].

17. *Dictionary of foreign words*. (1985). [Slovyk inshomovnykh sliv]. / Za red. O. S. Melnychuka. Vyd. 2-he, vypravl. i dopovn. Kyiv : Holovn. red. URE, 996 s. URL : <https://126.slovaronline.com/> (last access : 26.12.2023) [in Ukrainian].

18. Taranenko O. *Peryfraz*. (2015). *Shevchenkivska encyklopediia* (2012–2015) [Shevchenkivska encyklopediia] : v 6 t. / Redkol. : M. G. Zhulynskij (gol.) [ta in.]. Kyiv : NAN Ukrainy. T. 5 : Pe–S, 2015. S. 54–56. URL : <http://www.ilnan.gov.ua/index.php/uk/proinstytut/Shevchenko> (last access : 27.12.2024) [in Ukrainian].

19. *Ukrainian Folklore Encyclopedia*. (2018). [Ukrainska folklorystychna entsyklopediia] / Uporiad. V Sokil. Lviv, 808 s. [in Ukrainian].

20. *Ukrainian Folk Songs : Family and Everyday Lyrics* (1964). [Ukrainski narodni pisni : Rodynno-pobutova liryka] / Vst. st., uporiadk., pidhot. tekstiv ta prym. H. K. Sydorenko. Kyiv : Dnipro. Ch. 1. Pisni pro kokhannia. 588 s. [in Ukrainian].

21. *Ukrainian Folk Songs in the Recordings of Zorian Dolenga-Khodakovsky* (1974). [Ukrainski narodni pisni v zapysakh Zoriana Dolenhy-Khodakovskoho] / Upor. O. I. Dei. Kyiv : Naukova dumka, 783 s. [in Ukrainian].

22. Shevchenko, T. (2001). Complete collection of works [Povne zibrannia tvoriv] : U 12 t. / Redkol. : M. G. Zhulynskij (gol.) [ta in.]. Kyiv : Nauk. dumka. T. 1 : Poeziia 1837–1847, 784 s. [in Ukrainian].

23. Shevchenko, T. (2001). Complete collection of works [Povne zibrannia tvoriv] : U 12 t. / Redkol. : M. G. Zhulynskij (gol.) [ta in.]. Kyiv : Nauk. dumka. T. 2 : Poeziia 1847–1861, 784 s. [in Ukrainian].

24. Hunt, P. (2008). *Poetry in the Song of Songs : A Literary Analysis*. New York : Peter Lang, 368 p. [in English].

25. Yanush O. B. (2024). Common features of spontaneity and stream of consciousness in prose, poetry and song lyrics. *Current issues of Ukrainian linguistics : theory and practice*, 49, 188–200. <https://doi.org/10.17721/APULTP./2024.49.188-200> [in English].

Дата надходження до редакції – 01.11.2025

Дата затвердження редакцією – 19.11.2025

Ця публікація ліцензована на умовах Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Похилюк О.М.

ORCID ID: 0000-0003-2786-4055

Web of Science Researcher ID: NKP-8253-2025

СИНТАКСИЧНІ ДОМІНАНТИ В ПОЕТИЧНОМУ ІДІОСТИЛІ МИХАЙЛА КАМЕНЮКА

Анотація. У статті здійснено комплексний аналіз синтаксичних домінант у поетичному ідіостилі Михайла Каменюка, в якому синтаксис постає не лише формальним рівнем організації тексту, а й повноцінним виражальним інструментом, що моделює емоційно-психологічну, риторико-філософську та інтонаційно-композиційну специфіку поетичного мовлення. У фокусі дослідження – типові синтаксичні структури, які є регулярними повторюваними одиницями в поетичній мові автора та набувають статусу стилістичних маркерів ідіостилю. Особливу увагу зосереджено на таких синтаксичних явищах, як еліпсис, інверсія, риторичні питання, парцеляція, фрагментація, синтаксичний паралелізм, які функціонують у поетичному дискурсі не лише як граматичні моделі, а як художньо-естетичні засоби, що беруть участь у формуванні образної системи твору. Проаналізовано ілюстрації з поетичної збірки "...й камінь стара латинь, й лісів слов'янська в'язь..." (2020), що демонструють риторичну напругу, інтонаційне навантаження, фрагментованість структури та експресивну сценографію тексту. Визначено, що синтаксичні домінанти формують своєрідну ритмомелодійну тканину поетичного вислову, визначають логіко-семантичні зв'язки між смисловими блоками, сприяють іманентному структуруванню авторського висловлювання. З'ясовано, що синтаксичні домінанти слугують основою індивідуального письма Каменюка, формуючи ліричну атмосферу, глибину духовного пошуку, внутрішньої рефлексії та цілісну інтонаційну стилістику. Простежено тенденцію до трансформації традиційних синтаксичних моделей на користь експресивних риторичних конструкцій, що забезпечують наративну щільність і психологічну глибину тексту. Визначено роль графічної організації синтаксичних структур як засобу візуалізації ритму, пауз, логічних наголосів та психологічного стану ліричного героя. Підкреслено, що риторично навантажені конструкції, інверсійна побудова фраз, розірвані та парцельовані структури в поезії Каменюка не лише естетизують зміст, а й посилюють комунікативну напругу між ліричним "я" та умовним адресатом, формуючи глибоко особистісне, конфесійно забарвлене мовлення. Результати дослідження підтверджують доцільність і ефективність вивчення синтаксичних домінант як ключового чинника формування поетичного ідіостилю, що відображає духовно-ментальний простір автора, його світоглядну модель і особливий тип мовної

картини світу. Стаття репрезентує спробу системного лінгвостилістичного підходу до вивчення синтаксичної організації авторської поетичної мови та окреслює перспективу подальших міжрівневих і порівняльних студій у межах індивідуально-авторської стилістики.

Ключові слова: поетичний ідіостиль, синтаксичні домінанти, інверсія, еліпсис, риторичне питання, парцеляція, Михайло Каменюк.

Інформація про автора: Похилюк Олена Миколаївна – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української філології; Комунальний заклад вищої освіти "Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж".

Електронна адреса: olhovaolena@ukr.net

Olena M. Pokhylyuk

ORCID ID: 0000-0003-2786-4055

Web of Science Researcher ID: NKP-8253-2025

SYNTACTIC DOMINANTS IN THE POETIC IDIOSTYLE OF MYKHAILO KAMENYUK

Abstract. *This article explores the syntactic architecture of the poetic idiosyle of Mykhailo Kamenyuk through the lens of dominant syntactic patterns that characterize his lyrical discourse. Rather than treating syntax as a purely structural layer, the research repositions it as a dynamic stylistic and expressive resource central to constructing poetic meaning. The study identifies and categorizes recurring syntactic formations – such as ellipsis, inversion, rhetorical interrogation, fragmentation, and syntactic parallelism – as integral mechanisms by which the poet shapes the rhythm, imagery, and philosophical depth of his verse.*

Drawing upon Kamenyuk's 2020 poetry collection "...and the stone is ancient Latin, and the forest – Slavic script...", the article reveals how syntactic dominants perform beyond their grammatical functions, serving as semiotic vectors that articulate existential reflection, emotional density, and spiritual contemplation. These syntactic strategies, while linguistically rooted, function as compositional devices that support thematic cohesion and lyrical intensity.

The analysis uncovers the poet's deliberate deviation from conventional syntactic templates in favor of expressive discontinuities, creating fragmented yet symbolically charged utterances. Inversions disrupt expected word orders to produce semantic reorientation and emphasis, while ellipses introduce ambiguity and introspective depth. Rhetorical questions, frequently used without anticipation of an answer, emerge as dialogic tools that establish a confessional tone and meditative atmosphere. Meanwhile, graphic and prosodic segmentation of syntactic units reflects a poetics of pause and pacing, whereby the visual arrangement of lines mirrors emotional cadence and internal conflict.

Moreover, the article emphasizes the synergy between syntactic construction and poetic scenography: the alignment of phrase-level structures with visual layout intensifies the expressive modality of the poetic voice. This interplay positions syntax not only as a linguistic phenomenon but as an aesthetic framework that encodes the poet's worldview. Kamenyuk's idiosyle thus emerges as a synthesis of grammatical experimentation and metaphysical inquiry, where syntactic dominants anchor the lyrical subject's navigation through spiritual, ethical, and emotional landscapes.

The study contributes to broader idiosylistic scholarship by highlighting the value of syntactic analysis in poetic stylistics. It advocates for an integrated approach that considers syntax as a key site of authorial intention and poetic innovation. Future research may benefit from comparative perspectives involving other contemporary Ukrainian poets or cross-level stylistic correlations, particularly those linking syntax with phonetic or lexical features. Overall, the article affirms the significance of syntactic dominants in manifesting the linguistic uniqueness of Kamenyuk's poetic world.

Keywords: poetic idiosyle, syntactic dominants, inversion, ellipsis, rhetorical question, parcelling, Mykhailo Kamenyuk.

Information about the author: Pokhylyuk Olena Mykolayivna – PhD; Senior Lecturer at the Department of Ukrainian Philology; Communal Institution of Higher Education "Vinnytsia Humanitarian-Pedagogical College".

E-mail: olhovaolena@ukr.net

Постановка проблеми. У сучасному мовознавстві зростає науковий інтерес до вивчення ідіостилю як індивідуально-авторської вербальної моделі світу, репрезентованої в художньому тексті через різнорівневі мовні засоби. Одним із найменш досліджених аспектів ідіостилістики є синтаксичний рівень, зокрема синтаксичні домінанти, що виконують не лише структурну, а й семантико-стилістичну, емоційно-виразову й ідеологічну функції. У контексті поетичної творчості синтаксис набуває особливого художнього навантаження, стаючи засобом моделювання ритму, інтонації, внутрішньої драматургії тексту, що уможлиблює проникнення в глибинні смисли авторського світобачення.

Попри окремі спроби наукового осмислення ідіостилю українських поетів, поетична мовотворчість Михайла Каменюка, з її високою експресивністю, філософською напругою та лексико-синтаксичною винахідливістю, не була предметом системного аналізу саме з позицій синтаксичних домінант. Актуальність проблеми зумовлена потребою виявлення й опису типових синтаксичних конструкцій, які маркують ідіостиль митця та

становлять основу його поетичної інтонації, образності та філософської глибини.

Аналіз найновіших публікацій. Упродовж останніх десятиліть ідіостилістика утвердилася як перспективна галузь лінгвістичних студій, що перебуває на перетині мовознавства, літературознавства та поезики. Особливої уваги в цій площині набуває дослідження синтаксичних особливостей авторського стилю, що дозволяє виявити індивідуальні стилетвірні тенденції, ритмомелодіку тексту, комунікативно-прагматичні інтенції митця.

Серед авторитетних науковців, які зробили вагомий внесок у розвиток теорії ідіостилу, варто відзначити Л. Ставицьку, яка ще в 1986 році окреслила двоєдиний підхід до аналізу мовної особистості: через опис стилетвірних констант і співвідношення авторського стилю з мовними нормами [11, с. 61–62]. Її ідеї залишаються актуальними в сучасному дослідницькому дискурсі. Цінними є також напрацювання С. Бибика, який диференціює системно-функційний та рівневий підходи до вивчення ідіостилу, акцентуючи на домінантності окремих мовних рівнів як маркерів авторського письма [1, с. 40].

У контексті розуміння домінанти як організаційного принципу художнього тексту особливу роль відіграє концепція А. Моклиці, який тлумачить мовну домінанту як ієрархічно найвищий стилістичний засіб у межах певного мовного рівня, що реалізується в структурі художнього тексту залежно від авторської інтенції [8, с. 56–73]. Ці теоретичні засади знаходять відображення в сучасних студіях з функціональної стилістики й текстолінгвістики.

У фокусі синтаксичного аналізу художніх текстів перебувають праці Н. Гуйванюк, яка наголошує на визначальній ролі синтаксису в реалізації ідіостилу письменника [3, с. 517]. Ці дослідження доводять, що синтаксична організація є не лише формальним рівнем, а й виразним інструментом творення емоційно-образного ладу тексту.

У галузі новітніх лінгвостилістичних досліджень також посідають важливе місце праці Н. Клименко, яка вивчає ритміко-синтаксичну структуру поетичного тексту в її співвідношенні з інтенціями автора [6, с. 72], а також Т. Струганець, яка розглядає синтаксичні інверсії як засіб експресії в авторському мовленні

[12, с. 136]. Їхні напрацювання є методологічною базою для аналізу індивідуальних синтаксичних стратегій сучасних поетів.

Окрему увагу заслуговують студії І. Зайцевої, яка розглядає складнопідрядні структури в поезії як спосіб художнього моделювання внутрішнього світу ліричного суб'єкта [4, с. 89], та О. Романюк, яка аналізує парцеляцію як ідіостильову ознаку сучасної української поезії [9, с. 54].

Таким чином, на тлі загального піднесення інтересу до стилістики поетичного мовлення, аналіз синтаксичних доміант у поезії Михайла Каменюка, з її риторичною напругою, еліптичністю, фрагментарністю та інтонаційною експресією, відкриває нові перспективи у вивченні авторської манери письма та розширює уявлення про потенціал синтаксису в художній творчості.

Мета статті – комплексно проаналізувати синтаксичні доміанти в поетичному ідіостилі Михайла Каменюка, з'ясувати їхню функціонально-естетичну роль у формуванні індивідуального авторського стилю, окреслити типові синтаксичні структури, що виконують текстотвірну функцію та відображають філософсько-антропологічні орієнтири поетичного світобачення митця. У дослідженні особливу увагу зосереджено на таких синтаксичних явищах, як еліipsis, інверсія, парцеляція, риторичні питання, фрагментація, синтаксичний паралелізм, які, згідно з частотністю вживання та естетичною значущістю, виконують роль стилістичних маркерів ідіостилу. Матеріалом дослідження обрано поетичну збірку автора "...й камінь стара латинь, й лісів слов'янська в'язь..." (2020).

Виклад основного матеріалу дослідження. Поетичний ідіостиль як художньо-індивідуальна система мови митця є комплексним явищем, що виявляється на всіх мовних рівнях – від лексики до синтаксису. Синтаксичні доміанти – це структурно-семантичні особливості побудови речень, що регулярно функціонують у текстах конкретного автора й становлять важливу частину його стилістичної своєрідності. У сучасному українському мовознавстві синтаксичні доміанти трактуються так: "це виразні у мовному плані, провідні, часто вживані конструкції-маркери, що визначають синтаксичну своєрідність художнього тексту, є ідіостильовою ознакою мовотворчості, суголосні з творчою концепцією письменника, відображають

комунікативно-когнітивний і психоментальний простори його мовної особистості" [10, с. 432]. Вони є одним із важливих інтегральних чинників літературно-художнього твору, формуючи його естетичну цілісність та унікальність стильової організації. Саме на синтаксичному рівні, як зазначає Л. Токар, "найповніше виявляється емоційно-експресивна насаженість поетичного тексту" [13, с. 48]. Вивчення синтаксичних доміант дає змогу окреслити динаміку мислення автора, його образну систему та інтонаційно-мелодійне тло твору.

Поняття ідіостилю в сучасному мовознавстві тлумачиться як "сукупність мовних і стилістичних засобів, що використовуються митцем з певною частотністю та функціональною спрямованістю" [2, с. 19]. Синтаксис у цьому контексті виконує не лише функцію оформлення думки, а й є носієм індивідуальної авторської інтонації. За словами Н. Клименко, "структура речення в поетичному тексті відображає тип художнього мислення автора, його інтенцію до лаконічності або розгорнутості, схильність до ритмічного експерименту" [6, с. 72].

Серед актуальних методів аналізу синтаксичних доміант у поетичному дискурсі провідною є структурно-стилістична парадигма, яка передбачає опис повторюваних синтаксичних конструкцій, особливостей риторики, інверсій, парцеляції, еліпсів, анафори тощо. Наприклад, Т. Струганець наголошує: "систематичне використання інверсії в поетичному тексті свідчить про намагання автора змінити логічну структуру висловлювання заради емоційної виразності" [12, с. 136].

Синтаксис як структурна вісь поетичного мовлення дозволяє простежити ключові ознаки ідіостилю кожного автора. У випадку Михайла Каменюка особливості синтаксичної організації поетичного тексту виявляють його тяжіння до контрасту між лаконізмом і експресією, до фрагментації вислову й синтаксичної експериментальності. Поетичний ідіостиль автора формує складне художньо-смісловне поле, в якому синтаксис є не лише граматичною основою вислову, а й експресивним інструментом вираження філософсько-антропологічного світогляду. На основі аналізу текстів поетичної збірки "...й камінь стара латинь, й лісів слов'янська в'язь..." (2020) можна виокремити низку ключових синтаксичних доміант, які реалізуються в межах авторської манери письма.

Однією з найприкметніших рис синтаксичної організації віршів Каменюка є еліптичність – як спосіб передачі драматичної напруги, психологічного стану чи афективного жесту. У вірші *"...нема мені місця / у серці твоєму..."* (Каменюк, с. 100) простежуємо усічені синтаксичні конструкції з редукованими предикатами: *"нема"*, *"учора кохані ці очі"*, *"сьогодні – нітьма"* (Каменюк, с. 100). Тут предикати відсутні, а речення постає як імпліцитний заклик, підсилений темпорально-екзистенційним контекстом. Подібний синтаксичний лакунаризм спостерігаємо й у циклі "Туга-2017": *"...циганське сонце / смутку повен двір..."* (Каменюк, с. 83) – де еліпсис дієслівної форми створює ефект "загуслої" лірики, натомість акцентуючи образно-почуттєву площину. Такий еліптичний монтаж сприяє внутрішній драматургії тексту, створює ефект паузи, недомовленості, що дозволяє читачеві співтворити значення. Аналіз мовного матеріалу вдало ілюструє наукові узагальнення про те, що застосування еліпсу як синтаксичної фігури забезпечує експресивність у сучасній українській мові, у художньому її тилі зокрема [7, с. 392].

Варто звернути увагу й на інверсійні конструкції, зокрема з порушенням прямого порядку слів у реченні. Наприклад, у поезії *"...стріляли в мене – / влучили в Христа"* (Каменюк, с. 6) інверсія зрушує семантичні акценти, поглиблюючи символічний пласт висловлювання. Така сама структура спостерігається у строфі: *"...лиш Богу дякую / та Матері своїй, / все інше – суєта..."* (Каменюк, с. 104), де через зміну порядку слів акцентуються на емотивно насичених поняттях.

Інверсія в Каменюковій поезиці не є випадковою – вона виконує як експресивну, так і композиційно-сміслову функцію: *"На дні душі / щось боліло / німе..."* (Каменюк, с. 97). Тут порушено типовий для української мови порядок *"боліло щось на дні душі"*, натомість передній план займає саме локативна обставина *"на дні душі"*, що візуалізує внутрішній простір страждання. Подібна інверсія не лише увиразнює емоційний центр тексту, а й трансформує звичне сприйняття синтаксичної структури в образно навантажену художню модель.

Звернімося ще до однієї ілюстрації: *"Уже не жаль / мені себе такого..."* (Каменюк, с. 58). Тут автор змінює звичну послідовність

на зворотню – починає з результату ("*не жаль*"), а далі виводить суб'єкта емоції, що створює ефект відстороненого, філософськи заглибленого висловлювання. Інверсія підсилює відчуття дистанції між ліричним "я" та минулим досвідом, що більше не травмує, а лише констатується.

Див. ще одну ілюстрацію: "*Не вірю я / у вічне прощення...*" (Каменюк, с. 123). Таке розташування слів, з дієсловом перед займенником, підкреслює інтонаційно-афективне заперечення, де "*не вірю*" є психологічним ядром, а "я" – вторинним. Каменюк, відмовляючись від нейтрального порядку, формує внутрішню драматургію вислову, в якій домінує емоційна дія, а не особа, що її виконує.

Аналогічний прийом спостерігаємо в поетичному фрагменті: "*Пече мені / оця зима гірка...*" (Каменюк, с. 90). Тут суб'єкт переживання – "*зима*" – не винесений на перше місце, а прихований у постпозиції, внаслідок чого читач спочатку сприймає дієслівну емоцію ("*пече*"), а лише потім її джерело. Така затримка семантичної розв'язки створює напругу, що типова для інтонаційної побудови поетичного мовлення Каменюка.

Інверсії в поезії Каменюка часто поєднані з парцеляцією або фрагментацією, що посилює ефект експресивної деформації синтаксису. Наприклад: "*І мовчать. / І берези, і трави. / І діти...*" (Каменюк, с. 45). Граматично перед нами прості конструкції, але через інверсійне та парцельоване розташування елементів у них виникає атмосфера застиглою часу, розмитої межі між суб'єктами й дією. Автор навмисне деструктурує логічний ланцюг, що надає тексту символічної глибини.

Таким чином, інверсія в поетичному ідіостилі Михайла Каменюка функціонує як стилістична домінанта, що дозволяє змістити акценти, посилити експресію, передати приховані смислові шари та сформувані ритмомелодіку висловлювання. Вона стає інструментом поетичного конструювання сенсу, де порушення звичних мовних очікувань веде до поглиблення художньої образності й афективної сили тексту.

Нерідко Каменюк уживає питальні речення риторичного характеру, які не вимагають відповіді, а натомість актуалізують філософсько-рефлексивний вимір тексту: "*...скажіть: а що таке*

насправді – *grіx*?... " (Каменюк, с. 81), "...тож звідки біль цей? звідки? в чому річ? " (Каменюк, с. 78). Такі форми творять ілюзію діалогу з читачем або Богом, вони – частина конфесійного, екзистенційного дискурсу, характерного для автора. Низка текстів побудована за моделлю риторичного питання, що виконує роль афективного імпульсу: "...скажіть: а що таке / насправді – *grіx*?..." (Каменюк, с. 82). Така структура спрямовує думку читача у сферу філософських рефлексій, втягуючи його в інтимну ліричну розмову. Риторичні питання в Каменюка не очікують відповіді – вони самі є формою художнього мислення.

Подібне риторичне навантаження мають й інші синтаксичні конструкції, що розгортаються у вигляді запитів до самого себе, до долі чи до умовного адресата. Так, риторичність запитання "*І де ж мені стати, / щоб бути собою?*" (Каменюк, с. 84) виявляється не лише у відсутності адресата, а й у характері роздуму, спрямованого на осмислення втрати внутрішньої цілісності. Граматично це складнопідрядне речення з підрядним мети, однак стилістично воно виконує функцію загостреного особистісного пошуку, і є ключем до розуміння екзистенційного мотиву непевності, дезорієнтації, прагнення самоідентифікації, наскрізного для лірики Каменюка.

Інший приклад знаходимо у вірші на с. 132: Конструкція з часткою "невже" у фрагменті "*Невже не воскресне хоч слово?*" (Каменюк, с. 81) підкреслює риторичний характер запитання й слугує засобом психологічного впливу. Автор не очікує відповіді – він апелює до пам'яті, до слова як духовної категорії, здатної оживляти знищене, воскресати у свідомості. Це питання набуває символічного звучання, розширюючи текст до рівня метафізичного узагальнення.

Фрагмент "*Як відрізнити любов від жалю? / Чи мають вони ту ж кров?*" (Каменюк, с. 148) постає як подвійне риторичне запитання, що виводить читача на рівень морально-психологічної дилеми. У цьому випадку питання моделює складність внутрішнього стану ліричного суб'єкта, його спробу розмежувати почуття, які у звичному мовному вжитку часто сплутані або змішані. Синтаксично ці речення прості, але в їхньому смисловому наповненні виявляється глибока концептуальна опозиція – любов і жаль, які автор ставить у зіставлення, позначене кровною метафорою.

Окремої уваги заслуговують повторювані риторичні питання, як-от: *"Де ж ти був, / коли все руйнувалось? / Де ж ти був?"* (Каменюк, с. 112). Повтор надає питанню інтонаційної напруги, створює емоційний резонанс, виводячи особисте переживання у сферу звинувачення або болісного спогаду. У цьому прикладі питання виконує функцію докору – до конкретного "ти", до суспільства, до себе – відкриваючи глибину внутрішньої травми.

Таким чином, риторичні питання в поезії Михайла Каменюка функціонують як самодостатні синтаксичні доміанти, що втілюють діалогічну природу його ліричного мовлення. Вони надають текстам психологічної напруги, емоційної відкритості, іноді навіть конфесійної сповіді, і слугують вербальним інструментом формування духовної рефлексії, етичного осмислення буття, що є однією з провідних рис ідіостилю поета.

Ще однією рисою синтаксичного письма Каменюка є графічна й синтаксична фрагментація, що реалізується через розщеплення речення на окремі рядки: *"...як льодовик, / сповзає цвинтар / на село..."* (Каменюк, с. 6).

Знаковою в поезії автора є фрагментація синтаксичних одиниць, яка виявляється в розщепленні фраз на окремі віршові рядки, іноді аж до рівня слова чи морфеми. Це зокрема видно в поезії *"Відстань витягнутої руки"*, де весь фрагмент структурується довкола розсипаних синтаксичних груп: *"...на відстані витягнутої руки, / на кінцях пальців, / на кінчиках нігтів..."* (Каменюк, с. 154) – ця поступова градація оформлюється графічно як динамічна метафора відчуження.

Наприклад, у строфі з поезії *"Портрет а la Модільяні"*: *"пані / в дов- / го- / му / ве- / чір- / ньо- / му / плат- / ті..."* (Каменюк, с. 165) структура речення розривається між рядками, утворюючи вертикальну паузу, що синтаксично моделює погляд – уповільнений і аналітичний. Ця інверсійна графіка поглиблює інтонаційність тексту і формує поетичну сценографію.

Структурна розірваність у віршах М. Каменюка є частиною візуально-поетичної стратегії, в межах якої значущим стає не лише зміст, а й розташування тексту на сторінці. Це наближає його до поезики верлібру, у межах якого порушується звичне поняття віршової строфи та речення. На думку Ю. Зоріної,

парцельовані й сегментовані речення – "це найефективніші стилістичні прийоми, які наповнюють висловлювання експресією, емоційною вагою, роблять його близьким до розмовної мови, увиразнюють думку, створюють своєрідний малюнок вірша" [5, с. 37]

Надзвичайно важливим чинником формування ідіостилю автора є метафоричні синтаксичні побудови з включенням непередбачуваних порівнянь, зокрема в складнопідрядних реченнях, що імітують роздум або внутрішній монолог: "*...неможливість, / щоби ти / не був би співавтором / власної смерті*" (Каменюк, с. 133). Тут бачимо втілення екзистенційного пафосу, синтаксично втіленого через ускладнення конструкцій і варіативність повтору.

Інтерес викликає також вживання синтаксичних паралелізмів як доміанти композиційної побудови. Це часто повторювані однотипні конструкції: "*...я вірю в еволюцію: / зі смутком / дивлюсь на людину...*" (Каменюк, с. 126), "*...я прожив тиждень / і все літав, літав...*" (Каменюк, с. 146). Вони не тільки забезпечують ритмічність тексту, але й створюють ефект нав'язливої думки, повтору як форми молитви або нав'язливої свідомості.

У вірші "3 alter ego в різні літаки" повторювана конструкція "*в різних...*", "*на різні...*" створює ефект дзеркальності, водночас слугуючи внутрішньою ритмізацією й філософською рефлексією щодо особистісної розщепленості: "*...беремо квитки / на різні поїзди, / котрі мають / один і той самий пункт призначення...*" (Каменюк, с. 141).

Характерна для Каменюка й ситуативна експліцитність – уведення обставин або часових маркерів на початку фрази задля створення гла: "*...на вершині Парнасу, / як і на вершині відчаю...*", "*...тільки нещодавно, / через багато років...*" (Каменюк, с. 132). Такі конструкції впорядковують складний часопростір ліричного тексту.

Також важливою є гнучкість меж речення, коли синтаксична одиниця наче розмивається в образному полі. У вірші "Проекція" читаємо: "*літак наче / забиває дошками сонце*" (Каменюк, с. 150) – тут поєднання синтаксичної простоти з гіперболізованою метафорою утворює новий поетичний реєстр.

Синтаксис Каменюка через гнучкість меж речення експлуатує контраст між умовною фразою та її поетичною реалізацією, що

можна простежити в поезії "Колиска": *"гойдаючи / колиску, повну снігу..."* (Каменюк, с. 139) – здавалося б, звичайна конструкція, але наповнена тропною інверсією та образною багатозначністю.

Висновки дослідження й перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, синтаксичні домінанти поетичного ідіостилю Михайла Каменюка визначаються низкою закономірностей: тяжінням до еліпсису, інверсій, паралелізмів, риторичних питань, фрагментації, що моделюють особливу поетичну мову. Ці синтаксичні явища функціонують не лише як граматичні конструкції, а як повноцінні художньо-виражальні засоби, які конденсують емоційну напругу, увиразнюють авторські інтенції й формують філософсько-екзистенційну перспективу ліричного висловлювання.

Встановлено, що домінантні синтаксичні структури поета мають чітку риторико-естетичну спрямованість: вони слугують маркерами внутрішньої драматургії тексту, інструментами оформлення ліричного монологу, засобами синтаксичної сценографії. Каменюк надає особливої ролі графічному розміщенню синтаксичних одиниць, часто апелюючи до візуальної поетики верлібру, що дозволяє йому руйнувати традиційні синтаксичні межі на користь експресивної свободи вислову.

Дослідження підтверджує, що синтаксичні домінанти в поетичній мові письменника не є випадковими чи другорядними – вони становлять органічну складову його ідіостилю, виявляючи глибинну взаємодію між змістом, формою та інтонацією. Саме завдяки синтаксичній індивідуалізації поет досягає ефекту особистісного мовлення, що сприймається читачем як автентичне, живе й емоційно достовірне.

Перспективним напрямом подальших наукових розвідок є міжрівневий аналіз поетичної мови Михайла Каменюка з урахуванням взаємодії синтаксичних домінант із лексичними, фразеологічними та фонетичними особливостями. Доцільним видається також порівняльне дослідження синтаксичних стратегій Каменюка з іншими представниками сучасної української поезії для виокремлення типологічних і унікальних рис його стилю. Не менш важливим є поглиблений аналіз інтонаційної організації тексту, що виводить на розуміння авторської ритмомелодики як синтезу синтаксису, графіки та поетичної семантики.

Отже, системне вивчення синтаксичних доміант дозволяє не лише структурувати мовну тканину художнього тексту, а й досягнути унікальну поетичну картину світу, закодовану в мовних формах авторського мовлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бибик С. Д. Теоретичні засади дослідження ідіостилу українських письменників: [монографія]. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2010. 204 с.
2. Богдан Т. Ідіостиль як проблема лінгвостилістики. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. 2011. Вип. 100. С. 17–21.
3. Гуйванюк Н.В. Парадигма сучасної синтаксичної науки : монографія. Чернівці : Рута, 2009. 720 с.
4. Зайцева І. О. Стилістичні особливості підрядності в українському поетичному тексті. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Лінгвістика*. 2010. Вип. 16. С. 86–90.
5. Зоріна Ю. В. В. Стус: синтаксичні інновації в поетичному мовленні. *Записки з українського мовознавства*. 2019. Т. 2. № 26. С. 36–45. <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2019.26.181451>.
6. Клименко Н. Функціональна природа ритміко-синтаксичної організації поетичного тексту. *Мовознавство*. 2014. № 2. С. 70–75.
7. Корольова В. В., Шевченко Т. В. Експресивний потенціал синтаксичних конструкцій в українському художньому дискурсі. *Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries : Collective monograph*. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2021. С. 381–434.
8. Моклиця А. Мовна доміанта художнього стилю : монографія. Львів : Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка, 2006. 276 с.
9. Романюк О. Елементи парцеляції у поетичному мовленні: функціональний аспект. *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна*. Серія: Філологія. 2016. № 75. С. 54–57.
10. Синтаксис української мови: на перетині традицій та інновацій. Ніні Василівні Гуйванюк : колективна монографія ; за заг. ред. О. В. Кульбабської. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. 592 с.
11. Ставицька Л.С. Художній ідіостиль як об'єкт лінгвостилістики. Стильові доміанти мовно-естетичної картини світу. Київ : Наукова думка, 1986. С. 59–64.
12. Струганець Т. Я. Синтаксичні інверсії в структурі поетичного тексту. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. 2008. Вип. 15. С. 135–139.
13. Токар Л. Поетичний синтаксис: лінгвостилістичні особливості. *Українська мова*. 2015. № 2. С. 45–52.

ДЖЕРЕЛА

Каменюк М.Ф. ...й камінь стара латинь, й лісів слов'янська в'язь... : поезія. Вінниця : ПРАТ "Вінницька обласна друкарня", 2020. 200 с.

REFERENCES

1. Bybyk, S.D. (2010). Theoretical foundations of studying Ukrainian writers' idiostyle [Teoretychni zasady doslidzhennia idiostyliu ukrainskykh pysmennykiv]. Kharkiv: Kharkivske istoryko-filolohichne tovarystvo [in Ukrainian].
2. Bohdan, T. (2011). *Idiostyle as a problem of linguistic stylistics* [Idiostyl yak problema linhvostylistyky]. *Naukovi zapysky. Seria: Filolohichni nauky*, 100, 17–21 [in Ukrainian].
3. Huivaniuk, N. V. (2009). The paradigm of modern syntactic science Paradyhma suchasnoi syntaksychnoi nauky]. Chernivtsi: Ruta [in Ukrainian].
4. Zaitseva, I. O. (2010). *Stylistic features of subordination in Ukrainian poetic text* [Stylistychni osoblyvosti pidriadnosti v ukrainskomu poetychnomu teksti]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seria: Linhvistyka*, 16, 86–90 [in Ukrainian].
5. Zorina, Yu. V. (2019). *V. Stus: Syntactic innovations in poetic speech* [V. Stus: syntaksychni innovatsii v poetychnomu movlenni]. *Zapysky z ukrainskoho movoznavstva*, 2(26), 36–45. <https://doi.org/10.18524/2414-0627.2019.26.181451> [in Ukrainian].
6. Klymenko, N. (2014). *The functional nature of rhythmic-syntactic organization of poetic text* [Funktsionalna pryroda rytmiko-syntaksychnoi orhanizatsii poetychnoho tekstu]. *Movoznavstvo*, 2, 70–75 [in Ukrainian].
7. Korolova, V.V., & Shevchenko, T.V. (2021). *Expressive potential of syntactic constructions in Ukrainian literary discourse* [Ekspresyvnnyi potentsial syntaksychnykh konstrukttsii v ukrainskomu khudozhnomu dyskursi]. *Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries* (pp. 381–434). Riga: Baltija Publishing. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-196-1-37> [in Ukrainian].
8. Moklytsia, A. (2006). *The language dominant of artistic style* [Movna dominanta khudozhnogo styliu]. Lviv: Lvivskyi natsionalnyi universytet im. Ivana Franka [in Ukrainian].
9. Romaniuk, O. (2016). *Elements of parcelling in poetic speech: A functional aspect* [Elementy partseliatsii u poetychnomu movlenni: funktsionalnyi aspekt]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu im. V. N. Karazina. Seria: Filolohiia*, 75, 54–57 [in Ukrainian].
10. Kulybabska, O.V. (Ed.). (2019). *Syntax of the Ukrainian language: At the crossroads of tradition and innovation. To N.V. Huivaniuk* [Syntaksys ukrainskoi movy: na peretyni tradytsii ta innovatsii. Nini Vasylyvni Huivaniuk: kolektyvna monohrafiia]. Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet [in Ukrainian].
11. Stavyt'ska, L. S. (1986). *Literary idiostyle as an object of linguistic stylistics* [Khudozhnii idiostyl yak ob'iekt linhvostylistyky]. *Stylovi dominanty movno-estetychnoi kartyny svitu*. Kyiv: Naukova dumka, 59–64 [in Ukrainian].
12. Struhanets, T. Ya. (2008). *Syntaksychni inversii v strukturi poetychnoho tekstu* [Syntactic inversions in the structure of poetic text]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Filolohiia*, 15, 135–139. [in Ukrainian].
13. Tokar, L. (2015). *Poetic syntax: Linguostylistic features* [Poetychnyi syntaksys: linhvostylistychni osoblyvosti]. *Ukrainska mova*, 2, 45–52. [in Ukrainian].

SOURCES

Kameniuk, M. F. (2020). *...and the stone is old Latin, and the forests' Slavic script... : Poetry* [...і kamen' stara latyn', і lisiv slovianska viaz'... : Poeziia]. Vinnytsia : PRAT "Vinnytska oblasna drukarnia". 200 s. [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції – 22.06.2025

Дата затвердження редакцією – 14.07.2025

Ця публікація ліцензована на умовах Creative Commons Attribution 4.0 International License.

СТАТТІ-РЕЦЕНЗІЇ

УДК 81'42

DOI: <https://doi.org/10.17721/APULTP.2025.51.130-141>

Шевченко Л.І.

ORCID: 0000-0001-6290-2307

Web of Science Researcher ID: AAA-7939-2020

Scopus ID: 57214792424

ІННОВАЦІЙНА ЛІНГВІСТИКА В МАГІСТРАТУРІ: АВТОРСЬКИЙ ПОГЛЯД ФЛОРІЯ БАЦЕВИЧА

Стаття-рецензія на видання:

Бацевич Ф. Основи лінгвонаратології : підручник.

Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. 292 с.

Анотація. У статті-рецензії запропоновано аналіз нового для університетської дидактики підручника для магістрантів другого року навчання «Основи лінгвонаратології» професора Львівського національного університету імені Івана Франка Флорія Бацевича. Розглянуто авторську концепцію сучасного підруничкового видання для вищої школи, яке відповідає системним уявленням про принципи послідовного, ґрунтового, глибоко аргументованого аналізу матеріалу в університетських магістерських дисциплінах і спирається на модерні новаторські підходи в доборі та інтерпретації ілюстративної фактології. Закцентовано увагу на методах, методиках і прийомах лінгвістичного аналізу художнього тексту та можливостях залучення доведень і результатів інших парадигмальних аргументів, які формуються у психології, літературознавстві, історії, культурології. А тому всі категорії (хронотоп текстової історії, особи її учасників, специфічні наративні події та ін.) дістають у рецензованому навчальному виданні коректні пояснення, що спроектовані в інтегрально побудований дискурс загальногуманітарного знання і, власне, лінгвістичного складника в ньому. Визнано переконливим звернення уваги автора на операційну гнучкість функційно-комунікативного методу в його інтерпретативному і текстопороджувальному варіантах, що передбачають зосередженість на проблемах художнього текстотворення й інтерпретації текстів.

Розглянуто структуру підручника, його відповідність жанровим особливостям і водночас інноваційність: саме це засвідчує прогресивний вектор модерної української науки. Визначено, що його

розділи складають логічну послідовність: від теоретичних, загальних проблем наратології – до розробок актуальних питань і перспектив аналізу наративів у різних стилях і жанрах й авторської аргументації модерних підходів у наратології Зроблено висновок про необхідність і перспективу підручників для магістерських програм у вищій школі, скорельованих із авторським пошуком щодо розв'язання актуальних проблем науки.

Ключові слова: лінгвонаратологія, основи лінгвонаратології, художній текст, категорії та одиниці організації тексту, функціонування наративів художнього тексту, особа оповідача, імпліцитні закономірності побудови оповідей, методи аналізу наративів, методика і прийоми аналізу наративів.

Інформація про автора: Шевченко Лариса Іванівна – член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук, професор; завідувач кафедри стилістики та мовної комунікації; Навчально-науковий інститут філології; Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Електронна адреса: style_m_k@ukr.net

Larysa I. Shevchenko

ORCID: 0000-0001-6290-2307

Web of Science Researcher ID: AAA-7939-2020

Scopus ID: 57214792424

INNOVATIVE LINGUISTICS IN THE MASTER'S DEGREE PROGRAMMES: AUTHOR'S VIEW OF FLORII BATSEVYCH

Article-review of the publication:

**Batsevych F. Fundamentals of Linguonarratology : Textbook. Lviv :
Ivan Franko National University of Lviv, 2025. 292 p.**

Abstract. *The article-review offers an analysis of the new textbook for university didactics for second-year master's students "Fundamentals of Linguonarratology" by Florii Batsevych – Professor of Ivan Franko National University of Lviv. The authorial concept of a contemporary university textbook is examined as one that corresponds to systemic principles of consistency, thoroughness, and deeply substantiated presentation of material in master's-level disciplines, while simultaneously relying on innovative and modern approaches to the selection and interpretation of scholarly content. Particular attention is devoted to the methods, methodologies, and techniques of linguistic analysis of literary texts, as well as to the possibilities of*

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

---

incorporating evidence and findings from other paradigmatic domains, including psychology, literary studies, history, and cultural studies. Consequently, all key categories (chronotope of text history, personalities of its participants, specific narrative events, etc.) receive accurate and conceptually grounded explanations within an integrally constructed discourse of the humanities in general and of its linguistic component in particular. The reviewer finds especially persuasive the author's emphasis on the operational flexibility of the functional-communicative method in both interpretative and text-generative variants, which foreground issues of literary text production and interpretation.

The structure of the textbook is analyzed in terms of its compliance with genre conventions and, at the same time, its innovative character. It is established that the chapters form a coherent logical sequence: from general theoretical problems of narratology to the elaboration of topical issues and prospects for analyzing narratives across various styles and genres, as well as to the author's substantiation of modern approaches in narratology. The review concludes by emphasizing the necessity and future potential of master's-level textbooks in higher education that are correlated with the author's original scholarly pursuit of solutions to pressing issues in contemporary science.

Keywords: *linguonarratology, foundations of linguonarratology, literary text, categories and units of text organization, functioning of literary narratives, narrator personality, implicit patterns of narrative construction, methods of narrative analysis, methodologies and techniques of narrative analysis.*

Information about the author: *Shevchenko Larysa Ivanivna – Corresponding Member of NAS of Ukraine, Doctor of Philology, Professor; Head of the Department of Stylistics and Language Communication; Educational and Scientific Institute of Philology; Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

E-mail: *style_m_k@ukr.net*

Магістратура в освітньому просторі сучасної України – достатньо нова модель університетського знання, якщо проаналізувати дидактику вищої школи в ретроспективі. Створена за аналогією до університетських практик західної освіти, магістратура стала можливістю й необхідністю підготовки фахівців вищої професійної кваліфікації, що можуть вирішувати нестандартні задачі й нові, актуальні проблеми. Дискусії про сутність магістратури численні й багатоаспектні – від особливостей дидактики вищої школи і до принципів

.....

організації сучасних форм наукового знання. Логічно, що аргументативним складником таких доведень постає фахова компетенція університетської професури.

Авторські дисциплінарні підходи до еволюції фахового знання в магістерських освітніх програмах – нерв розглядуваного питання. Адже в бакалавратурі студенти здобули базові компетенції, забезпечені системним викладанням профільних дисциплін. Магістратура в цьому разі є виходом за межі базису – орієнтацією на невирішені, ще пізнавані в науці питання, дискусійні та важливі для перспективного розвитку галузі знання обґрунтування напрямів досліджень, що вочевидь передбачає нестандартні підходи до створення освітніх програмних моделей та їх конкретного наповнення.

З усією очевидністю для магістерської освіти особливого значення набуває особистість викладача-інтерпретатора як компетентного учасника пошуку знання, так і творця нових ідей, підходів, що апробує і доводить авторські погляди на проблему / проблеми в дискусіях, нестандартних, часто міждисциплінарних доведеннях, ініціюючи в такий спосіб дослідницькі інтенції магістрантів.

Особливо важливим (хоча, на жаль, і зовсім мало представленим в українській університетській дидактиці) є не тільки аудиторний виклад нових фахових задач, компетенцій і перспективних питань, але й книжковий, систематизований виклад розглядуваних в освітній програмі проблем. Ефективно – в підручнику з магістерської дисципліни.

Підручник професора Львівського національного університету імені Івана Франка Флорія Бацевича "Основи лінгваратології" – знаного дослідника-лінгвіста – є, на нашу думку, чи не найкращим фаховим аргументом до заявлених вище тез про інноваційність магістерської дидактики.

Підручник є першим в Україні виданням, зверненим до лінгвістичних компетенцій нового гуманітарного напрямку – ратології, що пояснює та активізує сутності й методи мовознавчого аналізу наративів (текстової інформації, розповідей, оповідей) про подію / події. Важливо, художніх текстів із усією

безкінечністю і глибинністю творчої інтерпретації в них дійсності та рефлексії на неї митців слова. Увага професора Ф. Бацевича зосереджена на змістовій, семантичній природі наративів, їх функціональних сутностях і водночас – структурних параметрах наративів, їх здатності організовувати текст, моделювати комунікативні єдності, бути домінантами оповідних цілісностей. Як у різних авторських модифікаціях, наголошує Флорій Бацевич: наративи – часто модуси і модальності репрезентації задуму творця художнього тексту, пресупозиція чи емпатія і рух фокусу художнього слова. І цей ряд смислових, функціональних і композиційно-структуральних характеристик можна продовжити, що й переконливо доводить Ф. Бацевич в авторському аналізі заявленої проблеми.

Глибока осмисленість питання заявлена вже у структурі підручника, що включає, передусім, **Вступ**, де опрацьовувана проблематика корелюється з функціями міжособистісного та групового спілкування – комунікативного, орієнтувального, маніпулятивного та ін. А отже, Ф. Бацевич справедливо апелює до сутності людини, виявленій у "безперервній участі у плині подій, власній і загальній історії родини, країни, етносу, людства в цілому, а також того, що кожен із представників роду *homo sapiens* сприймає, думає, усвідомлює себе, інших, світ як цілісність, розповідає про все це іншим, спираючись на імпліцитні закономірності побудови оповідей» [1, с. 3]. Антропоцентрична аргументація Ф. Бацевича, власне, і є методологічним базисом наукової мотивації щодо "нарративного повороту" (і навіть "нарративного перевороту") в сучасній гуманітаристиці. Зауважимо, що в цій частині підручника, як і в усьому тексті, автор виявляє властиву йому коректність щодо дослідників, як зарубіжних (Rom Harré, Jens Brockmeier та ін.), так і українських (Анатолій Загнітко та ін.), які працювали і працюють над названою проблематикою і спираються в аналізі на антропологічні та психологічні характеристики соціальної людини.

У **Вступі**, що також важливо для розуміння авторської концепції, чітко сформульовано аспектуальну природу аналізу, де для всебічної аргументації використовуються різноманітні методи,

.....

методики і прийоми. Водночас автор звертає увагу на операційну гнучкість функційно-комунікативного методу в його інтерпретативному і текстопороджувальному варіантах, що передбачають зосередженість на проблемах художнього текстотворення й інтерпретації текстів. І з цим важко не погодитися.

Три розділи підручника складають логічну послідовність: від теоретичних, загальних проблем наратології (розділ 1. Теоретичні аспекти сучасної наратології) до розробок актуальних питань і перспектив аналізу наративів у різних стилях і жанрах (розділ 2. Лінгвістичний поворот у наратології: досягнення, можливості) й авторської аргументації модерних підходів у наратології (розділ 3. Новітні аспекти лінгвонаратологічних досліджень).

Кожен із розділів є завершеною мозаїкою наукової предметності. Так, у **розділі 1** теоретичні підходи охоплюють окремі аспекти досліджуваної проблематики:

- 1.1. Наратологія: сучасне розуміння, предмет дослідження;
- 1.2. Наративний поворот у сучасній гуманітаристиці: причини і наслідки;
- 1.3. Основні поняття, етапи розвитку наратології;
- 1.4. Складники (чинники), структура, категорійна організація наративів;
- 1.5. Типологія наративів;
- 1.6. Інваріантні характеристики наративів як оповідей про події;
- 1.7. Функції наративів у суспільстві;
- 1.8. Наратив та інші форми мовленнєвої діяльності;
- 1.9. Аналіз наративів: загальна характеристика.

І водночас спостерігаємо зв'язність підруничкового тексту, його послідовність від загальної постановки проблеми до аналізу дослідницького контексту, в якому розробляються актуальні питання, їх категорійна сутність, структура, типологія, інваріантні моделі та функції.

Аналогічно представлена проблематика **розділу 2**. Лінгвонаратологія в Україні розглядається в аспекті світових лінгвонаратологічних досліджень, а різнорівневі студії з наратології аналізуються як дискурси, що пов'язані

предметністю, але в особливостях методів і методик опрацювання виявляють глибинні можливості інтерпретації:

2.2. Лінгвосеміотичні аспекти наративу як художнього знаку;

2.3. Лінгвальні аспекти структурної і змістової організації художнього наративу;

2.4. Лінгвальні аспекти категорійної організації наративної історії;

2.5. Категорії наративного дискурсу: лінгвальні виміри;

2.6. Лінгвальні аспекти втілення оповідних інстанцій у наративі.

Розділ 3 підручника шанованого львівського професора звернений до новітньої, а отже, живої, сповненої дискусій і пошукових інтенцій проблематики наратології. В цій частині підруничкового матеріалу розглядаються лінгвальні аспекти втілення і вияву глибин функціональності художнього наративу (з відповідним заглибленням у поняття глибини функціональності художнього наративу). Окремі есеї наукового тексту корелюються з синкретизмом дослідницьких підходів, як-от:

3.2. Специфіка оповіді наратора у зміненому стані свідомості;

3.3. Лінгвальна характеристика художніх оповідей неантропного наратора;

3.4. Лінгвальні аспекти трансформацій категорії подієвості;

3.5. Лінгвальні аспекти трансформацій категорії наративного часу;

3.6. Лінгвальні аспекти трансформацій категорії наративного простору.

Закцентуємо увагу на особливостях авторського викладу матеріалу в названих частинах розділу 3. Складні для теоретичного осмислення питання автор проєктує на текстовий матеріал, що є канвою, в межах якої розглядається функція наративів і наукова інтерпретація Ф. Бацевича. Тобто наратор, який перебуває у змінених станах свідомості, дістає, на думку Ф. Бацевича, лінгвального втілення в містичній повісті "Початок жаху" Валерія Шевчука. До аналізу беруться предмет дослідження як сутність, засіб формування структури наративу, авторського втілення містичного смислу і, відповідно,

.....

експліцитні семантико-прагматичні "сигнали" сприйняття цих смислів читачем" [1, с. 180].

Дослідження предметності відбувається у глибинній проекції на змодельований автором духовний простір християнського світогляду, де спостерігаємо "боротьбу добра і зла, віри і невір'я, високого і низького, нетлінного і спокусливого" [1, с. 180]. Відтак, вибудовується "основа руху оповідної історії – зіткнення згаданих смислоцентрів і одночасно їхньої нерозривності у свідомості оповідача і втілення ним цієї складної взаємодії в образах антиподів-близнюків" (ідеться про художні образи Михайла Вовчанського та Іоанна Московського [1, с. 180].

Підтримуючи принципи аргументації предметності Ф. Бацевичем, наголосимо водночас на важливості для студентської аудиторії (як і для інтелектуального середовища загалом) апеляції до авторитетної думки / практики творців художніх текстів, які працювали у близькій ситуації моделювання глибоких інтертекстуальних кореляцій художньої свідомості. Ф. Бацевич покликається на "шедеври світової літератури, насичені відчутними елементами містики, перш за все творів У. Еко, Х.Л. Борхеса, Ф. Достоевського" [1, с. 180]. І не тільки перші імена, що зауважені львівським професором. Насправді й у аналізованому тексті підручника, й в інших книгах шанованого колеги ми спостерігаємо широкі та глибокі асоціації зі світовою літературою, інтерпретаціями смислів, символів, ідей – масивами текстуальних збігів, покликань, порівнянь і метафоричних полів, що їх ми відносимо до інтертекстуальності. Важливо – аналіз спрямований на становлення українського дослідника-магістра, того, хто визначатиме філологічний потенціал завтрашнього дня.

До детального і водночас концептуально вибудованого дослідження твору Валерія Шевчука професор Ф. Бацевич вводить вимірювальні параметри аналізу: такі як хронотоп текстової історії, особи її учасників, специфічні наративні події, що розглядаються в різних аспектах їх лінгвальної реалізації. Зауважимо, названі категорії дістають у підручнику коректні пояснення, що спроектовані в інтегрально побудований дискурс

загальногуманітарного знання і, власне, лінгвістичного складника в ньому.

Жанр підручника за своєю природою є діалогічним. Незалежно від особливостей авторської побудови і передбачуваної предметності, він зорієнтований на наукову рефлексію, роздуми, пошук адекватних відповідей, постановку нестандартних запитань і дискусію. Ф. Бацевич як досвідчений автор університетської дидактики прекрасно володіє майстерністю такого викладу. В рецензованій книзі кожен із розділів завершується структурно-сисловою частиною під назвою "Запитання і завдання для самопідготовки". В такий спосіб відбувається актуалізація основних викладених у підручнику ідей, аргументації, способів її доведення та систематизації матеріалу.

Коректним є поданий у підручнику список використаної художньої літератури, що дозволяє не тільки звернутися до аналізованих художніх текстів, але й узгодити їх із конкретною редакцією художнього першоджерела.

Список використаної наукової літератури відображає глибокі компетентності автора та широту його наукових інтересів. Наголосимо, складником – і переконливим! – є праці професора Ф. Бацевича, зокрема підручники, посібники, монографії, що системно використовуються в лінгвістичній дидактиці вищої школи [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8]. На нашу думку, це важлива ілюстрація послідовності й виваженості наукового письма, що формувалося в актуальній університетській теорії та практиці. Й поваги до наукових текстів одного з кращих дослідників у слов'янській філології.

"Словник термінів", поданий наприкінці підручника, системно представляє опорні конструкції книги. Доцільність названої частини полягає не тільки в необхідності послідовно зорієнтувати магістрантів у проблематиці підручника, але й грамотно вибудувати наукову рефлексію – без двозначностей, суперечностей, можливих омонімічних тлумачень і нечітких дефініцій. Враховуючи новизну матеріалу і творчу, нестандартну позицію Ф. Бацевича щодо розв'язуваних питань, подані терміни

та дефініції дістають в інтерпретації автора тлумачень і пояснень, які відбивають концепцію Ф. Бацевича.

До жанрової повноти підручника відносимо й "Комплексний аналіз художнього нарративу", поданий у Додатку до основного викладу. Модель аналізу як можливий процес формування магістерських компетентностей чи основа для творчої інваріантної рефлексії на текст є необхідним компонентом сучасного магістерського підручника, про що свідчать і широкі дискусії фахівців.

Зрозуміло, серйозність заявленої проблематики та нестандартні способи її розв'язання Ф. Бацевичем можуть спонукати мовознавців до дискусії щодо можливих розв'язань питань, особливо коли йдеться про традиційні лінгвістичні методи опрацювання художнього тексту. Але рецензентів, який давно прихильно ставиться до наукової творчості Ф. Бацевича, видається правильним і сучасним рішення побудувати підручник і аргументувати доведення саме в авторський спосіб. Сьогодні рецензована книга є, на наше переконання, чи не найкращим виданням університетської спільноти, конкурентним і авторитетним в сучасній науці, що і визначає вектор розвитку модерної України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф. Основи лінгвонаратології : підручник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. 292 с.
2. Бацевич Ф.С. Лінгвістична генологія : проблеми і перспективи. Львів : ПАІС, 2005. 263 с.
3. Бацевич Ф.С. Мовленнєві жанри в міжкультурній комунікації. Львів : ПАІС, 2010. 279 с.
4. Бацевич Ф.С. Нариси з лінгвістичної прагматики. Львів : ПАІС, 2010. 336 с.
5. Бацевич Ф.С. Нариси з теорії тексту. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2019. 280 с.
6. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 342 с.
7. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007. 205 с.
8. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень. Київ : Академія, 2008. 240 с.

REFERENCES

1. Batsevych F. (2025). *Fundamentals of Linguonarratology* [Osnovy lnhvonaratolohii]. Lviv : Ivan Franko National University of Lviv [in Ukrainian].
2. Batsevych F.S. (2005). *Linguistic geneology: problems and prospects* [Lnhvistychna henolohiia : problemy i perspektyvy]. Lviv : PAIS [in Ukrainian].
3. Batsevych F.S. (2010). *Speech genres in intercultural communication* [Movlenniivi zhanry v mizhkulturnii komunikatsii]. Lviv : PAIS [in Ukrainian].
4. Batsevych F.S. (2010). *Essays on linguistic pragmatics* [Narysy z lnhvistychnoi prahmatyky]. Lviv : PAIS [in Ukrainian].
5. Batsevych F.S. (2019). *Essays on Text Theory* [Narysy z teorii tekstu]. Lviv : LNU [in Ukrainian].
6. Batsevych F.S. (2004). *Fundamentals of Communicative Linguistics* [Osnovy komunikatyvnoi lnhvistyky]. Kyiv : Akademiya [in Ukrainian].
7. Batsevych F.S. (2007). *Glossary of Intercultural Communication Terms* [Slovyk terminiv mizhkulturnoi komunikatsii]. Kyiv : Dovira [in Ukrainian].
8. Batsevych F.S. (2008). *Philosophy of language. History of linguistic and philosophical ideas* [Filosofiia movy. Istoriia lnhvofilosofskykh uchen]. Kyiv : Akademiya [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції – 10.10.2025

Дата затвердження редакцією – 22.10.2025

Ця публікація ліцензована на умовах Creative Commons Attribution 4.0 International License.

UA

**ИНДЕКСАЦІЯ ЗБІРНИКА В МІЖНАРОДНИХ
НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ ДАНИХ**

Збірник входить до міжнародних наукометричних баз:

- **INDEX COPERNICUS** (Польща),
<https://indexcopernicus.com>
- **ERIH PLUS** (Норвегія),
<https://erihplus.nsd.no>
- **RESEARCH BIB** (Японія),
<https://www.researchbib.com>
- **ROAD**,
<https://road.issn.org/>
- **DOAJ**,
<https://doaj.org>
- **LINGUISTIC BIBLIOGRAPHY** (Нідерланди),
<http://www.linguisticbibliography.com>
- **OUCI**,
<https://ouci.dntb.gov.ua/>
- **ULRICH'SWEB**
<http://ulrichsweb.serialssolutions.com/>

EN

**INDEXATION OF THE JOURNAL IN
THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC DATABASES**

The journal is included to international scientific databases:

- **INDEX COPERNICUS** (Poland),
<https://indexcopernicus.com>
- **ERIH PLUS** (Norway),
<https://erihplus.nsd.no>
- **RESEARCH BIB** (Japan),
<https://www.researchbib.com>
- **ROAD**,
<https://road.issn.org/>
- **DOAJ**,
<https://doaj.org>
- **LINGUISTIC BIBLIOGRAPHY** (Netherlands),
<http://www.linguisticbibliography.com>
- **OUCI**,
<https://ouci.dntb.gov.ua/>
- **ULRICH'SWEB**
<http://ulrichsweb.serialssolutions.com/>

**Кафедра стилістики та мовної комунікації
Навчально-наукового інституту філології
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

планує публікацію періодичного збірника наукових праць
"Актуальні проблеми української лінгвістики:
теорія і практика" (випуск № 52)

UA

Вимоги до публікації:

1. **Текст статті** повинен відповідати чинним вимогам Міністерства освіти і науки України та міжнародним науковим стандартам, згідно з якими обов'язковими є такі елементи:

- постановка проблеми в контексті сучасної філологічної науки та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями;
- аналіз найновіших публікацій із теми дослідження;
- визначення раніше не вивчених частин загальної проблеми або напрямків дослідження;
- формулювання мети статті (постановка завдання);
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновки дослідження й перспективи подальших наукових розвідок у визначеному напрямі.

2. **Комп'ютерний варіант статті** повинен відповідати таким вимогам:

- шрифт **Times New Roman**;
- якщо в наборі використовуються інші шрифти, якими набрано ілюстративний матеріал, то вони подаються окремим файлом;
- поля: вгорі – 2,5 см; внизу – 9,54 см; зліва – 2,5 см; справа – 6,84 см;
- відступи від колонтитула: вгорі – 2,75 см; внизу – 9 см;
- абзацний відступ – 1,25 см;
- міжрядковий інтервал – одинарний;
- для покликань на джерело цитування використовувати квадратні дужки, напр.: [5, с. 141], де 5 – номер джерела відповідно до списку використаної літератури в алфавітному порядку, а 141 – номер сторінки; покликання на джерела ілюстративного матеріалу мають бути у круглих дужках (І. Франко);
- згадувати у статті дослідника рекомендовано у форматі: О. Потебня, Д. Чижевський, D. Perrin.

3. **Матеріали** подавати в такій послідовності (відповідно у трьох інформаційних блоках – українському, англійському й російському):

- класифікаційний індекс Універсальної десятикової класифікації (УДК);

- прізвище та ініціали автора подаються посередині (**розмір 11 кеглів, жирний курсив**);

- ID (ORCID) та ScopusID / ResearcherID подається посередині (**розмір 11 кеглів, курсив**);

- назва статті (українською, англійською та російською мовами в кожному з інформаційних блоків) набирається через рядок по центру великими літерами (**розмір 11 кеглів, жирний шрифт**);

- анотації **не менше 1800 знаків** українською, англійською та російською мовами (**розмір 10 кеглів, курсив**);

- ключові слова (не більше десяти слів) (**розмір 10 кеглів, курсив**);

- інформація про автора / авторів подається українською, англійською та російською мовами після анотації у відповідному інформаційному блоці (**розмір 10 кеглів, курсив**) в такій послідовності: прізвище, ім'я, по батькові (повністю), науковий ступінь, вчене звання, посада / навчання в аспірантурі, докторантурі; структурний підрозділ (факультет / інститут, кафедра); назва навчального закладу чи установи; електронна адреса;

- текст статті – через інтервал після назви (**розмір 11 кеглів, міжрядковий інтервал – одинарний**);

- списки літератури подаються через рядок після основного тексту статті в алфавітному порядку в рубриці **ЛІТЕРАТУРА (розмір 10 кеглів, міжрядковий інтервал – одинарний)**. Література оформляється згідно з чинними бібліографічними вимогами. Необхідно розрізняти наукову літературу та джерела. **СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ ПЕРЕКЛАДАЄТЬСЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ І ТРАНСЛІТЕРУЄТЬСЯ ЛАТИНИЦЕЮ** та подається в рубриці **REFERENCES (за стилем APA)** після основного списку:

Shevchenko, L. (2014). *Medialexicography in the linguistic perspective* [Medijna leksykografija v lingvistychnij perspektyvi]. *Aktual'ni problemy ukrai'ns'koi' linygistyky: teorija i praktyka*, 28, 7–16 [in Ukrainian].

- список умовних скорочень назв джерел (за наявності) (**розмір 10 кеглів, міжрядковий інтервал – одинарний**) подається після списку літератури через один інтервал.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ! Покликання на статті збірника в інших виданнях **ОБОВ'ЯЗКОВО** потрібно робити із вказівкою індивідуального номера DOI.

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

Статті подаються до редакційної колегії збірника в електронному та роздрукованому варіантах на кафедру стилістики та мовної комунікації.

Публікації збірника проходять **обов'язкове внутрішнє та зовнішнє рецензування** з погляду актуальності, новизни, новаторської постановки проблем, чіткості формулювань дослідницьких завдань, логічності й обґрунтованості висновків.

Видання **дотримується всіх етичних норм і правил**, а також тих, що регламентовані чинним законодавством. Редакторська політика видання базується на принципах Комітету з етики наукових публікацій відносно рівності всіх статей і авторів для головного редактора, редколегії та рецензентів; конфіденційності у процесі внутрішнього та зовнішнього рецензування; оригінальності пропонованого матеріалу та плагіату.

Видання платне.

тел.: 0(44) 239-33-66;

web: <https://apultp.knu.ua>;

e-mail: apultp@knu.ua

Department of Stylistics and Language
 Communication of Educational and Scientific Institute of Philology
 of Taras Shevchenko National University of Kyiv
 plans to publish a periodic scientific edition
**"Current issues of Ukrainian linguistics:
 theory and practice"** (Vol. 52)

EN

Call for papers

1. *Manuscripts* must meet the applicable requirements of Ministry of Education and Science of Ukraine as well as international standards:

- stating the problem in the context of modern philological science, its correlation with relevant practical tasks;
- analysis of recent literature on the research topic;
- determining previously unexplored aspects of the general problem or research trends;

- defining the aim of the research;
- general description of the work, justification of research findings;
- conclusions of the study, prospects and implications of the research.

2. *A computer version of the article* must meet the following requirements:

- font Times New Roman;
- if the author uses other fonts, it is necessary to propose them in a separate file;

- margin: head – 2.5 cm; tail – 9.54 cm; left – 2.5 cm; right – 6.84 cm;
- an indentation from the running title: head – 2.75 cm; tail – 9 cm;
- an indentation – 1.25 cm;
- line-to-line spacing – single;
- citation must be done in square brackets, e.g.: [5, p. 141], where 5 is a resource number in the references list in alphabetical order, and 141 is a page number;

- a reference to resources should be used in parentheses, e.g.: (I. Franko).

3. *Materials* must be submitted in the following sequence:

- classification index of the Universal Decimal Classification (UDC);
- the author / authors' name and surname (**size 11 points, bold type**);
- the author / authors' ID (ORCID) and ScopusID / ResearcherID (*size 11 points, italic type*);
- the title of the article is typed in the middle in capital letters (**size 11 points, bold type**);
- abstracts (no less **than 1800 symbols**) in Ukrainian, English and Russian (*size 10 points, italic type*);

Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика

- key words (no more than ten words) (*size 10 points, italic type*).
- information about the author / authors in Ukrainian, English and Russian after each of the abstracts respectively (*size 10 points, italic type*) in the following order: first name, middle name, scientific degree, academic status, PhD/doctoral studies; organization (faculty / institute/department); title of the institution; e-mail;
  - text of the article – in the interval after the title (size 11 points);
  - literature lists must be given after the main text of the article in alphabetical order in the rubric **REFERENCES** (size 10 points). References must be submitted in accordance with the applicable requirements of bibliographic standards. It is necessary to distinguish scientific literature and resources. **REFERENCES MUST ALSO BE TRANSLATED AND TRANSLITERATED IN LATIN** and served in the **REFERENCES (APA)**:
Shevchenko, L. (2014). *Medialexicography in the linguistic perspective* [Medijna leksykografija v lingvistychnij perspektyvi]. *Aktual'ni problemy ukrai'ns'koi' linygistyky: teorija i praktyka*, 28, 7–16 [in Ukrainian].
    - a list of abbreviations of the resources (if any) (size 10 points) is submitted after the references list.

NB! References on articles of our digest in other editions must be done with the indication of the DOI individual number.

The papers must be submitted to the **editorial board** in electronic and printed versions to the department of stylistics and language communication.

The manuscripts must have **internal and external reviews** in terms of relevance, novelty, innovative research problems, formulation of tasks clarity, consistency and validity of conclusions.

The edition adheres to all **ethic norms** and rules as well as those that are regulated by current legislation. Editorial policy of the edition is based on the principles of Committee on Publication Ethics regarding the equality of all articles and authors to the editor-in-chief, editorial board and reviewers; confidentiality in the process of internal and external reviewing; originality of the submitted paper and plagiarism.

The edition is **paid**.

Tel: **0(44) 239-33-66**;

web: **<https://apultp.knu.ua>**;

e-mail: **apultp@knu.ua**

ЗМІСТ

**СУЧАСНА ЛІНГВІСТИКА
В ІДЕЯХ І ДОСЛІДНИЦЬКИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЯХ**

Снитко О.С.

Когнітивне домінування українського страткому
як сенсова взаємодія внутрішніх та зовнішніх наративів 7

Бондаренко В.В., Боцман А.В., Карпова К.С.

Розвиток германських аналітичних футуральних форм:
механізм осциляційної асимптотичної рівноваги 24

Пятецька О.В.

Кодекс як законодавчий акт:
мовно-правовий аналіз Кримінального кодексу України
станом на 04 серпня 2025 року 49

**МЕДІЙНА ПРОБЛЕМАТИКА
В МОДЕРНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ**

Шулінова Л.В.

Жанрова варіативність сучасної PR-комунікації
в культурно-мистецькій сфері.....61

Нікіфірова Є.Ю., Попівняк О.О., Галицька Є.А.

Вітринна парфумерна реклама: віддзеркалення
мультимодальної когезії в її структурі.....75

СТИЛІСТИЧНА АСПЕКТОЛОГІЯ МОВОЗНАВСТВА

Дядищева-Росовецька Ю.Б.

Специфіка перифраза
в Мефодієвому перекладі Пісні над Піснями.....99

Похилюк О.М.

Синтаксичні домінанти
в поетичному ідіостилі Михайла Каменюка.....115

СТАТТІ-РЕЦЕНЗІЇ

Шевченко Л.І.

Інноваційна лінгвістика в магістратурі:
авторський погляд Флорія Бацевича
(стаття-рецензія на видання: Основи
лінгвонаратології: підручник / Флорій Бацевич.
Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. 292 с.).....130

**Індексація збірника в міжнародних
наукометричних базах 141**

Вимоги до публікації у виданні 142

.....

CONTENTS

MODERN LINGUISTICS IN IDEAS AND RESEARCH INTERPRETATIONS

- Olena S. Snytko**
Cognitive superiority of Ukrainian stratcom as a meaningful
interaction between internal and external narratives 7
- Valeria V. Bondarenko, Andriy V. Botsman, Kateryna S. Karpova**
Development of Germanic analytical future tense forms: mechanism of
oscillation asymptote equilibrium 24
- Olga V. Pyatetska**
Codex as a legislative act: linguistic and legal analysis of the criminal
codex of ukraine as of August 4, 2025 49

МЕДІЙНА ПРОБЛЕМАТИКА В МОДЕРНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

- Larysa V. Shulinova**
Genre variability of modern PR-communication
in the cultural and artistic sphere 61
- Yevhenia Yu. Nikiforova, Olena O. Popivniak,
Elizaveta A. Galitska**
Shopwindow perfume advertisement:
reflection of multimodal cohesion in its structure 75

STYLISTIC ASPECTOLOGY IN LINGUISTICS

- Juliya B. Dyadyshcheva-Rosovetska**
Specificity of periphrase in the Song of the Songs
translated by Methodius 99
- Olena M. Pokhylyuk**
Syntactic dominants in the poetic idiostyle
of Mykhailo Kamenyuk 115

ARTICLES-REVIEWS

Larysa I. Shevchenko

Innovative linguistics in the master's degree:
the author's view Floriy Batsevich
(article-review of the publication:
Fundamentals of linguistic narratology:
textbook / Floriy Batsevich. Lviv: Ivan Franko
National University of Lviv, 2025. 292 p.) 130

Indexing in international scientific databases 141

Publication requirements 142

Наукове видання

(категорія Б)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
УКРАЇНСЬКОЇ ЛІНГВІСТИКИ:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Випуск LI

Над випуском працювали:

Л. І. Шевченко (голов. редактор),

Д. Ю. Сизонов (відп. секретар)

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Усі статті перевірено на плагіат.

Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали.

Електронна версія публікацій представлена на сайті <http://apultp.knu.ua>

Оригінал-макет виготовлено ВПЦ "Київський університет"

Формат 60x84^{1/16}. Обл.-вид. арк. 8,0. Ум. друк. арк. 8,3. Наклад 100. Зам. № 226-11644.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний. Друк офсетний.
Підписано до друку 25.12.25

Видавець і виготовлювач
ВПЦ "Київський університет"

Б-р Тараса Шевченка, 14, м. Київ, 01601, Україна
☎ (38044) 239 32 22; (38044) 239 31 58; (38044) 239 31 28
e-mail: vpc.knu.ua
http: vpc.knu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1103 від 31.10.02